

ЗАБАВНИК

23. X 1987. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIX • 300 ДИН. • БРОЈ 1869

ВЕРОВАЉЕ

Веровати или не!

ФЕРНАНДО МАГЕЛАН

(1480 - 1521)

ПОРТУГАЛСКИ МОРЕПЛОВАЦ, ПОВЕО ЈЕ ПРВУ ЕКСПЕДИЦИЈУ КОЈА ЈЕ ОГЛОВОРИЛА СВЕТ. ЗБОГ ВЕЛИКЕ ОСКУДИЦЕ ХРАНЕ, МАГЕЛАН И ЊЕГОВА ПОСАДА БИЛИ СУ ПРИМОРАНИ ДА ЈЕДУ СТРУГОТИНУ И ПАЦОВЕ. ДОК ЈЕ ПОМАГАО ЈЕДНОМ ФИЛИПИНСКОМ ПОГЛАВИЦИ У БОРБИ ПРОТИВ ДРУГОГ, МАГЕЛАН ЈЕ УБИЈЕН.

ЛАЖНЕ КУКЕ

ДА БИ КАМУОЛИРАЛИ СВОЈА ЕВРОПСКА ОБАЛСКА УТВРЂЕЊА У II СВЕТСКОМ РАТУ, НЕМЦИ СУ ПРЕКО ЊИХ ПОДИЗАЛИ ЛАЖНЕ КУКЕ. КАКО БИ СВЕ ИЗГЛЕДАЛО ШТО УВЕРЛИВИЈЕ, НА ПРОЗОРИМА СУ НАСЛИКАЛИ ЈУДЕ.

НЕБЕСКА ПИСАЊА МАШИНА

ЈЕ НОВИ КОМПЈУТЕРИЗОВАНИ ПРОНАЛАЗАК, А СASTOЖИ СЕ ОД 7 РЕЗЕРВОАРА ПРИЧВРШЕНИХ ЗА 9 МЕТРА ДУГАЧКУ ЦЕВ. ОВАЈ УРЕЂАЈ ИСПУШТА ДИМ. ДОК АВИОН ЛЕТИ ПРАВОМ ЛИНИЈОМ ОН НА НЕБУ МОЖЕ ДА ИСПИШЕ 20 СЛОВА.

ЦРТЕЖИ

РАТНИХ ЗАРОБЉЕНИКА НА БОЈОВИМА САНДАЛА ЕГИПТАСКОГ КРАЉА РАМЗЕСА III, СИМБОЛИЧНО СУ ПРЕДСТАВЉАЛИ СВЕ ОНЕ КОЈЕ ЈЕ ВЛАДАР ПОКОРИО.

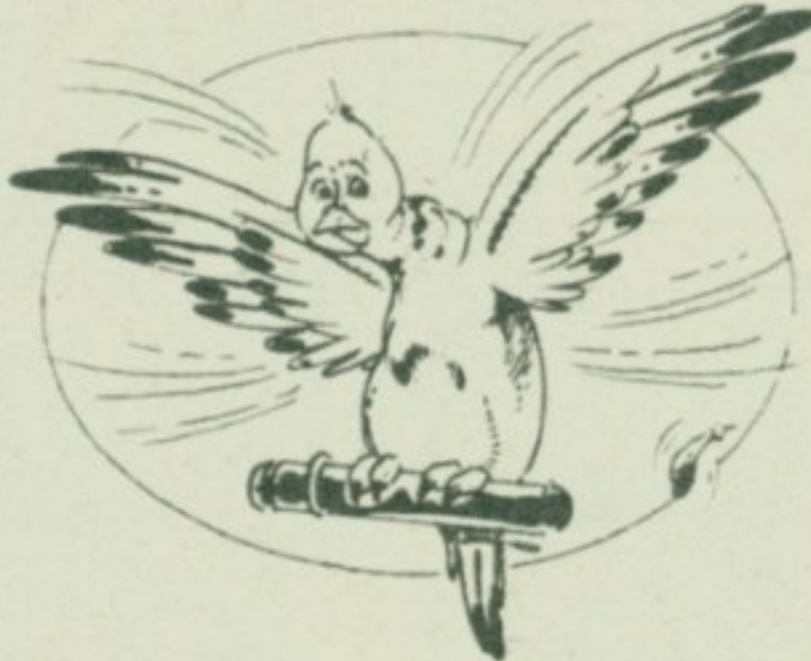

1869/2

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● према статистичким подацима Хелсинки је град са највише становника лепшег пола - 55 одсто од укупног броја житеља. Бомбај има највећи проценат мушкараца на свету - 56,4 одсто.

●●● у болници у француском граду Гренвилу „запослено” је тридесет голубова летача. Они свакодневно преносе узорке

крви пацијената до града Авранша где се налази биохемијска лабораторија. Са епруветом причвршћеном испод груди ове птице прелазе раздаљину од 30 километара за око четврт сата. Десет минута касније, резултати анализе саопштавају се телефоном.

●●● у Летонској Совјетској Републици возачи затечени за волаком у пијаном или припи-

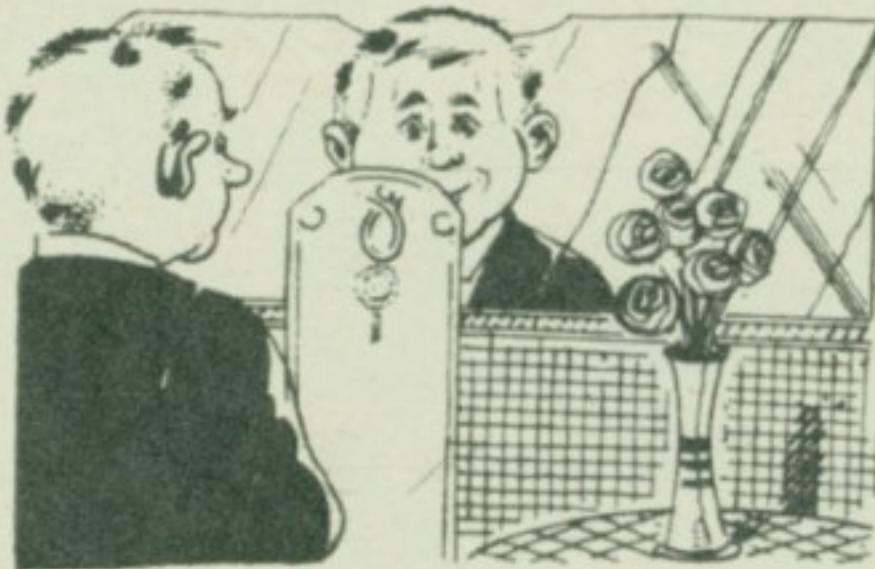
том стању убудуће не морати на своје возило да окаче „таблицу срама” или „таблицу пијанаца” како је још зову. Власти ове балтичке републике решиле су да овако обележе и казне неодговорне возаче.

●●● домороци Нове Гвинеје и Соломонских острва за риболов користе мреже паука из рода Nephila. Ови бескичмењаци

високо на дрвећу плету мреже које могу да имају пречник и по 2,5 метра, а тако су јаке да у њих може да се ухвати мања птица или слепи миш. Домороци скупљају мреже и спуштају их у воду тек када се у њих улове бројни инсекти.

●●● на Невском тргу у Ленинграду недавно је отворен најлуksузнији писоар на свету:

има одвојене, светле и огледалима прекривене кабине, а кра-се их букети ружа које се свакодневно мењају.

●●● грађани Цермата одлучили су да забране вожњу бицикла по излетничким и планинским стазама. Житељи овог познатог швајцарског туристич-

ког места испод Матерхорна сматрају да бицикли, иако не загађују околину, угрожавају мир шетача и планинара.

●●● на нашој планети има око 510 милиона телефона повезаних међународном телефонском мрежом, што значи да просечно на сваких 100 становника дође 12 телефона. Вашингтон, Стокхолм и Цирих имају највише телефона - више него становника.

●●● у Риму је одржано такмичење у ударању поштанских печата. Победио је поштански службеник Ђузепе Кремонезе који је на 120 писама и разгледница ударио по два печата за 2 минута и 15 секунди.

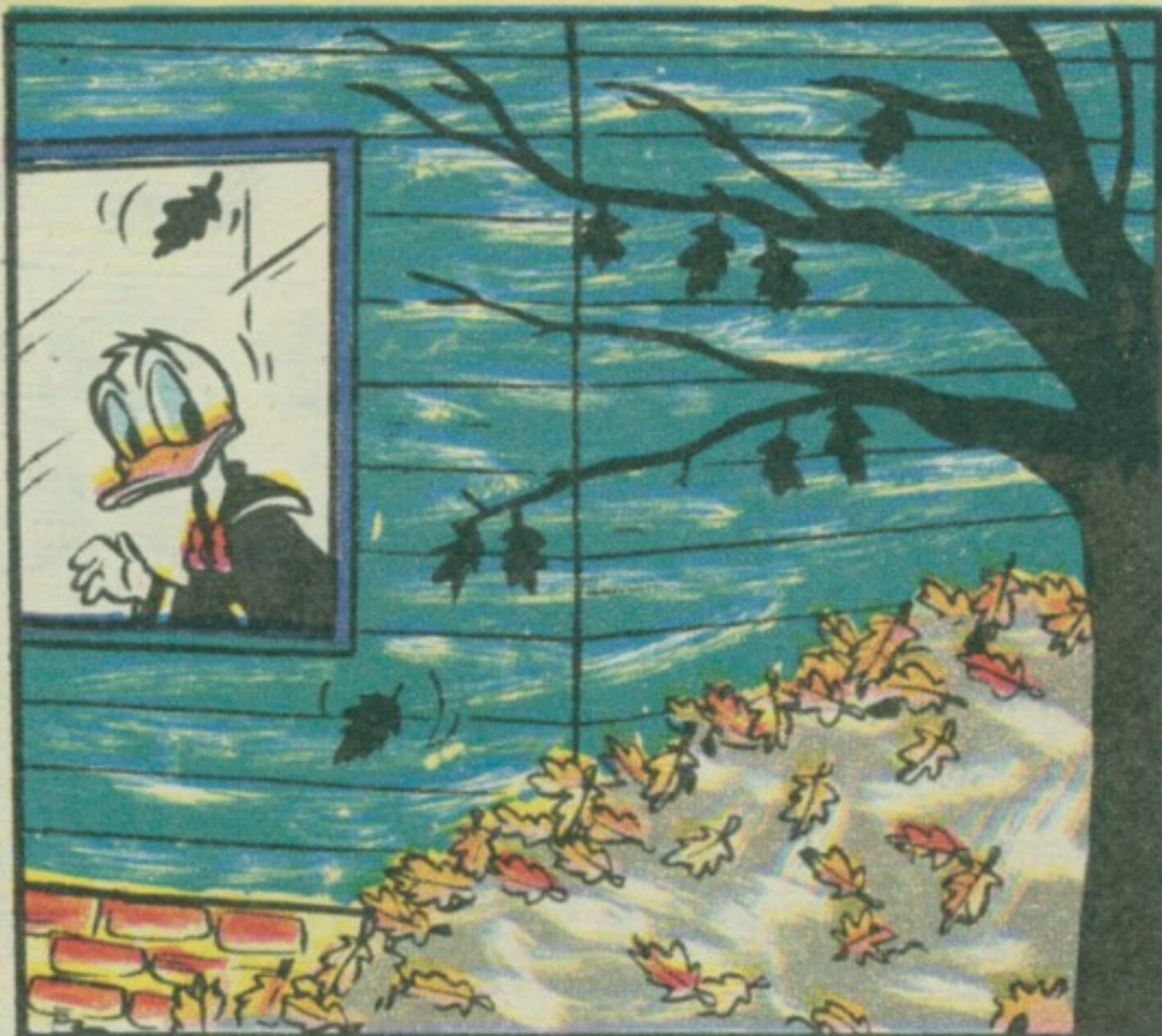

Илустровао Димитрије Костић

WALT
DISNEY

РАЈА ПАТАК

БИТКЕ КОЈЕ СУ
МЕЊАЛЕ
СВЕТ

Аркебузир-пешак
из 16. века

**КРУНУ ФРАНЦУСКЕ 1.
ЈАНУАРА 1515. НАСЛЕДИО ЈЕ
ФРАНСОА I. ГИЗДАВИ
ПАТРИЦИЈЕ, ЧАСНИ ИЗДАНАК
ВИСОКОГ ПЛЕМСТВА. ИЗ
ПРИЈАТНОГ ЛИКА, ОТМЕНОГ
ПОНАШАЊА И ПРЕФИЊЕНОГ
МАНИРА, КРИО СЕ СУНОВРАТ
СЛАВОЉУБЉА**

Краљ се кретао у друштву младих истомисленика који су му саветовали рат, јер „то је најплеменитије занимање владарца“.

Не може се рећи да је млади краљ Француске био без икаквог талента. Напротив. Био је страстан љубитељ лепог, лова и ратних подвига. Можда је, ипак, прави бисер његовог дара била одлука да политичку власт у земљи прећутно препусти мајци Лујзи Савојској и канцелару Дипрау. Његова мајка, мушке памети, тврдог и одлучног држања, слепо одана сину, добро се допуњавала са канцеларом, зналцем закона, управе и администрације.

Франсоа I је чврсто веровао у своју неограничену власт у петнаестомилеонској Француској, најмоћнијој земљи. Чврста рука монарха одговарала је племићима јер им је гарантовала власт; била је потребна и буржоазији да држи у миру раднике по мануфактурама и ситне занатлије.

**„Нека други ратују, ти, срећна
Аустрија – жени се“**

Када је круну Светог Римског Царства преузео Карло V Хабсбуршки, најстарији син Филипа „лепог“ бургундског, и Јоване „луде“ касиљске, царство је обухватало Аустрију, јужну Немачку, Холандију, Франш Конте и Шпанију са поседи-ма у Средоземљу (Напуљ, Сицилија, Балеари).

Ова огромна пространства нису сједињена каквим победничким ратом, тежњом народа или јединством интереса. Држава је створена брачним везама, наслеђем, стеченим правима, рађањима и умирањем.

Држава је била чудни збир 2000 царских витезова са поседима, црквених кнежевина, слободних градова, независних кнежевина.

Под истим жезлом нашли су се народи различитих обичаја, култура, закона и вера.

Карло V, цар Светог Римског Царства, сматрао је да га је

„Божанско провиђење“ одредило за вођу хришћана против ислама и отпадника. (Царство није ни свето, ни римско, нити царство, сматрао је Волтер).

Између цара и краља владало је супарништво и нетрпељивост. Почетак је, вероватно, био 1519. када на царским изборима као претендент на престо Царства, уз Карла Аустријског, иступио и Франсоа I, краљ Француске.

Избор је, по свој прилици, одлучио новац. Карло V сео је на престо помогнут банкарима из Анверса и Аугсбурга.

Сукоб два моћна владара, помогнут интересима племства, а подгрејаван личном нетрпељивошћу, плануо је на свим заједничким границама.

„СВИ ВИ ГОВОРИТЕ О УЛАСКУ У ИТАЛИЈУ. А НИКО НЕ РАЗМИШЉА КАКО ИЗ ЊЕ ИЗАЋИ“ (Трибуле, дворска луда Франсоа I, 1524). Француска, која је ратовима претходних владара била доста исцрпљена, није младом краљу ни у једном тренутку исказала жељу за новим походима.

Да је витешком славом занесени Франсоа I на ратном савету послушао речи своје дворске луде, сигурно не би доживео срамоту да га Француска ослобађа ланаца у Мадриду 1526. да пљуне на краљевску реч, печат и потпис, што је била залога његове слободе. Говорити о части на челу моћне војске или је бранити у тамницама Мадрида, две су, чак и за краља, далеке крајности.

Септембра 1515. девет месеци пошто је прихватио круну, Франсоа I пређе Алпе са великом војском и моћном артиљеријом и 13. септембра, победом код Мелањана, постаде господар Милана.

Доласком на престо Карла V Хабсбуршког стара идеја о општем европском царству добила је на снази. Свето Римско Царство представљало је претњу независности европских држава. Најјача међу њима, Француска, упустила се у рат. У четири рата (1521–1544) која је водила она неће успети да изађе као победник. Али, ипак ће Француска, три стотине година касније, руком Наполеона Бонапарте заувек избрисати Свето Римско Царство са лица Европе.

Италија, само географски појам јер је била скуп расцепканих државица и градова, неспособна да се брани, умирала је у лепоти уметности Леонарда да Винчија, Микеланђела Буонаротија, Рафаела Сантија.

Узалуд је Фирентинац Макијавели доказивао да у Италији не могу истовремено постојати независне Ђенова, Венеција, Милано, Папска област, Напуљска краљевина и тражио јединство по сваку цену. Богатство Италије, предивна архи-

Аркебузир-коњаник, 16. век

тектура градова, складност и лепота купола и стубова снажно су привлачили грамзиве странце жељне пљачке. Италија је у то време била ниска бисера коју раскидају грамзиви прсти.

Када су односи Франсоа I и Карла V достигли тачку усијања, почео је први италијански рат (1521–1526).

Рат се у почетку водио са променљивом срећом. У јеку рата 1525. по наређењу Карла V опседнут је Марсеј. Франсоа I крену да нападне одсече од Италије и они се повукоше.

Француски краљ опсео је град Павију. Изделио је војску на неколико делова. Напао је, истовремено: Милано, Напуљ и Ђенову. Уместо да се групише за одлучујући обрачун, он је распарчавао своје снаге.

Карло V наредио је да се разбије обруч око Павије.

Битка у парку Ђертоза

Град Павију бранило је 5.000 ландскнехта, 400 шпанских пешака и 400 коњаника под командом Шпанца Антонија де Леиве.

Француски краљ опседао је са 20.000 пешака. Међу њима је било 5.000 ландскнехта који су се називали Црна банда и 800 швајцарских пешака. Под краљевом командом је било и 3.000 коњаника и 55 топова.

Позни средњи век и ондашњу ратну вештину, у време када се одиграла битка код Павије, одсликавају три особине: најамничке војске, развој ватреног оружја и повратак пешадије.

У најамничке војске тога доба вровани су војници из свих друштва, различитих слојева – по вашарима, трговцима, пијацима и крчмама средњовековних градова. Ако се у почетку и водило рачуна о саставу јединица, то је касније сасвим попустило. Најамничке војске постале су стеците пробисвета, сецикеса, злочинаца и пребега из целе Европе.

По доласку у јединицу, за уговорену своту новца, полагана је заклетва. Најамник се заклињао на поштовање писмено срочених права и обавеза. Та заклетва је била основ дисциплине.

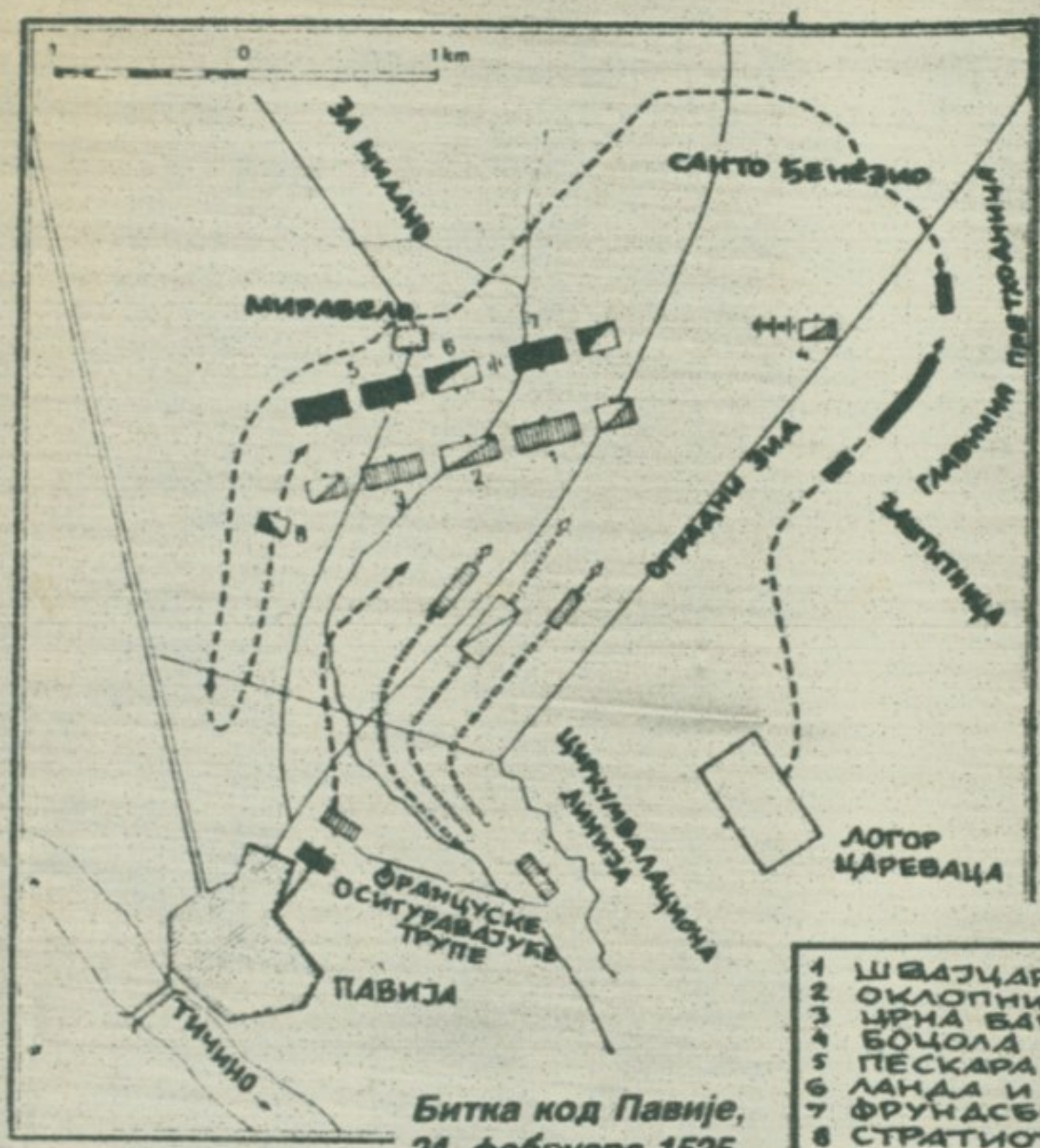
Набавка оружја, исхрана и лечење били су лична ствар војника. Отуда и обичај најамника да са собом воде и своје жене (да их негују у случају рањавања). На сваких 10 војника била су потребна по једна кола што је стварало огромну комо-ру.

Швајцарска пешадија, сачињена од горштака, сточара и сељака, кроз борбу са династијом Хабсбурга, постаде моћна и угледна снага тога времена. Њихов борбени распоред био је уређени скуп 3-4.000 војника приближно исте ширине и дубине. За разлику од расуте, наоружане гомиле каква је била пешадија тог времена, неспособна да отрпи озбиљнији налет ритера и коњаника, швајцарски пешаци су сачињавали везане ешелоне потчињене заједничкој команди.

Швајцарци убрзо почеше да продају своје умеће ратовања. Висина плате је одређивала страну на којој ће се борити. Љубав за златом код њих је толико присутна да ће касније и од своје државе, прогласивши неутралност, начинити европску ризницу.

По узору на Швајцарце организована је и најамничка војска ландскнехта. У почетку искључиво сачињена од Немаца, касније је у својим редовима имала Пољаке, Мађаре и Хрвате.

Битка код Павије,
24. фебруара 1525.

У то доба у Европи се јављају лаки коњаници – стратиоти. Сачињавали су их јахачи врбовани у Грчкој и Албанији. Њихово оружје је било дуго копље, буздован, крива сабља или мач.

Пуњење
аркебузе

Слабе и нередовне исплате најамници су богато намиривали пљачкајући заузете градове. Уколико новац не стигне на време, заклетва више није важила и они су се сматрали слободним.

У року од тридесетак година „ђавољи изум“ – ватрено оружје – од своје појаве у Шпанији 1305. брзо се раширило по Европи. Многе земље га нерадо уводе у наоружање. Сматрали су га несигурним, опасним по онога који пуца и слабијим од дејства механичких бацачких справа. Енглези га уводе у наоружање 50 година после осталих. У отпору увођењу ватреног оружја предњачило је племство. Убити племића, па макар и у оклопу, сада је постала свакоме приступачна могућност.

Аркебуза, једно од првих ручних ватрених оружја, чинило је прелаз од самострела ка пушци. Била је просте конструкције – цев и кундак. Домет зрна је 250 корака, дужина оружја 2 метра, а опслуживала су је, у почетку, два човека.

Пунила се спреда, кроз цев, прво каменим зрнима, а касније оловним или гвозденим. Аркебуза се палила на задњем крају цеви у почетку ужареним угљем, па усијаним гвожђем, запаљеним фитиљем и на крају кременом.

После аркебузе у Шпанији је конструисано ново ручно ватрено оружје – мускета. Оно ће постати саставни део наоружања армија 16. века. Пробојна моћ зрна мускете учинила је оклоп витезова бесмисленим. За заустављање зрна био је потребан дебљи оклоп него што је човек могао да поднесе.

„Све је изгубљено осим части!“ (Франсоа I)

У близини ушћа реке Тичино у По, на левој обали, лежи град Павија. Пред градом, окружен каменом зидом високим три метра, парк Бертоса, власништво господара дворца Мирабело.

Французи заузеше предграђе и распоредише војску у парку који је у промеру имао око 5,5 km. Топовским плотунима означеше своје присуство, почеше да руше зидине Павије и стварају простор за упад у град.

У тринаест наврата су опседнути одолевали јуришима нападача. Млади француски владар, после неуспеха, одлучи да град измори глађу и присили на предају. Одлучио се за оно што најтеже пада младости – чекању.

Непокретност две војске, једне која је чекала глад и друге која је чекала пљачку, прекиде долазак Холанђанина Шарла Леноа, војсковође Карла V и будућег вицекраља Напуља.

На простору између реке Тичино и парка, 3. фебруара, 1525. Холанђанин доведе 18.900 војника (12.000 ландскнехта, 4.000 шпанских и 1.000 италијанских пешака, 1.000 тешких и 500 лаких коњаника и 400 стратиота). Са собом је вукао и нешто топова.

Ситуација се нагло изменила. Французи су пред собом имали свежје јединице царства, за собом гладне бранитеље Павије.

План разбијања обруча био је једноставан: извршити напад на

Французе са фронта и прикрити праву намеру. Док се напад буде одвијао, главнина ће пробити зид, нападети противника и спојити се са бранитељима Павије.

Олујне ноћи 23. на 24. фебруар кренуло је остварење замисли. Шпанци су ручним алатом, до зоре, наспрот манастира Санто Бенезио, пробили у зидинама три отвора за пролаз војске. Истовремено, из логора војске Царства, око два сата после поноћи, део армије кренуо је према отворима у зиду, а део је, да би завао Французе, кренуо у напад.

План се развијао успешно. Војска је неопажено прошла кроз зид, продрла у парк и јурнула према дворцу Мирабело.

Главнина француске војске, у три колоне, крену према дворцу, у сусрет непријатељу. Лака коњица, из средње колоне под вођством краља изби на чело и потпомогнута топовским плотунима (гађало се са удаљености око 600 метара) удари на непријатеља.

Французи разбише лево крило противника, заробише топове и кренуше у напад на коњицу. Истовремено, под прецизним артиљеријским плотунима центар војске Царства био је у расулу.

У 10 сати Шарл Леноа је био спреман на повлачење, војска поколебана.

Краљ Француске, у жару битке, добади витезу до себе:

– Господине, вечерас ћу се назвати господарем Милана!

Не чекајући да потпуно развије успех и војска заузме борбени распоред, Франсоа I плати цех младости: повео је у напад истурене оклопнике и пружио могућност непријатељу да уништава, једну за другом, јединице које су долазиле. Артиљерија, заклоњена да не би учинила пустош међу својима, обустави или премести ватру.

Шест стотина шпанских пешака удари на леви бок Француза, на тешку коњицу, прореди је и разби.

Битка код Павије је најавила Европи нову, страшну снагу која долази: ватрено оружје. Незаштићени пешаци у судару са оклопницима однеше победу. Тукли су их мускетама и присилили на повлачење у паници. Оклоп, привилегија витеза и племића, престао је после ове битке да буде заштита.

Царска коњица зароби умукле француске топове, а Црну банду у снази од 5.000 људи уништи 12.000 ландскнехта.

Тек тада је наишло 8.000 Швајцараца у служби француског краља. Отпочеше борбу, али командант Павије, Антонио де Леиве, отвори градске капије и са 5.000 ландскнехта удари им у леђа. Излаза није било. Битка је за Француску била изгубљена, пораз потпун, војска уништена.

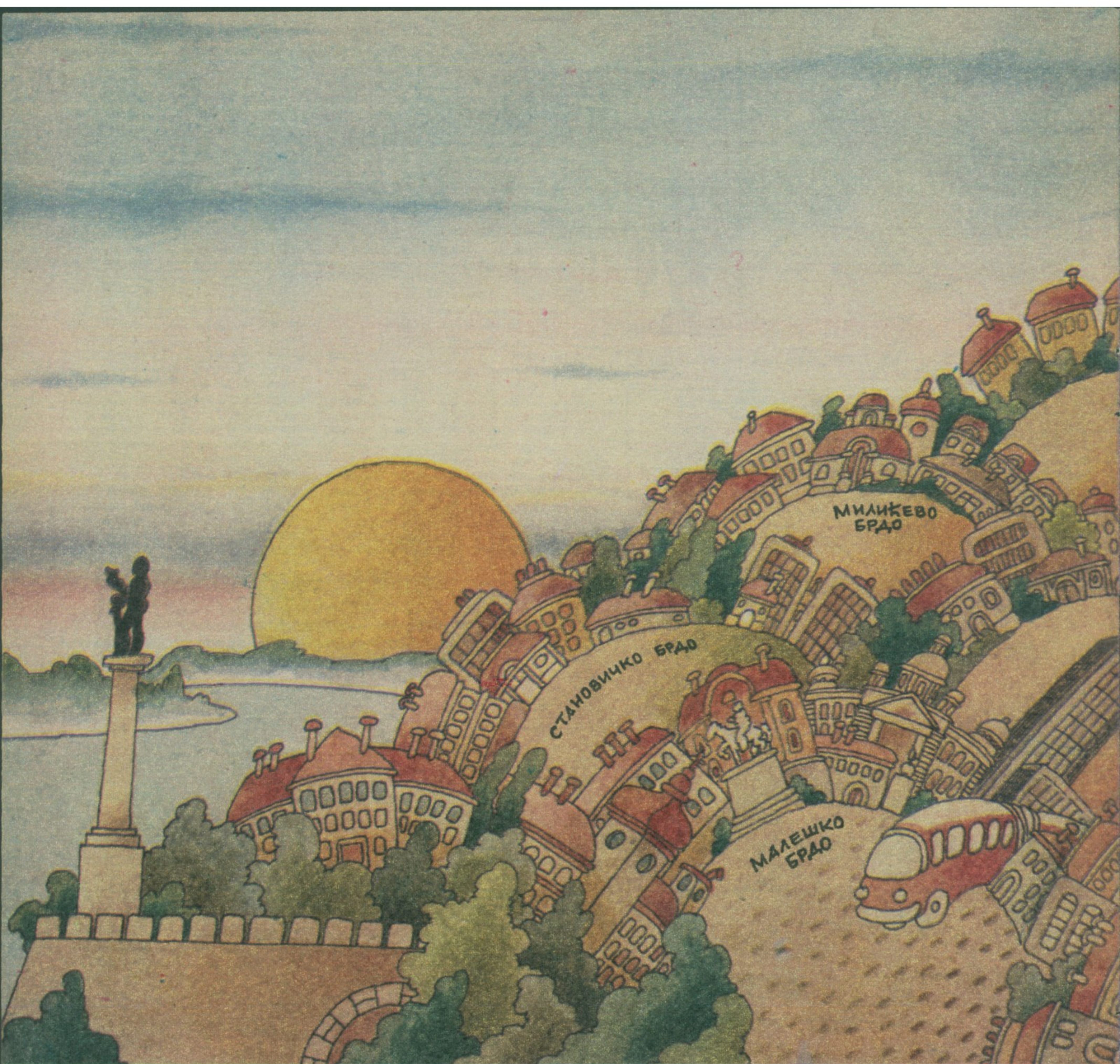
Део француских снага успео је да пређе реку Тичино, и са собом сапали мост. Побито је 10.000, уз 32 топа, 2.000 војника заробљено. Војска Царства је изгубила око 2.000 људи.

Међу заробљенима је стајао и француски краљ Франсоа I који је у журби за славом допао тамнице. Био је то отмен начин губитка слободе – у прелепом парку у сенци дворца Мирабело.

Ратко Јанковић

Илустровао Брана Јовановић

Ако посетите ову илустрацију и спојите је са њеним наставком у наредном броју добићете најнеобичнију карту нашег главног града на 29 брежу

Непознато о главном граду

**РАДИ ОДБРАНЕ ОД НЕПРИЈАТЕЉА БРДА СУ СЕ
ОДУВЕК СМАТРАЛА ПРАВИМ МЕСТИМА ЗА
ПОДИЗАЊЕ ГРАДОВА. ТАКО ЈЕ РИМ НИКАО НА 7
БРЕЖУЉАКА, ЦАРИГРАД НА УЗВИШЕЊУ
ОКРУЖЕНОМ ВОДОМ, БУДИМПЕШТА НА ГЕЛЕРТУ,
БЕЧ НА ГРИНЦИГУ...**

БЕОГРАД

И у нашим, југословенским просторима одвајкада важила је иста мудрост – градови су подизани на узвишењима. Тако се, на пример, Цетиње налази на око 700 метара надморске висине. Битољ се уздиже на око 630 метара изнад мора. Са Трсатског брда у данашњој Ријечи пружа се изванредан поглед на море, с једне, и Горски котар, с друге стране. Петроварадинска тврђава у Новом Саду позната је по изузетно лепом погледу на војвођанске равнице, а до града цеољских грофова требало је пешачити узбрдо и по неколико часова.

Временом, када је престајала потреба да се размишља о одбрани од непријатеља, људи су и даље, по навици, градили своја насеља на бреговима или брдима. Један од најпознатијих градова у свету по томе што његови житељи

ЉАКА

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубан

НА 29 БРЕЖЉУЉАКА

удишу чист ваздух, судећи бар по надморској висини, јесте и главни град Југославије – Београд.

Зачудо, мало Београђана може тачно да наброји брда на којима обитавају њихови суграђани. Ако је некада било познато осам брегова: **Калемегдан**, **Врачар**, **Бањица**, **Дедиње**, **Звездара**, **Баново брдо**, **Пашино брдо** и удаљенија **Авала**, данас се Београд распростро на брда која су људи маштовито крстили. Чак ће и стручњаци, историчари или хроничари који прате развој града тек уз много муке рећи која су и где се налазе та силна брда. А о њиховим именима да и не говоримо.

Где се налазе ова брда? Идући према центру града Ибарском магистралом, путник наилази на густо насељено **Петлово брдо**. Тај назив уписан је и у нај-

новијем плану Београда из 1983. године. Брдо је оивичено Мраковачком улицом, затим Расинском, Тузланском и Улицом омладинско шеталиште. Старији житељи некада далеке периферије града, рећи ће вам да је оно добило име по неком петлу, али не оном којег је опевао Ђорђе Балашевић у 1983. години. Тачних података једноставно нема. Висина Петловог брда – 205 метара изнад мора.

Баба Јула запалила пањеве

За **Лабудово брдо**, ново насеље накрцано солитерима, постоји сијасет прича мада се порекло имена, ипак, не зна. Смештено је између Гочке улице, Улице сердара Јанка Вукотића и II. крајишке дивизије. Да ли су новодосељеним гра-

БЕОГРАД НА 29 БРЕЖУЉАКА

Ћанима солитери из даљине изгледали као бели лабудови, или је живот у њима лабудова песма – није разјашњено. Највероватније је да су прихватили шифру под којом је урађен пројекат Александра Ђокића, архитекте, и саживели се са називом Лабудово брдо.

За **Баново брдо** постоје, међутим, тачни подаци. Онај простор изнад Макиша, који се у картама аустријског порекла из почетка 19. века, назива Репишко брдо, касније Ордија и Голо брдо, почетком следећег столећа мења назив по Матији Бану, Србину, рођеном 1818. године у Петровом Селу, крај Дубровника. Он се, према подацима из књиге Маринка Пауновића, Београд – вечити град (Београд, 1968. године) доселио у Београд и 1861. године „поднео молбу Београдској општини да му се прода земљиште на брду далеко изван Београда, да тамо сагради леп и простран летњиковица у српском стилу”. Одбор-

Снимко: Милан Ђурица

ници су одлучили да му тражено земљиште поклоне, а не продају, сматрајући да је то овај велики родољуб заслужио. Иначе, Матија Бан је обављао поверљиве послове за српску владу и истовремено се бавио књижевном. Уз његово име остало је записано да је 1849. године у Дубровнику покренуо забавник који се звао „Дубровник”. По њему се цео крај у почетку називао Бановац, а после његове смрти 1903. године – Баново брдо. Највиша тачка овог узвишења налази се у Улици кнеза Вишеслава, на 216,68 метара надморске висине.

За **Јулино брдо**, са којег се небу под облаке уздиже 15 солитера, распредају се многе приче. Једна од њих казује да је на њему, својевремено, у доба првог српског устанка, живела баба Јула. Била је, веле, велики родољуб и приликом сваког напада Турака помагала устаницима. Једне ноћи, каже легенда, Турци су изненада напали српску војску. Видевши да је стање критично, баба Јула се

Још неколико занимљивих података о узвишењима и бреговима у Београду. Највиша кота брда која се зове Звездара, у чијем се средишту налази прави „астрономски град” јесте на 249 метара надморске висине. Опсерваторија је подигнута између 1929. и 1932. године и по звездама које су млади људи долазили да гледају кроз велике дурбине цео крај је добио име Звездара.

Некадашњи Двор, данас Скупштина Београда на Теразијском гребену, подигнут је на висини од 119,66 метара. У Мајској улици насеља Гуња, на Торлаку, измерено је 267,20 метара, а породица Драгише Толоронића, у 7. новој улици у Кумодражу, удише најчистији београдски ваздух – са 320,97 метара. Авала је висока 511 метара и од Теразија је ваздушном линијом дели 14 километара. Кула Небојша на Калемегдану налази се на 75,29 метара надморске висине, колика је и висина Новог Београда, најнижег дела Београда. Највиша тачка у београдском атару Срема налази се у Сурчинском путу број 5, на Бежанијској коси – висина је 100,52 метра.

досетила да, уз помоћ неколико устаника, запали велике искрчене пањеве и гурне их низ падину. Ватрене буктиње су омеле и збуниле Турке, што је омогућило устаницима да се приберу и одбране од напада. Поуздано се не зна да ли је ово казивање тачно, али је радо препричавају најстарији житељи Жаркова, који су га „чули од старијих”. Врх Јулиног брда налази се у Улици поручника Спасића и Машаре и досеже 124,23 метра надморске висине.

Канарево брдо, некада Гољино брдо почело је да се изграђује између два светска рата. О његовом називу постоје тачни подаци. У Детаљном урбанистичком плану за Кошутњак и Делиње из 1984. године, пише да је: Канарево брдо терен на којем је крајем треће деценије нашег века, подигнута „Прва железничка колонија”. Она се налази на периферији имања Ђорђа Канаре, рентијера, по чијем је имену названо и оближње – Канарево брдо. С осталих страна – северне и североисточне – терен је био природно оивичен пругом Београд – Пожаревац (и наглом стрмином према Делињу). Све до подизања железничке колоније ово подручје било је ненастањено. Урбанистичким пројектом из средине двадесетих година предвиђеним „вртним градовима” као минијатурни исечак једног „вртог града” и ова колонија имала је средишњу саобраћајну авенију (Улица Пере Велимировића) као свој јавни центар. Парцеле су приближно једнаке и претпостављају породичне зграде – виле у средишту са довољно околног простора за одмор и забаву. После другог светског рата срушена је основна схема „вртог града” изградњом нових зграда и солитера.

Очигледно да се од првобитног локалитета Канаревог брда име проширило и на део новоизграђеног насеља у Раковици, а оно је на висини од 107 метара. Оивичено је улицама Милана Благојевића Шпанца, Борском, Варешком, Срзентићевом и I шумадијске бригаде.

Долина тобџија

Некада је Бањица била уписана на картама као брег. То говоре подаци из претходна два столећа, као и Риста Николић у књизи „Околина Београда”, објављеној 1903. године. Тамо пише да се: „из познијег времена зна, на пример, да је на бањичком брду било место где су Римљани спаљивали мртве у 3. веку нове ере”. Данас се све више за тај део града, оивичен Булеваром октобарске револуције, затим улицама Незнаог јунака, Црногравском, Борском, Милана Благојевића Шпанца и Велисава Вуловића, Бањичким венцем и Љутице Богдана назива **Бањички вис**. Ознака да је то брдо нема, мада је висина Бањице 198 метара надморске висине. Насеље Бањица добило је име по потоку покрај кога се изграђивало.

Делиње се у географским картама из 18. века помиње као „Дединберг” – у преводу Делињско брдо. На њему се 1789. године налазио аустријски логор, а било је омеђено данашњим улицама Теодора Драјзера, затим Булеваром октобарске револуције, Улицом Велисава Вуловића, са југоисточне стране Милана Благојевића Шпанца и раковичким друмом. У међувремену је добило краћи назив Делиње, мада се данас често говори да су на Делињу и површине Топчидерског брда, Сењака... На Делињу су, иначе, пре другог светског рата, подигли куће и летњиковце виђени и угледни трговци, политичари и министри.

О називу **Топчидерског брда** постоје званични подаци. Име је, по свему судећи, добило спајањем две речи: турске – тобџија (онај који дије топове) и персијске – даре или дере (у преводу долина). У поменутој књизи Маринка Пауновића каже се: „Према неким подацима ово је било место где су Турци приликом опсаде Београда 1521. године лили топове за напад на Београд”... „А касније, 1831. године, Кнез Милош је почео уређење Топчидера. У писму од 24. фебруара исте године он наређује Томи Вучићу Перишићу: „Постарајте се да у договору са капетаном Станковићем, пут, дуж и преко Топчидера, где год искварен и од воде излокан буде, добро оправити дате. Никаква кола не пуштајте да преко Топчидера иду, да ливаде не кваре. Ви ћете се при том постарати да неколико кречара нађете, да ми креч пеку, јер сам намјеренију нека здања у Топчидеру рад градити”. Заиста, од 1831. до 1834. године, кнез Милош је у Топчидеру саградио себи Конак, а на његовој градњи били су ангажовани и робијашаи.

У књизи Рајка Веселиновића „Грађа за историју Београда од 1806. до 1867. године налазимо податак у документу од 26. маја 1857. године: „Тапија о продаји јавног винограда и до њега лежеће њиве на Топчидерском брду од стране Атанасија Јанковића, трговца, др Јанку Шафарику, професору Лицеја, за 70 цесарских дуката...”

А у документу од 29. маја 1863. године Никола Христић, министар унутрашњих дела, извештава кнеза Михаила о догађају на Топчидеру: „Господару, ноћас је побегло 4-5 робијаша који су били изван Топчидера као чувари. Жандарми коњаници ноћас у патроли наиђу на једнога код дрва на Сави и пуцали, али је и он пуцао, па онда се негде скрио. Не зна се куд су утекли...” Висина Топчидерског брда је 148 метара надморске висине, а окружено је булеварима Војводе Путника и Октобарске револуције, и улицама Теодора Драјзера и Д. Раденковића.

Милићево брдо између Вишњице и Сланаца забележено је и на картама из прошлог века. Спомине се у књизи Ристе Николића, објављеној 1903. године. Осим помена имена никаквих других података нема. Брдо је иначе високо 279 метара.

НАСТАВАК У ИДУЋЕМ БРОЈУ

ПРОЧИТАЈ
ПРОСКИТАЈ

ШКОЛА ЗА КАСКАДЕРЕ

У току шест викенда туку их, газе их аутомобили, бацају их са огромних висина... То су будући каскадери, који се обучавају за овај опасан посао у школи специјализованој за узбудљиве и опасне мајсторије.

Инструктор Ворен Стивенс се туче целог живота. А шест узастопних викенда учи друге како да се боре... падају са висина... или како да искачу из возила у великој брзини. Да би постали професионални каскадери ови људи

плаћају по 1200 долара током свих шест викенда.

Замислите ову сцену: новопечени каскадер требало је да напусти сцену пре него што ауто удари у бурад. Онда би ауто обишао око сниматеља, али уместо тога наскочио је на бурад, и каскадер се суочио са стварношћу свог посла... фактором ризика који и забрињава све каскадере. Неким чудом, сниматељ није повређен. Али у овом опасном послу се никад не зна. Кажу, каскадери су као велика деца: деца зато што воле да се играју, велика – зато што се играју својим – а понекад и туђим животима.

МЕТАК ЗА БЛИЖЊЕ

Американци не престају да се наоружавају до зуба. При том се нипошто не може рећи да већ нису солидно опскрбљени. Процењује се да се око 120 милиона пиштоља и пушака налази у рукама приватних лица, односно да се у половини америчких домова чува по једно или више ватрених оружја. Мада су власници махом ловци, три четвртине њих као разлог за поседовање оружја наводи личну безбедност.

(држава Вашингтон) на чијој се територији налазе и два велика града, Сиетл и Белвју. Циљ истраживања: да се утврди користе ли власници оних 120 милиона пиштоља и пушака искључиво у самоодбрани, односно да би се заштитили од свих врста „десперадоса“.

Испало је да су провалници, манијаци и криминалци мање-више безбедни. Током испитаних пет година, власници оружја округа Кинг пуцали су у саме себе, своје породице и рођаке, пријатеље и познанике запањујуће често.

Од 743 проучена

педесет „чистих“ убиства, само у три случаја, жртва је био провалник кога је власник оружја убио приликом покушаја провале у кућу или у самоодбрани.

То, пошто су бројке срећене, значи, да су наоружани грађани округа Кинг 12 пута чешће убијали пријатеље и познанике него провалнике и да су пуцали (и усмрћивали) своје најближе 18 пута чешће него потпуне странце.

Укратко, Келерман и Реј се сада питају није ли крајње време да се и читава нација запита: да ли

Др Артуру Келерману и Доналду Реју са Тенеси универзитета цифра од 120 милиона наоружаних земљака учинила се необично високом. Испитали су све смртне случајеве изазване употребом ватреног оружја који су се између 1978. и 1983. године догодили у округу Кинг

смртна случаја изазвана ватреним оружјем 398 одиграло се у кући власника оружја. Од тога броја било је 333 самоубиства. Од преосталих 65 случајева, педесет отпада на убиства с предумишљањем, 12 на убиства из нехата. У три случаја узрок смрти није разјашњен. Од

толико оружје по америчким домовима заиста штити укућане или их само угрожава?

Одговор се одавно зна. Статистике показују да више Американаца годишње губи животе од ватреног оружја него што их је погинуло за све време вијетнамског рата.

ИМА НАДЕ ЗА ПОЉУБАЦ (МАДА СТВАРИ НИСУ РУЖИЧАСТЕ)

„Пупољак љубави“, кажу песници за пољупце. Што се науке тиче, она није далеко одмакла од дефиниције коју је пре једног века дао Сантијаго Кахалка: „размена микроба“.

Микроби се, додуше, не помињу, али се зато јављају речи лој и лојне жлезде. Ове неромантичне изразе користи Буба Николсон, тридесеттгодишњи постдипломац етологије (грana биологије) са Њујоршког државног универзитета у граду Сиракјузу. Николсон је своју теорију објавио у угледном часопису – „Бритиш цернал ов дерматологи“ и она гласи: нико се не љуби из чистог и некористољубивог ужитка, сврха пољупца је да један другоме пренесе супстанце које код обе стране стварају зависност.

Да се Николсон ту зауставио, нешто романтике би, ипак, било сачувано.

Ствар је у томе што није. Када се његова теорија изведе до краја, испада да би пољубац могао да буде пука размена твари, што само по себи још не би звучало тако страшно да се твар о којој је реч не зове – лој.

Николсон је пошао од чињенице да су „лојне жлезде исувише бројне и

активне у људском организму да бисмо могли да их отпишемо као неважне, па ипак њихова улога није у потпуности разјашњена.“ Има их по читавој површини коже, али су најбројније на лобањи, лицу, врату, брадавицама и – унутрашњој страни усана.

Прави пољубац се, тврди Николсон, одвија онако како се одвија, да

би се омогућила примопредаја лоја, за шта суше усне савршено саздане: док се љубимо оне „купе“ лојну твар с површине коже на унутрашњој страни усана друге особе.

Да би поткрепио своју теорију Николсон се позива на птице и Кинезе. Наиме, једно кинеско истраживање показало је да се орлови и неке друге врсте удружују у парове управо посредством лојно-зависничког механизма који делује при размени предбрачних поклона. Птица-удварач прво педантно сажваће комадић хране, затим се мало шепури, а онда оним зготовљеним залагајем храни изабраницу. Када су једном броју мужјака од страних лојне жлезде, удварач се завршавао љутитим кљуцањем изабраница које су одбијале све покушаје удварача да им се приближе.

Николсон сада намерава да спроведе сопствено истраживање на голубовима пећинарима, а затим и на људима (?). Ствар, дакле, није потпуно проверена. Има још наде за пољупце.

БАНКЕ ПОДАТАКА НА ПАПИРУ

Истмен-Кодак је недавно пустио на тржиште нови систем за ускладиштавање података. Назвао га је „софтстрип“. Реч је о ускладиштавању компјутерских података на обичном папиру. Посебни штампач штампа тачке и цртице које су директан препис података у бинарном облику. Оптички читач касније читава тако одштампане податке.

Овај систем може да се прикључи на рачунаре који су у најширој употреби: IBM-PC, Apple II и Mackintosh, Amstrad. Предности су следеће: огроман број података који се ускладиштава на врло малом простору, готово бесплатан материјал који се употребљава за ускладиштавање и много већа стабилност него код чувања на магнетном материјалу. Главна предност је што се изванредно лако праве копије, на обичној машини за фотокопирање.

Најмања изложба на свету

Припремајући се да проведе викенд код пријатељице у Грацу, једна постарија Загрепчанка је спаковала и мало женско налив-перо. Та њој веома драга породична успомена, покварила се. И, где би с њим него у иностранство? Тамо ће сигурно моћи да га поправе. И могли су, вероватно. Али, зашто би га слали поштом, излагали власницу непотребним трошковима кад омиљено налив-перо може да поправи и у – Загребу?

Овакво питање пропраћено је неверицом. Налив-перо о ком је реч старо је неколико деценија и богзна да ли ће делови за њега моћи да се нађу у Загребу. Сасвим сигурно – следило је додатно објашњење – ако се госпођа обрати „Пероклиници“ инжењера Керановића на Тргу Републике 15. Тако је поменута дама у Грацу сазнала две ствари: прво, да у свом родном граду може да поправи и најстарија налив-пера, и то у самом центру и, друго, да поред клинике за очи, уши, плућа, да даље не ређамо, постоје и клинике за пера.

До сличног сазнања дошао је и један Љубљанчанин који је хтео да промени перо на „паркеру“ намењеном искључиво потписивању докумената. Дакле, пошто се врх пера „истрошио“, човек је лепо сео, написао писмо у ком је објаснио шта жели и послао га у Баден-Баден. Отуда је брзо стигао одговор: биће много једноставније, брже и јефтиније да се за замену пера обрати инжењеру из Загреба. Разуме се да је тако и урадио.

За писање и лако брисање

За „Пероклинику“ инжењера Бошка Варичак-Керановића сазнали смо у једном Недељном поподневу ТВ Загреб. Посетили смо га у време када је на својој „клиници“ управо отворио изложбу писаћег прибора. Посебна занимљивост на њој је што се преко 180 експоната нашло изложено на једва једном квадратном метру! Ето, толико простора је могао да издвоји у својој малој радионици за израду, поправку и сервисирање прибора за писање. Упркос томе, изложбу је посетило неколико десетина хиљада људи.

Мада сведена на минималан простор, изложба је уређена тако да прати развој писања од античких времена до данас. Поред римског стилуса, ту је и кинеска

ПЕРОКЛИНИКА ЗА ИНТЕЛЕКТУАЛЦЕ

Пошто је стекао
диплому факултета,
Бошко
Варичек-Керановић се
окренуо – занату. Не
због пара већ из љубави.

□
**ДА ПОСТОЈЕ КЛИНИКЕ ЗА
ОЧИ, УШИ, ПЛУЋА И СВЕ
ОСТАЛЕ ОРГАНЕ, ТО СВИ
ЗНАМО. МЕЂУТИМ, ОНО
ШТО МИ, А ВЕРУЈЕМО НИ
ВИ, НИСТЕ ЗНАЛИ ТО ЈЕ ДА
У НАШОЈ ЗЕМЉИ ПОСТОЈИ
И КЛИНИКА ЗА „ЛЕЧЕЊЕ“
НАЛИВ-ПЕРА. ГЛАВНИ
ЛЕКАР У ЊОЈ ЈЕ ЈЕДАН
ИНЖЕЊЕР МАШИНСТВА
КОМЕ ДИПЛОМА УГЛАВНОМ
СЛУЖИ ДА ЈЕ ОКАЧИ НА
ЗИД**

писалка на којој се на једној страни налази шака са испруженим кажипрстом а на другој лопатица за брисање грешака (Кинези су писали на папиру потопљеном у восак а грешке исправљали повлачењем загрејане лопатице по воску), па турски чемер у којем се поред кесе за дуван и новац налазио и писаћи прибор. Деветнаести век представљен је гушћим перима која су током историје најдуже коришћена за писање. Њима се писало још од ране ренесансе па све до почетка овог века. Све то време на највећој цени су била пера дивље гуске заострена једним јединим потезом.

У Керановићевој колекцији има налив-пера која на необичан начин повезују људске судбине. Готово једно поред другог налази се мало женско налив-перо, рођендански поклон јеврејској девојци и велико, гломазно налив-перо једног од шефова загребачке поли-

ције Бедковића којим је потписана смртна пресуда, заправо отпремање у логор, несрећне Јеврејке. Ту је и перо Јакова Готовца којим је написана партитура „Ере с онога свијета“ али и све остале после ње. У очи нам пада Мон Блан 149 Мајстештик. Истим моделом служио се последњих десет година живота и председник Тито.

Сој који не изумире

Гледајући изванредно лепа, сребром и златом опточена налив-пера, често руком украшавана, питамо инжењера Керановића зашто се одрекао машинства и посветио овом, код нас врло ретком занату?

Неколико ствари је утицало на доношење такве одлуке: након очеве смрти радња би се угасила јер нико није био заинтересован да се бави овим послом а осим тога поправити налив-перо из рецимо 1916. представља прави изазов. Поправити неко данашње врло је лако: цео покварени део једноставно се замени другим.

Али, зар за прављење делова који су се поломили нису потребне одговарајуће машине, интересовали смо се.

— Јесу — каже инжењер Керановић — само данас таквих машина више нема. И мени би било врло тешко да направим део који се производио пре 60 година да ми, срећом, не помаже очев пријатељ Антун Јагош који има предатну машину.

Може ли уопште да се живи од овог заната? Ко још пише налив-перима?

Керановић се осмехује. Деведесет одсто његових муштерија

су интелектуалци а како нема опасности да ће овај сој изумрети и изгубити потребу за писањем разлога за забринутост нема. У његову „Пероклинику“ готово свакодневно свраћају академици, књижевници, државници. Питамо за неко име и наш домаћин нам помиње најпре некадашњег градоначелника Београда Бранка Пешића, затим Божу Орешковића Косту Ангели Радованија, Драгутина Тадијановића. За поправку му се обраћају из свих крајева земље.

На крају, прича нам како му је једног дана дошао у радњу непознати човек и питао да ли има патрону за Шеферово налив-перо. Како да не, одговорио је и показао је. Колико кошта, упитао је непознати и из новчаника извадио 1000 динара мислећи да ће бити довољно. Осам хиљада, одговорио је Керановић на шта се човек запрепастио. Зар је могуће да патрона за перо које вероватно не вреди више од 800 до 1000 динара кошта 8000? Каквих 800 динара! Па Шефер кошта најмање 15000, сада се збунио Керановић. И тада је чуо следећу причу: наставши се као члан делегације у СР Немачкој његова муштерија требало је да потпише неки документ. Како при себи није имала никакво перо, прихватила је понуђено и, не размишљајући много, задржала га. Само име произвођача њој није значило ништа, да јесте ни на памет јој не би пало да перо које је пре четири године вредело милион и по „смота“ и доведе себе у ситуацију да домаћини „свашта помисле“.

Текст: **Олга Вукадиновић**
Снимци: **Љубомир Патрнogiћ**

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ИЗ АНАЛА ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

ФИЛМСКА ЗВЕЗДА ШПИЈУН

■
■
■

**ПРВИ СВЕТСКИ РАТ
БИО ЈЕ СИГУРНО
НАЈВЕЋИ ПОЛИГОН ЗА
РАЗНОВРСНЕ
ШПИЈУНСКЕ
ПОСЛОВЕ. ЕНГЛЕСКА,
ФРАНЦУСКА,
АМЕРИКА И ПОСЕБНО
НЕМАЧКА ИМАЛЕ СУ
РАШИРЕНУ
ШПИЈУНСКУ МРЕЖУ.
У ОВОМ ТАЈНОМ
РАТУ ПОЈАВИЛА СУ
СЕ И НЕКА САСВИМ
НЕОЧЕКИВАНА
ИМЕНА**

■
■
■

Пуковник Валтер Николај, генералштабни официр који је управљао тадашњом немачком обавештајном службом, имао је на располагању разноврстан круг људи које је упошљавао. Његове способности је, касније, ценио чак и Хитлер који се, иначе, жестоко обрачунавао са представницима власти из пренацистичке Немачке.

Посебно је занимљив био подземни шпијунски рат између Немачке и

Француске. Осим већ набројаних имена, посебно место у шпијунском свету заузимао је ексцентрични милионер Боло паша – Арапин из Либана који је своју племићку титулу купио и од тада се представљао само под тим именом.

Реткост је да неки богаташ постане шпијун. Новац му није био потребан, није се радило о љубави према Немачкој, дакле, једино што преостаје била је мржња према Французима. С друге стране, својим положајем стекао је многа

познанства и, иако је дуго био под присмотром Французи нису смели тек тако да га ухапсе. Тек када је ухваћен у непосредној акцији Боло паша је затворен.

Чак и у затвору се господски понашао, споља је добијао новине и храну, а причало се да ће вероватно и избећи смртну казну. Међутим, ништа није помогло. На дан стрељања затражио је да му дају две свилене марамице. Ставио их је на своје груди. Тражио је да те марамице

после егzekуције пошаљу његовом брату и жени. Расправа на његовом суђењу била је јавна и изазвала је велико занимање.

Други биро, француска обавештајна организација, водила је огорчену борбу против немачких шпијуна. Међу њеним агентима нашао се и Макс Линдер највећа светска звезда неме комедије до 1914. године. За разлику од Чарлија Чаплина, који је избегао учествовање у рату, Линдер је био борац. Пошто се као позната личност кретао у високим париским круговима могао је да дође близу Боло-паше и разоткрије његове активности. Линдер је због тога слављен, али је убрзо и он доживео тужну судбину.

Нашао се 22. априла, 1915. године на фронту код Ипра када су Немци употребили бојне отрове. Линдер је добио тешко тровање после чега је нервно попустио. Све до 1925. кад је извршио самоубиство, није успео да се опорави.

Линдер је рођен 1883. године у околини Бордоа. Своју популарност је стекао тако што се елeгaнцијом разликовао од претходника. Комичари пре њега глумили су доста хистерично и неконтролисано. Линдер је увек био смирен и лепо дотеран.

Од 1905. године радио је дању у Патеовом студију, а увече је наступао у позоришту. За једног позоришног глумца тада је било срамно да се појављује на филму, па је зато и узео псеудоним – Макс Линдер (право име било му је Габријел Левијел). По филмском уговору имао је

обезбеђено 20 франака дневно и накнаду за оштећену одећу. Збиља необичан уговор, али ако се имају у виду све лудорије трка и потере у тадашњим филмовима, јасно је да се то Линдеру исплатило. Пошто је сваки статиста и мањи глумац наступао у својој одећи, Линдер је желео да заборави на своје тужно стање. Почео је елегантно да се облачи и испољава богаташке манире. То му је донело успех.

Смешни богаташ

Гледаоци су волели Линдера на неки чудан начин – навијали су против њега. Макс је био безбрижни богаташ који је стално упадао у неприлике са људима, животињама и, најчешће, са предметима око себе. У његовим невољама гледаоци су видели задовољство због тога што су богаташи смешни и неспретни у глупим ситуацијама.

Дуго Макс није знао колико је велика звезда. Пате је вешто крио успех његових филмова у иностранству, тако да га је и даље плаћао бедних 20 франака дневно. Тек 1911. године, када је Макс отишао у Барселону, на станици га је чекало 10.000 људи! Тада је Макс схватио, а онда тражио и добио осмину целокупног прихода од сваког филма који сними.

И заиста је постао богат. Снимао је лако. Било му је довољно једно снимање, без икаквих дублова. Славни Чарли Чаплин многе своје идеје дугује Макс Линдеру. Међутим, касније Чарли није признавао тај утицај и никад више није поменуо Линдера. Овај је остао заборављен све до шездесетих година.

Сања Радојевић

МЕНУЕТ ЗА ПРОТОЈЕРЕЈА

БИО ЈЕ ВЕЛИЧАНСТВЕН МЕХАНИЗАМ УЗБУДЉИВЕ СУДБИНЕ. ОД СВЕГА ЈЕ, НА КРАЈУ, ОСТАО САМО ЗАПИС

Сасвим изненада, с слећа 1779, у петропавловску луку на Камчатки, полуострву на североистоку Азије, упловила су два брода „Резолушн“ и „Дискавери“. На јарболима енглеске заставе. У лучкој капетанији убрзо ће сазнати да је то остатак тзв. Треће експедиције око света чувеног морепловца и истраживача Џемса Кука. Само, што међу дошљацима није било педесетједногодишњег капетана. Неколико месеци раније погинуо је на Хавајима у сукобу с домороцима.

Његово место преузео је болешћу изнурени Чарлс Клерк. Ни посада није била у бољем стању те је новопечени командант одлучио да скрене с маршруте у нади да ће попуни резерве намирница, пре свега докопати се меса и брашна. Најближе насеље било је на Камчатки.

Ретки гости у овом крају света дочекани су с особитим уважавањем. О томе је свог претпостављеног известио управитељ Камчатке капетан Василиј Шмалев: „Госте смо дочекали како и приличи широкој руској души, обезбедили им, колико је то било могуће, пристојан смештај и, на крају, опскрбили их потребним намирницама“.

То је, у свом дневнику, потврдио и члан Кукове експедиције хирург Самвел: „Овде смо попунили залихе хране. Добили смо 20 грла стоке и 230 пуда (1 пуд – 16,38 kg) брашна. За све то домаћин није испоставио рачун и није допустио капетану Клерку да му уручи признаницу на плативу на међудржавном нивоу...“

Гест достојан пажње, посебно ако се зна да су, у то време, стока и брашно на Камчатки вредели баснословно и да су га и сами мештани били жељни. Међутим, Енглези нису хтели да отплове бар без неког знака благородности. Капетану Шмалеву, љубазном домаћину, у знак захвалности поклоњен је стони сат, некад власништво Џемса Кука.

На кули стало време

Ко зна да ли би се икада сазнало о том драгоценом поклону, историјској реликвији, да судбину Куковог сата није, 1853, у петербурском листу „Сребрна пчела“ обелоданио иркутски свештеник Прокопиј Громов.

После смрти капетана Шмалева, 1799, поклон је прешао у руке камчатског протојереја Никифорова. Седиште цркве је из Иркутска преместио на Камчатку где се Громов – нормално – упознао са прото-

јерејом Никифоровим, већ у дубокој старости. Радозналом госту није могао да промакне велики сат „причвршћен на ружном столу“. Наслаге прашине и чађи нису дозвољавале да га пажљивије погледа. Уз то није ни радио, бог-те-пита откад.

Тек кад му је протојереј испричао његову историју, поп се поштено загрејао и

пожелео да га купи. Старац није хтео ни да чује:

– Нека стоји над мојим узглављем, да се сећам тактова менуета који су, некад, из њега допирали – рекао је. – После моје смрти договори се с наследницима.

Протојерејеви рођаци вероватно нису много знали о историји тог прашњавог часовника, још мање о

тактовима менуета које је памтио Никифоров, и одмах су га, трљајући руке, продали Громову за 300 рубаља, тада право богатство. На срећу, на Камчатки је, ко зна због чега, било много сајџија те је Куков сат поправљен и очишћен од полувековне прашине.

Тек тада су Прокопиј Громову засјале очи: био

је то величанствен механизам за одбројавање времена. Навијао се кључем сваких осам дана, а сати су одзвњавали пригушеним ехом. Кутија у облику куле била је од махагонија наслоњена на четири позлаћене ноге, опточена украсима од бронзе. На врху се издвајала стилизована човечја глава, с позлатом.

У бројчанику је за оно време било право чудо технике. Поред угравираних сати, ту су, налик на звезде, били утиснути и месеци са датумима које је обележавала посебна стрелица. Најлепше од свега је музичка скала са шест нумера: маршеви, менуети, црквена звона... Окренеш стрелицу и одређене тактове можеш да слушаш на свака три сата или, по вољи, непрекидно...

Сат је био прилично велик: више од пола метра висок а четврт метра широк. Рад лондонске фирме Ердели Нортон.

Кроз завејани Сибир

Прокопиј Громов се носио часовником, али га је тиштило што није чуо оно о чему му је причао протојереј Никифоров: менует и остале тактове. То на Камчатки нико није умео да поправи. И онда се, као поручен, појавио амерички трговац Сноу и понудио Громову да однесе сат на Хаваје код тамошњих мајстора. Невероватно, тада се реч ваљда више поштовала, вратио га је оправљеног после две године.

Авантура часовника Џемса Кука тек је заправо почињала. Громов је 1846. напустио Камчатку. Са сатом, разуме се. Једва је издржао тридесет пет дана преко разбеснелог Охотског мора. Онда га је сачекала нова пустиловина. Тридесет дана се пробијао кроз снегом завејана беспућа Сибира, све до Јакутска. Првих 200 врста (1 врста – 1066,97 m) уз помоћ псеће запреге, затим 500 са јеленима и још 300 са коњима.

Ни то није био крај. Сат је откуцавао, и свирао, још реком Ленем, 2500 врста, па уз прапорце тројки, нападни део пута од 250 врста. Извесно је да је у Иркутск стигао исправан и да се у дому Прокопија Громовог чуо све до појављивања текста у петроградској „Сребрној пчели“. И ту му се губи саки траг. Остала је једино прича и, разуме се, жал за драгocenим историјским предметом.

Време је, ипак, било на страни Џемса Кука.

П. М.

АЛЕ И БАУЦИ

3 ИЗ
БАЛКАНСКЕ
МИТОЛОГИЈЕ

СКРОМАН ПРЕГЛЕД НЕКИХ ЧУДНОВАТИХ БИЋА И ПОКУШАЈ
РЕКОНСТРУКЦИЈЕ ЊИХОВОГ ИЗГЛЕДА НА ОСНОВУ ДОКУМЕНАТА И
ШТУРИХ ИЗЈАВА МАЛОБРОЈНИХ ОЧЕВИДАЦА

РУСАЛКЕ

Најкраће речено то су волене виле. Предања говоре да су ова бића постала од утопљених девојака. Међутим, најобавештенији тврде да је то заблуда настала највероватније због њихове блиске везе са водењацима. Русалке живе са водењацима и настанују спаљене дворове њихових краљева, а понекад живе и саме у језерима и мањим рекама где водењака и нема. За разлику од њих русалке немају коњске ноге и уопште су по правили врло лепе, са дугим риђим косама. Увек су без икакве одеће пако се понекад ките само водењачим биљем. За разлику од њих виле ретко иду наге. Оне имају своју краљицу и она их дозива трубом. Њена је моћ ипак потчињена краљу водењака. Русалке, као и водењаци, нису добронамерне према људима и даве их. Али, за разлику од водењака, не користе ланце и окове, и не дирају животиње. Нарочито воле да даве девојке и жене. Повремено излазе из воде на обалу и ту играју и певају. У таквим приликама треба их се обавезно клонити јер су тада најопасније. Песме које певају на свом заборављеном језику дивне су и онај ко их чује не може а да им се не прикључи. Међутим, оне које певају русалке после тога онеме, кажњавајући их тако за улажење у посед водених вила.

Још тежа казна чека онога ко види русалке како играју. Пошто воле игру оне у ноћима када има месечине излазе на обалу и цупкају неку врсту врло сложеног кола. На местима где играју после њих трава и биљке расту много бујније, нешто због са-

ме игре и песме, а нешто због воде која капље са њихове косе и тела. За ту воду се тврди да има чаробну моћ. Намерник који би видео кодо русалки добио би напад играња и не би могао сам да се заустави. Некада би русалке при одласку ослободиле човека од присилног играња, али најчешће би га оставиле да умре играјући. Познат је случај калуђера из Охрида, из 14. века, који је ноћу, на једном шумском пропланку, чуо дивну песму. Није одолео да се не пришуња и види ко то тако лепо пева. Прита-

јен иза жбуна видео је лепе младе девојке, потпуно голе како играју, док је са њих капала вода. Калуђер (звао се Димитрије) био је уплашен али и задивљен. Убрзо су његове ноге почеле саме да играју. Русалке су га опазиле, смејале се и убрзо отишле остављајући једног калуђера да игра. Димитрије је играо и падао. Срећа је хтела да се приликом једног пада прихватио за пелин-траву и напаст играња је престала. Тако је калуђер Димитрије случајно открио оно што су многи пре њега знали: да је пелин једна од најстаријих заштитних против русалки.

Осим пелина универзално и заштитно средство против

ових бића је - бели лук. Но, пелин је много сигурнији, бар што се тиче русалки и треба га увек имати са собом ако се ноћу иде шумом или поред какве воде.

Посебно су опасне у току једне недеље у години. То је русална, или "зелена" недеља и обично је у рано лето. Тада оне излазе из воде и целе недеље се задржавају на сувом, углавном у шуми. За време те недеље људи нису улазили у шуму без велике потребе. Ако би баш морали (носећи пелин) не би се задржавали ни спавали под дрвећем.

Током ове недеље Русалке дану обично спавају по дрвећу. Ако би их неко пробудио постајале би немилосрдне. Обично би онога кога ухвате голицале до смрти. Те недеље жене не смеју ништа да раде и ништа посебно да започну. Све што би се те недеље радило лоше би се за-

вршило, нарочито при ближавању води.

Оне нису узимале учешће у водењачким освајањима и ратовима па су их и порази мимовишли. Има их још у великом броју у мањим рекама, језерима и барама. Велике реке избегавају због прљавштине. Тешко се навикавају на загађене реке, и повлаче се све дубље у шуму, на жалост, узалудној нади да ће наћи чисту воду. Неке русалке су виђене жалосно опалих коса како из загађене Дрине беже у шуму. Русалке истина нису наклонене човеку, али није ли њихово право на реке ипак веће него људско? Ако ништа друго настањивале су их много пре нас.

ШУМС

Бића која су у разним деловима Балкана називали шумским мајкама нису у ствари ништа друго него усамљене и остареле виле које су из различитих разлога напустиле вилинско друштво и препустиле се самотном лутању шумом. Изгледа да су ове шумске мајке биле виле које су, због радозналости или жеље за већом моћи експериментисале са лековима и магичним травмама, па чак и са онима које су вилама забрањене. То их је ис-

тина учинило моћнијима, али су изгубиле вилинску способност да не старе. Због тога се шумска мајка, наоко обично лепа жена, са великим бујним грудима, могла јавити и као ружна старица са великим опасним зубима. Шумске мајке су за разлику од вила увек ишле потпуно голе, а чак и више од вила имале су способност да заводе смртнике. Најчешће имају црну косу и дуге нокте. Због својих чаробних моћи могу се претварати у разне живо-

КА МАЈКА

тиње, што обично виле никада не чине.

Тајанствена је и моћна трава шумске мајке која онима који је нађу даје необичне способности. Та се трава може наћи уз потоке у пролеће пре него што кукавица закука. Траже је само жене пошто им она обезбеђује радост и лечи нероткиње. Када је траже не смеју да говоре, а пре тражења морају да избегавају додир с мушкарцима. Од ове траве шумске мајке умеју да праве моћан, али

опасан напиток, који их је, због својих црних моћи и удаљно од осталих виле. Није познато која је биљка у питању — неки нагађају да је то једна ретка врста чичка, који само врло стрпљиви и умерени налазе, а убрзати га и користити могу само они који испуњавају услове магичне чистоте.

Шумске мајке, као и многе друге шумске виле, па и виле од њих, помажу трудним женама, али ако њихова тајна страна преватне онда хоће

да их нападну. Умеле су да лече болесну децу, али су знале да буду пакосне. Терале би бебе да плачу, али су могле и да се забаве са њима и умире их па су се мајке често препирале са шумским мајкама и договарале око умиривања деце.

И ова, као и остала вилинска бића, одавно су на Балкану. Оне су део великог вилинског народа који је некада насељавао целу Земљу.

Иако могу да остаре шумске мајке ретко умиру па их има још у нашим шумама. Ипак, никада их није било много пошто их је остали вилински живаљ попреко гледао па се ретко која вила усуђивала да крене забрањеним стазама и постане шумска мајка. И дан-дanas, живе у нарочито лепим деловима шуме. Но, шумска мајка је често опасна и с њом треба бити врло опрезан.

ЛЕСНИК (СИЛВАН)

Илустровао: Ратко Ђирић и Реља Пенесић

Може се слободно рећи да је биће које су Словени звали лесник, а Илири силван један од најстаријих демона који су насељавали Балкан. Силван-лесници вероватно су старији и од вила и других вилинских створења. Од њих су можда старији само водени демони. Лесници су бића која имају човечије обличје, али су сасвим обрасли длаком. Врло рано оседе тако да су готово увек бели, а како нису склони прању длака обично им је смеђежухкасте боје. Имају козије ноге и рогове. Занимљиво је да, иако изузетно длакави, силвани (лесници) немају обрва и трепавица. Уживају да дижу галаму и дреку, али лепо свирају на фрули. Познато је да су и измислили врсту фруле која се по једном од најчувенијих грчких силвана – Пану и зове Панова фрула. Силвана је било по целом Балкану, а насељавали су и добар део Европе. У Грчкој су били познати као сатири, а Пан је био изузетно моћан и велики силван (сатир). Касније су га

Грци прогласили богом, па су били више него разочарани када је умро. Силване не треба мешати са грчким силенима. Силени, као и кентаури имали су многе особине коња и ретко су живели на северном Балкану. Међутим, силвани су били много отпорнији и жилавији па се, за разлику од силена и кентаура који су сасвим изумрли, још могу срести у густим, недоступним шумама.

Силвани су били принуђени да се склањају од човека, иако им је људско друштво одувек било драго. Дружили су се са пастирима исто тако радо као и са њиховим стадом и шумским животињама. Били су и у пријатељству са вилама и неретко су са њима имали децу. Нећемо ода-ти никакву тајну ако кажемо да су посебно волели да се друже са пастирицама. Њих су често нападали и одвлачили у своје пећине и колибе.

Силвани су, упркос простаклуцима и галами, а неки кажу и смраду (у шта не треба сумњати), били драга и

добра бића. Жалосно је што су морали да се повуку у дубоке шуме где им усамљеност и одсуство пастирица тешко пада. Чобани причају да понекад чују из далеких честара врло жалосно свирање фруле, али се никада нису усудили да приђу ближе. Некада су силвани били у добром пријатељству са људима и то се може видети и на многим старим рељефима где су представљени у друштву са људима како певају и играју.

Лесници су лечили стоку и шумске животиње. Изгледа да их је нарочито много било на западном Балкану и у Приморју, а нарочито у околини Трогира који је и име добио по јарцима (односно по силванима који су изгледали као јарчеви).

Умели су да буду врло поетични, нарочито када би се заљубили у какву вилу или пастирицу. Тада су свирали на својим свиралама дивне и тужне мелодије које су се надалеко чуле.

А. Пераграш

КАКО СУ ДОБ

**ДВЕ ВЕЛИКЕ
ИМПЕРИЈЕ, РИМ И
КИНА, ПОСТОЈАЛЕ СУ
У ИСТО ВРЕМЕ А
ЊИХОВИ ВЛАДАРИ И
ПОДАНИЦИ НИКАД СЕ
НИСУ НИ СРЕЛИ.
ЗНАЛИ СУ СЕ САМО
ПРЕКО СВИЛЕ И
ОБОЈЕНОГ СТАКЛА
КОЈЕ СУ ТРГОВЦИ
КАРАВАНИМА И
БРОДОВИМА
ПРЕНОСИЛИ
ОПАСНИМ ПУТЕМ
СВИЛЕ**

Пут свиле! Био је то назив за стазе и богате трговачких каравана које су у древна времена водиле од Кине преко централне Азије до Европе. Дакле, то је пут којим је свила из постојбине стизала до краљевских двораца и богатих госпа.

Историја казује да Путем свиле трговци нису пошли први. Напротив, био је то један чиновник моћног кинеског цара Вуа, у 2. веку старе ере. Човек се звао Чанг Кијан.

Цар, дакле, реши да верног слугу свога пошаље негде далеко на запад. Још даље од касније по богатству и сјају чувеног града Самарканда у Туркестану. Тамо су тада живели Јуџеими, храбри и спретни ратници. Али, шта је то моћни цар хтео од тих далеких номада.

Велика је невоља била у питању. Јер, између Јуџеима и кинеског царства живели су Ксионгнуи, исто тако вешти јахачи и немилосрдни ратници. (Многи историчари мисле да су то у ствари преци Хуна.) Моћно царство није знало како да се заштити од њихових пљачкашких похода. Дакле, Чанг Кијан доби стотину врсних момака као пратњу и налог од цара да нађе те Јуџеиме и покуша да их наговори да оштрије ударе на Ксионгнуе и тако помогну Царству. Цар ће већ знати да им се одужи.

Десет година заточеништва

Зле ли судбине! Чим је Чанг Кијан прешао кинеску границу, ухвати га Ксионгнуи. Десет година провео је у заточеништву, али како стари номадски народи нису много држали до

хладних тамница и чврстих решетки, заточеник се оженио једном њиховом девојком. Изродили су много деце.

Но, кад Кинез да реч цару, онда то важи док год дише. Тако је после десет година Чанг Кијан побегао Ксионгнуима и кренуо на запад. Пролазили су дани, недеље, а он је неуморно ишао све даље и даље. Ниједан Кинез пре њега није отишао толико далеко од своје домовине. А кад нађе Јудејиме, силно се разочара. Овај народ је већ одавно живео у миру са свима, па и са Ксионгнуима. И ништа се ту више није могло изменити. Ни врашком кинеском упорношћу! Залуд их је Чанг Кијан наговарао читаву годину, обећавао брда свиле и товари злата.

Чанг Кијан пође назад у Кину, али Ксионгнуима опет није промакао. Ухватише га и вратише жени и деци. Овај пут, међутим, био је заточен само годину дана. Кад је умро владар Ксионгнуа, искористио је пометњу, узео жену и побегао у домовину. Тринаест година је трајало то прво путовање Путем свиле. Од сто Чанг Кијанових пратилаца вратио се само један.

Чанг Кијан је све испричао цару: шта је видео, доживео, чега све тамо далеко (данашње кинеске провинције Сечуан и Јунан) има, поменуо штапове од бамбусове трске и лепе тканине. Тад свемоћни цар рече: „Да се што пре открије пут до тих крајева!“

Одлазили су изасланици, али многи се никад нису вратили. Опасан је то пут био. Разна племена су пљачкала и убијала.

Волела бих да сам лабуд

И није било друге, спретни емисар Чанг Кијан морао је опет на пут. Сад је отишао код Вузуна. За њих се поуздано знало да су умели чврсто да се супротставе Ксионгнуима. Чанг Кијан је повео три стотине људи. Сваки од њих водио је по два коња. Носили су злато, свилу и друге поклоне Визунама. Ови, опет, и поред толико дарова нису желели да ударе на љуте Ксионгнуе, али су, како је то био обичај, великом цару послали крдо добрих коња.

СЕ „ДОДИРИВАЛЕ“ ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ

ПРОБИТИ ПУТА СВИЛЕ

Цару се учинило да с Вузунима ипак нешто може да се учини па је, као знак добре воље, вузунском краљу послао једну кинеску принцезу. Она је постала Госпа-с-краљеве-десне-стране. Тешко је то подносила једна принцеза. „Шатор је мој дом... Воле-ла бих да сам лабуд златни, да одлетим у завичај свој...“ претакла је своју чежњу у стих мала Лиу Ксијун.

Е, ни Ксионгуну нису били невични политици па су и они, не губећи време, вузунском краљу послали девојку. Она ће бити Госпа-с-краљеве-леве-стране.

Тако је то у почетку било на Пута свиле.

Тамо далеко одлазили су свила, злато и понека принцеза, а велики цар је добијао сјајне бисере, рогове носорога, водомарова пера, коње налик на змајеве, слонове, лавове, нојеве...

Далеко је Рим

Многи трговци су тада кренули ка Кини. Али, пошто цара није занимала обична купопродаја већ је хтео да то буде „на нивоу“, довијали су се на разне начине представљајући се најчешће као изасланици разних краљева и царева. Тако је, истина три века касније, 166. године нове ере, дошао и трговац који

товао се са поморцима из Анскија. Парти који су оуда стално пловили, превозили робу и знали све о овом мору, рекли су му: „Море је веома широко. Може се препловити за три месеца ако дувају повољни ветрови, али ако за време пловидбе дувају неповољни ветрови, то може да потраје и две године. Зато они који се отискују на пучину носе намирице за три године. На пучини људе спопада чежња за завичајем и многи од ње пресвисну“.

Ган Џинг је добро знао да Парти тако говоре јер им је стало да сачувају тајну тог пута. Кад би га сви знали, њихова посредничка улога постала би излишна, а посао је био уносан.

Без обзира што је то Ган Џанг знао, плаве даљине и високи таласи били су сувише неизвесни за њега и његове људе. Вратио се необављена посла.

Сенека против свиле

У почетку је свила у Риму била велики луксуз и од ње се није правила одећа. Само би се, као бриљантски брош, качила на одећу.

Средином првог века, како пише Плиније, свила „омогућава једној госпи да се пред другима појави

у провидној хаљини“. Та мода тако је завладала Римом да су о њој расправљале и најумније главе.

Против свилене напасти устао је и Сенека, један од највештијих говорника за које историја зна. („Жене, скините ми ову златом и пурпуром украшену одећу; што даље од мене тирски пурпур и нити свилене што их Сери из крајева далеких скидају са дрвећа што у њих расте.“)

Залуд је била ова вешто срочена претња. Занос који је код жена, а што је сматрано још већим злом и код мушкараца, будила свила био је јачи. Залуд је и сам цар Тиберије молио да се не носи та одећа „по којој се мушкарци не могу разликовати од жена“. На крају, како казује Тацит, Римски сенат морао је да забрани мушкарцима „Да се брукају носећи одећу од свиле“. Серска (кинеска) свила ценила се у Риму колико и злато а њено порекло и даље је било велика тајна.

Серска земља, по мишљењу Римљана, налазила се „негде између крајева настањених Скитима и Индијцима“. О Серима су се шириле најневероватније приче. „Сери су народ са веома развијеним осећајем за правичност, добро познати по свом начину трговања. Робу су остављали на усамљеном месту где ју је купац преузимао без присуства продавца“.

Живе триста година

Плиније пише да је о овом народу чуо да су „високог раста, имају црвену косу, плаве очи, ужасан глас, и не разговарају са странцима“. Страбон је однекуд сазнао да живе двеста година. А како је време протицало, машта је легенду о Кинезима допуњавала па је Лукијан записао: „Прича се да Сери живе и до три стотине го-

дина. Ту дуговечност једни приписују ваздуху, други тлу на коме живе, а трећи здравом начину живљења: веле, доиста, да читав народ пије само воду“.

А о високом моралу људи који праве свилу да се и не говори. „У тој огромној земљи човек не може да види ни храм, ни јавну жену, ни прељубницу, ни лопова кога воде пред суд, ни убицу, ни убијеног човека“. Такви су морали бити људи који су знали да праве такву драгоценост.

Кинези су, опет, слично мислили о Римљанима, од којих стиже и обојено стакло! Бело, црвено, зелено, жуто, плаво, смеђе, небескоплаво, љубичасто, стакло боје пута... Како то мора бити mudar народ!

И док су се две велике царевине, које су се знале само из прича неких посредника, међусобно хвалиле, мали трговачки народи су, чувајући тајну пута свиле, богато наплаћивали своју сналажљивост и знање.

Уз пут су узимали и крзна и гвожђе из Индије, цимет и бибер са Цејлона, чај, хартију, порцулан, сандаловину, орашчић, шећерну трску, мастику, камфор, индиго, тамјан, азбест, бисере...

Код Плиња ћемо наћи да је роба са Пута свиле односила много новца из Царства – годишње је сто милиона златних сестерција! А за Арабљане, посебно веште трговце, са завишћу је записао: „Половина њих живи од трговине а половина од пљачке. Једном речју, то су најбогатији народи на свету, јер њима притиче благо из римских и парћанских ризница“.

Вековима касније путоваће тим Путем – у ствари сплетом разних путева, караванских и поморских – многи знами и незнани. У 13. веку њима је пошао и Марко Поло.

Али, не треба мислити да тај Пут, осим „костију помрлих путника“ није оставио никакав други траг. Туда су пролазиле религије, обичаји, начини одевања и исхране, занатска умећа, разне вештине... И данас су на њима највидљивији баш ти трагови.

И данас најбоља свила долази из своје постојбине.

Слободан Рељић

Фотографски и други материјал из књиге „Пут свиле“. Ж. П. Дрежа и Е. Бирера, издање „Југословенска ревија“, 1986.

ЖИВОТ

ПИШЕ

ДРАМЕ

ПРОЖДРЉИВА Пачија долина

Цим Силс је пилотирао у толико сличних спасилачких акција да је знао како је довољан један погрешан потез да оног човека доле растргну напола

Тони Чејн и Лотон Хаунчел низашта на свету не би пропустили отварање сезоне лова на дивље патке. Петнаест година су заједно ловили у ђудљивој мочварној области североисточно од Анкорџа на Аљасци, тзв. Пачијој долини. Мочвара је прогутала неколико ловаца, али су њих двојица били убеђени да њима несрећа не може да се догоди.

Септембра 1981. године обојица су за цео живот запамтили да у Пачијој долини нема изузетака.

Возили су се чамцем око пола сата када је Тони искључио мотор и рекао:

– Све је плиће. Биће боље да чамец извучемо на насип. Ти понеси муницију, ја ћу храну.

Свега неколико сати плима је у рукавце нанела бар три метра воде. Сада се повлачила брже него обично. Уосталом, „обично“ у Пачијој долини и није постојало. Тони и Лотон су извукли чамец на насип и кренули гацајући кроз житко блато.

– Овај проклети муљ је као лепак, изгубићемо силно време – рекао је Тони и одлучно закорачио напред. Десно стопало пропало му је у глиб. Повукао је ногу, али се ништа није догодило. Као да је зацементирана! Покушао је да извуче леву. Ништа. Читавим телом нагао се напред, на једну, па на другу страну. Осећао је како са сваким покретом тоне све дубље. За свега неколико минута густ, сив муљ прогутало га је до колена.

– Живо блато! Помажи – довикнуо је пријатељу.

Обојица су знали да имају посла не са правим живим блатом, него са растреситим глечерским муљем типичним за тај део Аљаске. С надоласком плиме, муљ се разводњавао, али се у време осеке

претварао у густ, лепљив глиб. Онај ко у њега упадне, тешко је могао да се ослободи до поновног надоласка плиме. Под условом да га муљ претходно не прогуте.

Лотон је скинуо широки, кожни опасач и корак по корак кренуо ка другу. Добацио му је опасач, Тони се грчевито ухватио за њега, Лотон је повукао. Тони је био као окован, а Лотон осећао како са сваким трзајем глиб испод његових ногу постаје све житкији. „Једно нипошто не сме да нам се догоди: да се обојица заглибимо“, помислио је Лотон.

– Идем по помоћ. Не брини, мочвара врви од ловаца, наћи ћу некога – рекао је другу.

У 71. ваздухопловном спасилачком центру у Елмендерфу недалеко од Анкорџа потпуковник Бил Ленгли подигао је слушалицу. Лотон Хаунчел успео је да за сат времена упуту поруку у центар за спасавање. Само неколико минута касније, хеликоптер са спасилачком екипом већ је био у ваздуху.

За командама се налазио пилот Цим Силс, у посади копилот Мајк Милер, флајт-инжењер Мајк Енгелс и спасиоци Рудолф „Скип“ Кула и Ден Хемфриз. Десет минута после полетања, налазили су се изнад мочваре.

– Видим га, тамо у блату, према западу! – викнуо је Милер. Неколико тренутака касније, спустили су се на насип, око осамнаест метара далеко од места на коме се налазио Тони Чејн. Скип Кула и Ден Хемфриз искочили су и кренули према Тонију.

Прво су покушали да га извуку разгрнувши блато и вукући га за руке, али су се убрзо и сами беспомоћно батргали у глибу. Скип је једва успевао да извуче ноге из блата, Хемфриз је утонуо до колена. Морали су себе да спасавају.

– Покушаћемо с носилима – рекао је Хемфриз док су се враћали на насип.

Надали су се да ће, ако баце носила преко блата и стану на њих тако успети да извуку Тонија, а да сами не утону. Покушај је пропао. Блато је зачас прогутало и носила.

Имали су само још једно решење: седиште са ременом које је преко ужета везано за хеликоптер. Помогли су Чејну да провуче ремен испод пазуха и вратили се на насип. Њихов део посла био је готов.

Седећи на ивици врата хеликоптера Мајк Енгелс је, не испуштајући ни једног тренутка из вида Тонија Чејна, гурнуо ручицу за окретање чекрка навише. Ужета се затегло. Чинило се да ће све коначно бити у реду. Онда се Тони одједном нагло нагао на једну страну и почео уплахишено да даје знаке Енгелсу да стане. Лице му се искривило од бола.

Цим Силс је пилотирао у довољно сличних акција спасавања и знао је шта то значи: били су у галној невољи. Када неко тако дубоко утоне у глечерски муљ, сила којом га блато утисава невероватно је снажна. Њему се то никада није догодило, али је знао за случајеве у којима су људе приликом извлачења чекрком растрзали напола.

– Покушаћемо да се спустимо што је ниже могуће и да га извучемо под правим углом – рекао је осталима.

Само, како постићи да хеликоптер од десет тона лебди на свега метар изнад нечије главе? Један погрешан потез и грдосија је могла да га смрви. С друге стране, Силс је знао да, у ствари немају избора. За сат, сат и нешто почеће плима...

Спуштали су се опрезно. Девет метара, шест, три, два...

Мајк Енгелс се нагао кроз врата хеликоптера и почео да рукама копа и граби по ваздуху. Чејн га је разумео. Почео је да откопава и разгрће блато око себе. Преко рамена подвученог испод пазуха осећао је опрезне трзаје ужета. Док су они одозго вукли, он је покушавао да се цимањем и окретањем читавог тела и разгртањем блата ослободи. Али, ма колико брзо он разгртао глиб, овај је поново надлазио и гутао га. Утонуо је до груди и осећао како му из часа у час понестаје снаге.

Први пут откако је акција почела капетан Цим Силс помислио је како човеку заробљеном у блату можда стварно нема спаса. Онда се догодило оно од чега је највише страховао. Снажан налет ветра одбацио је хеликоптер улево. На сву срећу Чејн је добро прошао. Нагли трзај није му сломио кичму. Бар не овога пута.

Било је петнаест до два после подне. Лебдели су изнад Тонија најмање петнаест минута. До тог времена он је утонуо у глиб до пазуха. Видело се и да га издаје снага. С времена на време би клонуо и ту-по гледао како га блато полако гута.

Неколико минута касније Мајк Енгелс је видео како је Чејну глава клонула на груди и како је руке беживотно опустиле у блато.

– Изгледа да губи свест! Шта ћемо сада? – упитао је Силса.

– Наставите с послом – зарезао је овај. – Не долази у обзир да га сада изгубимо!

Цим Силс је осећао како му се ледени зној слива низ врат. Знао је да плима може да нађе сваког часа. „А ако се то догоди, једноставно ћемо окретасти чекрк мало брже. То је опасно... страховито опасно. Али нећемо допустити да се тај човек удави“, помислио је.

Скоро два сата после подне: Тони Чејн је осетио незнатан трзај навише. Глиб га више није вукао надоле онако силовито. Ужета се полако, али без застоја обмотавало око чекрка... Тони је с неверицом гледао како се глиб лагано повлачи и како му се, центиметар по центиметар, из њега помаља тело. Био је слободан до струка!

Чак и поред заглашујуће буке мотора хеликоптера чуо је како, док су га извлачили, глиб бучно утисава ваздух испод њега. Онда му је блато стргло гумене чизме с ногу и он је погледао доле: неколико тренутака касније више се нису виделе. Био је спасен!

Тони Чејн никада није упознао пилота који му је спасио живот. Хитно је пребачен у болницу, а неколико недеља касније капетан Цим Силс прекомандован је у базу „Петрик“ на Флориди. **М. И.**

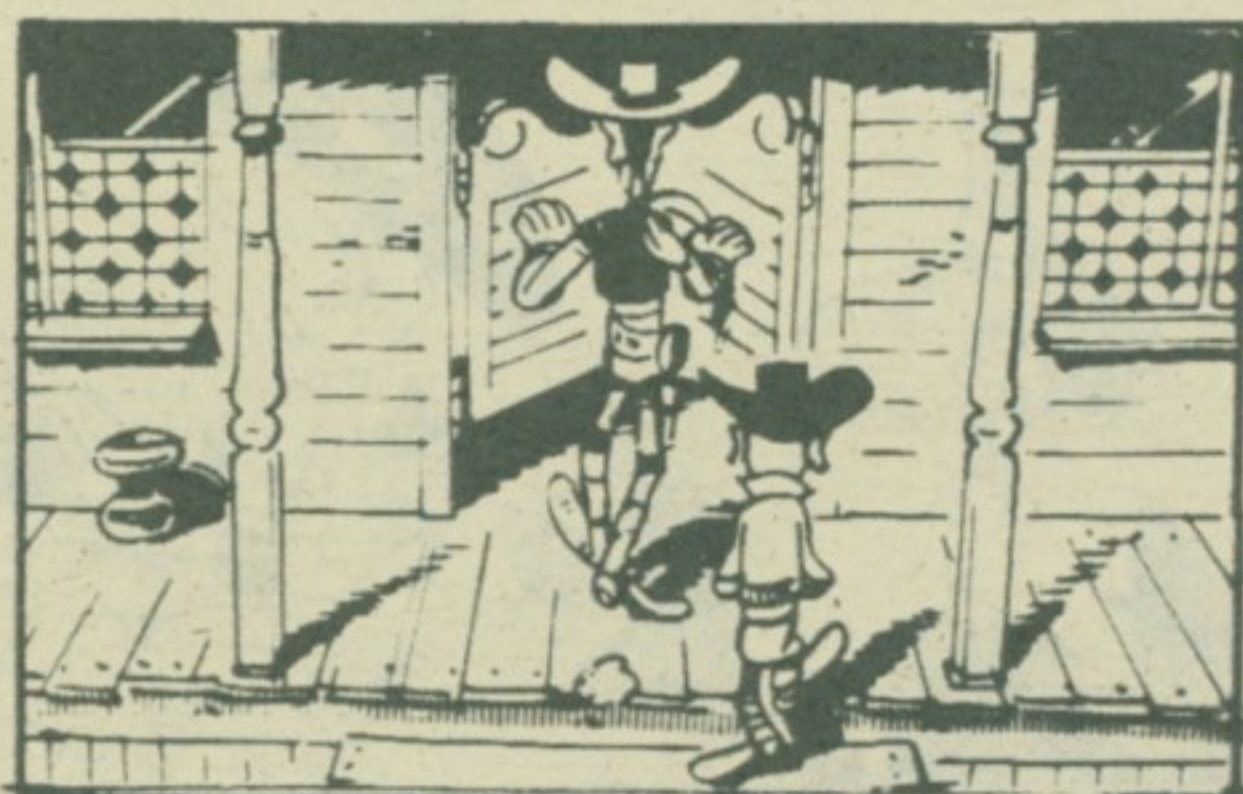
ТАЛИЧНИ
ТОМ

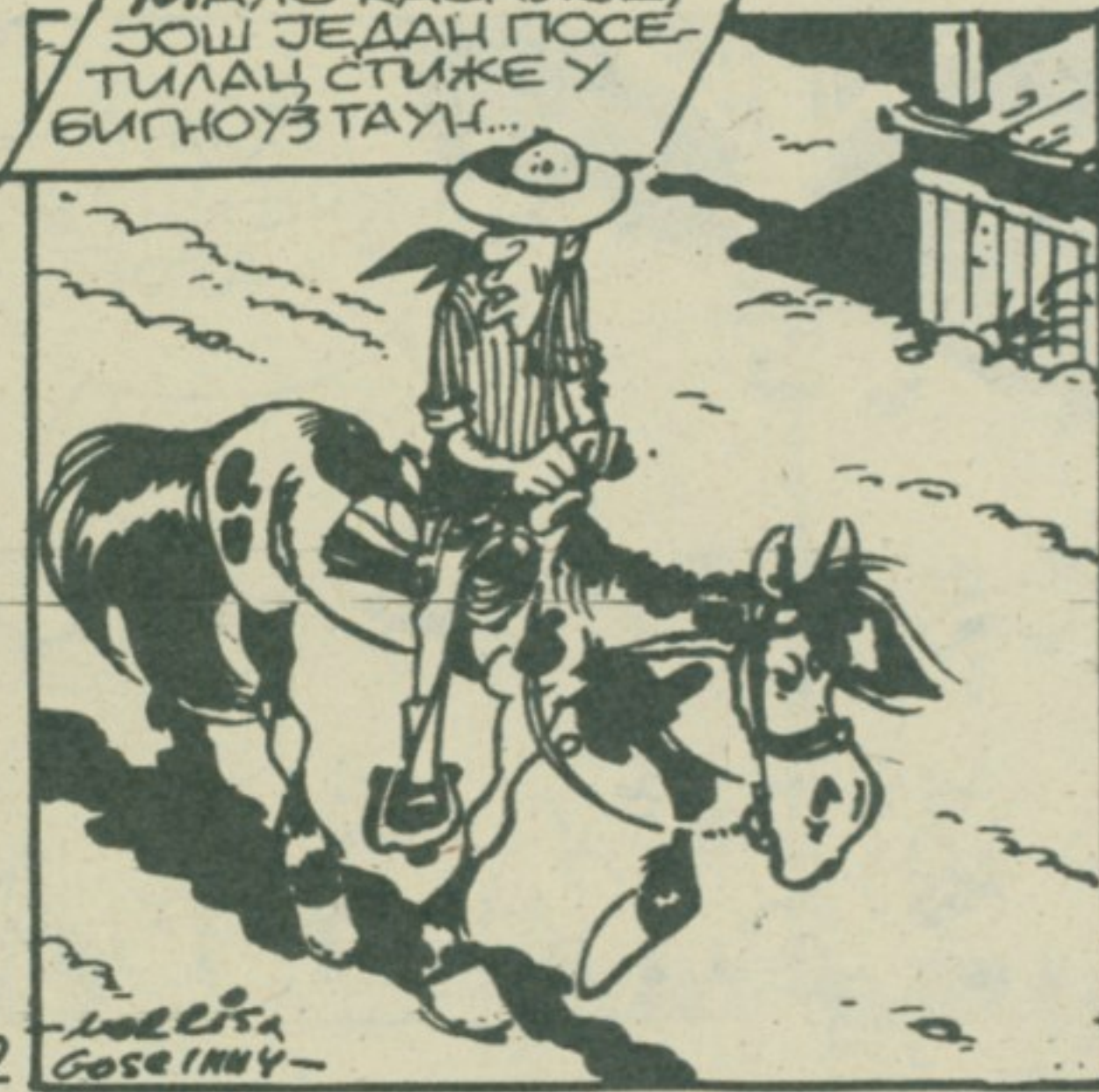
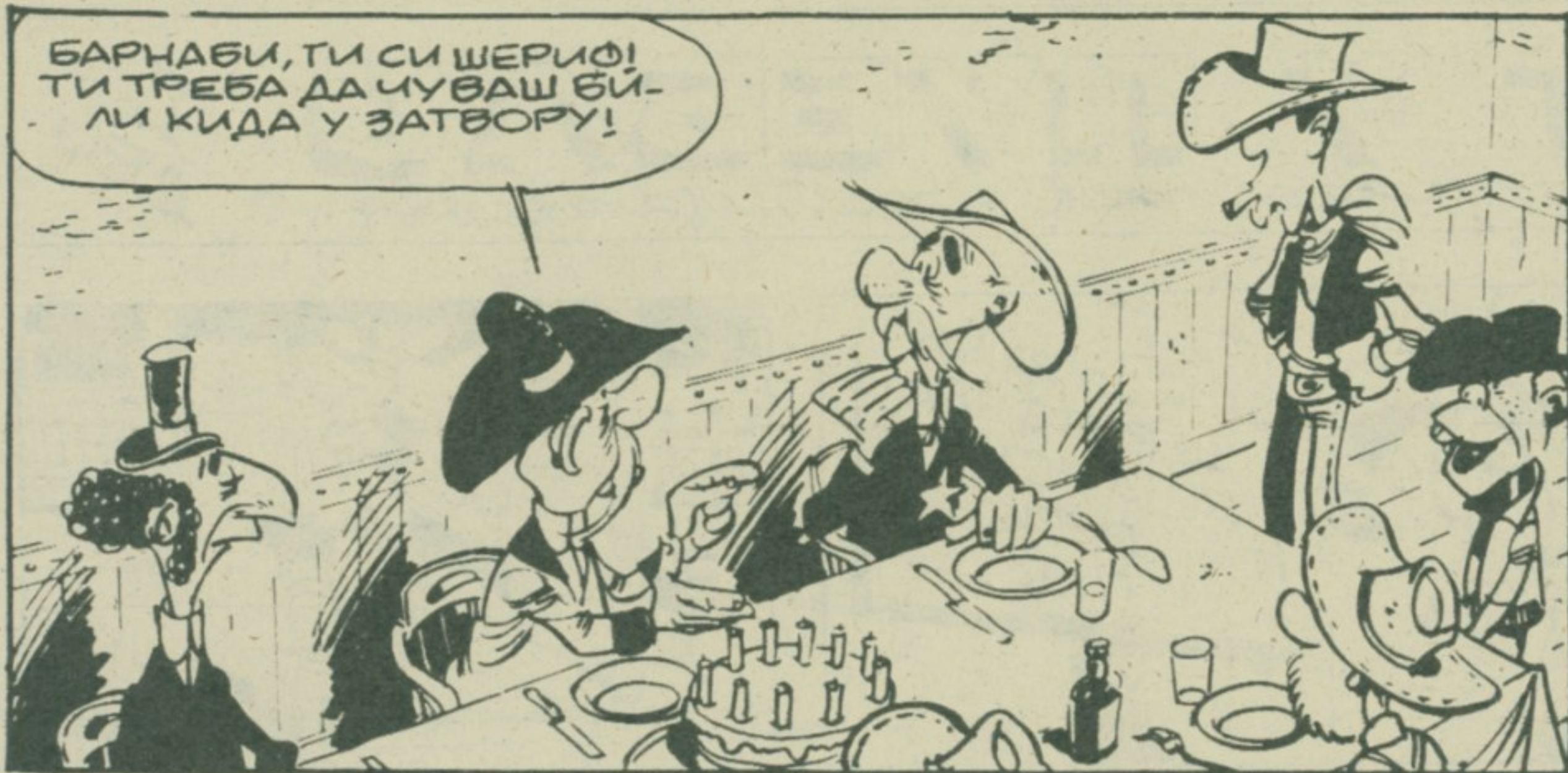
ПУТ У ПУЕБЛО

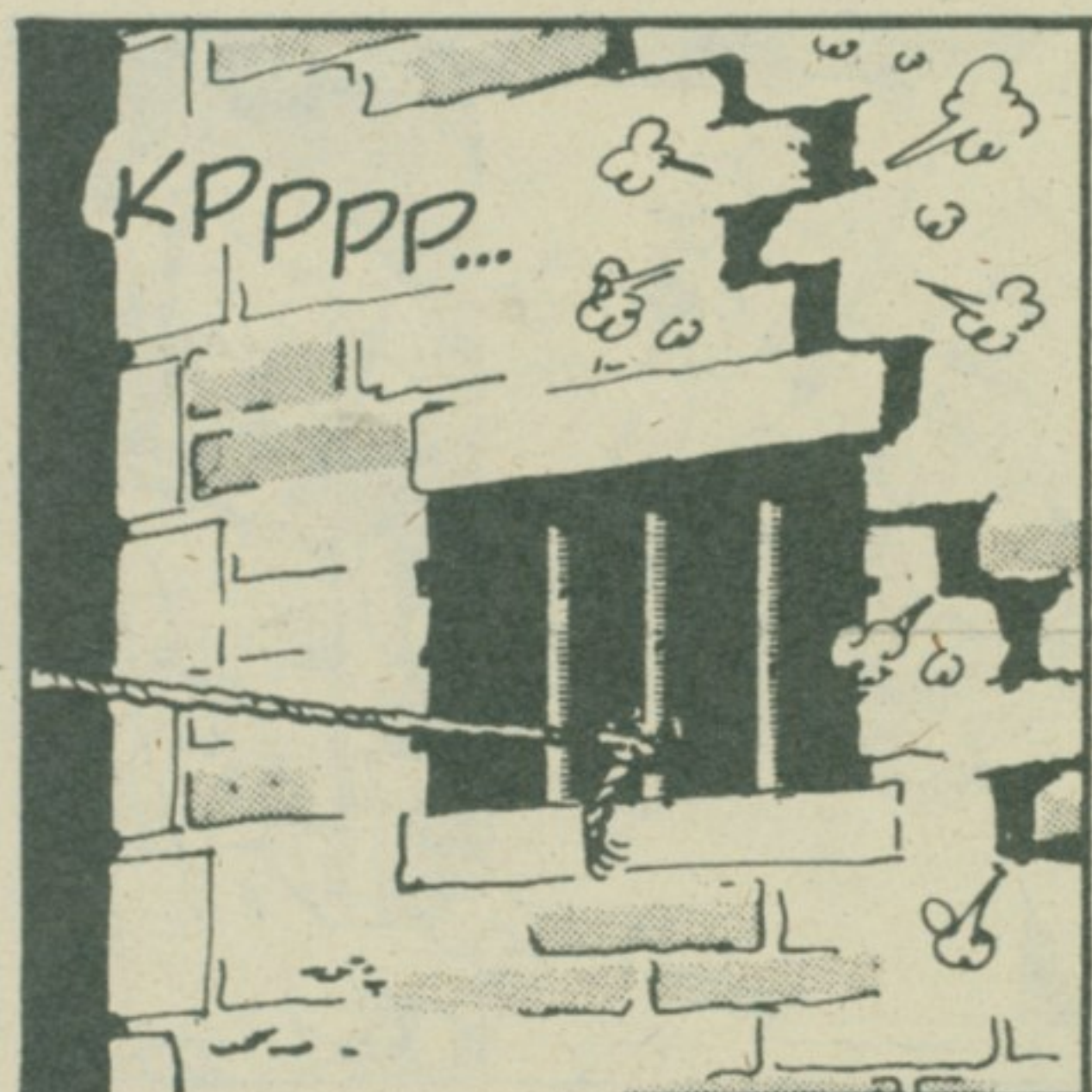
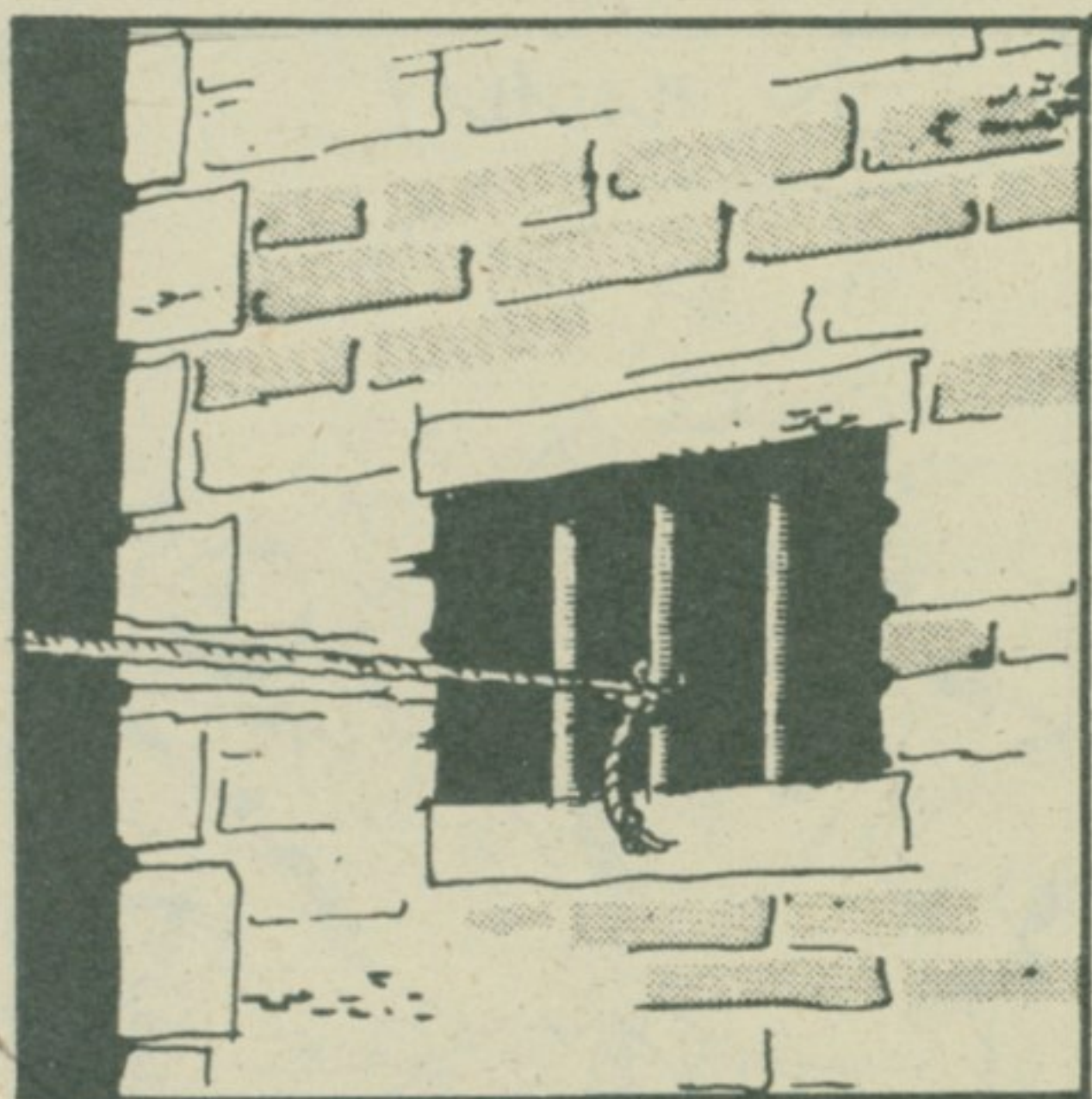
ЦРТА: МОРИС (MORRIS) ПИШЕ: Р. ГОШИННИ (R. GOSCINNY)

II
ДЕО

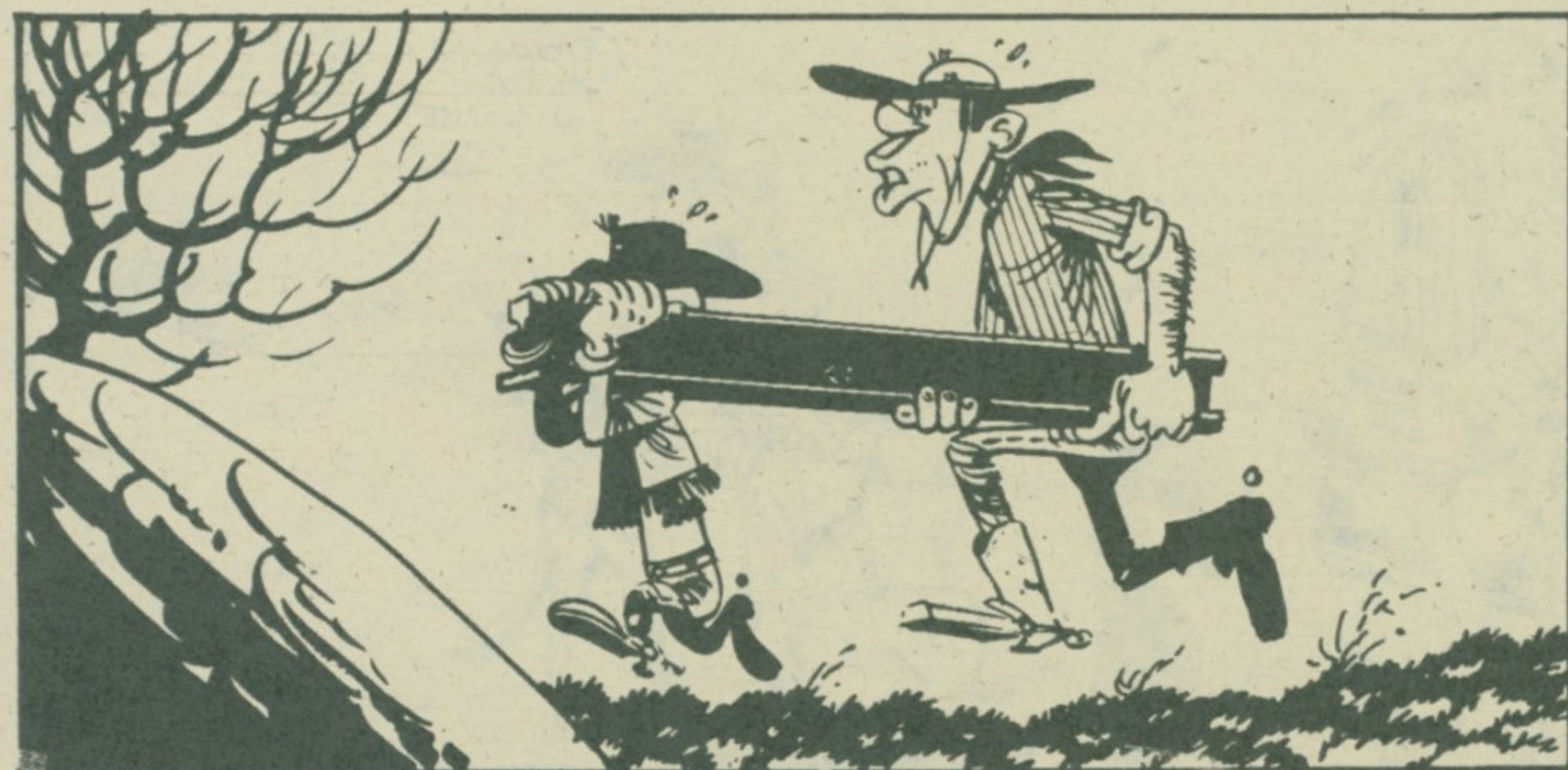
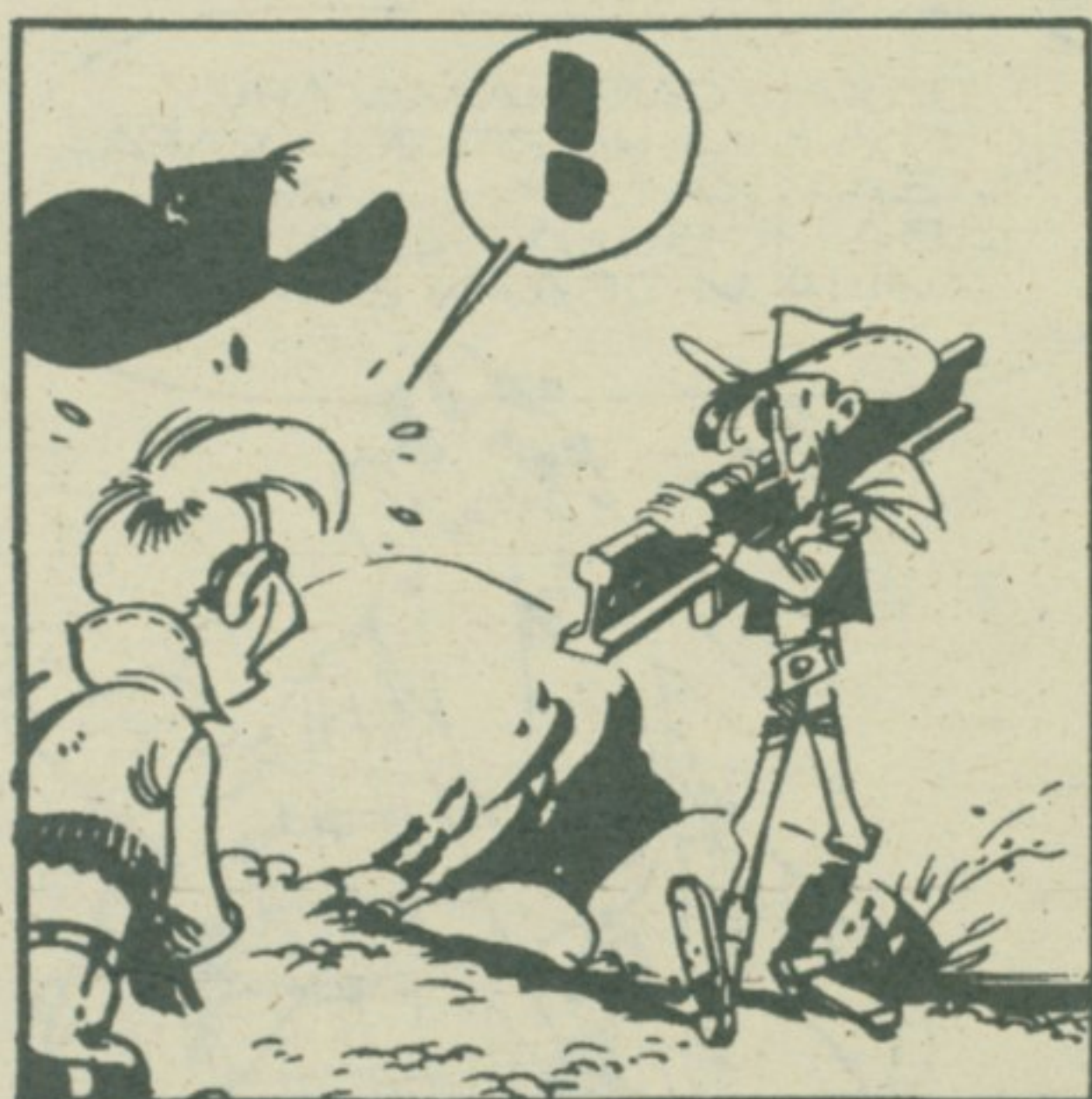
ИЗ ЗАТВОРА У ТЕКСАСУ ТАЛИЧНИ ТОМ СПРОВОДИ БИЛИ КИДА НА СУБЕЋЕ У ПУЕБЛО БРОНКО. ПРАТИ ИХ БЕРТ МАЛОЈ КОЈИ ЈЕ БИЛИ КИДУ ОБЕЋАО ДА ЋЕ МУ ПОМОЋИ, АЛИ, У СТВАРИ, ЖЕЛИ ЊЕГОВ НОВАЦ. ТАЛИЧНИ И БИЛИ СУ СТИГЛИ У БИГНОУЗ ТАУН...

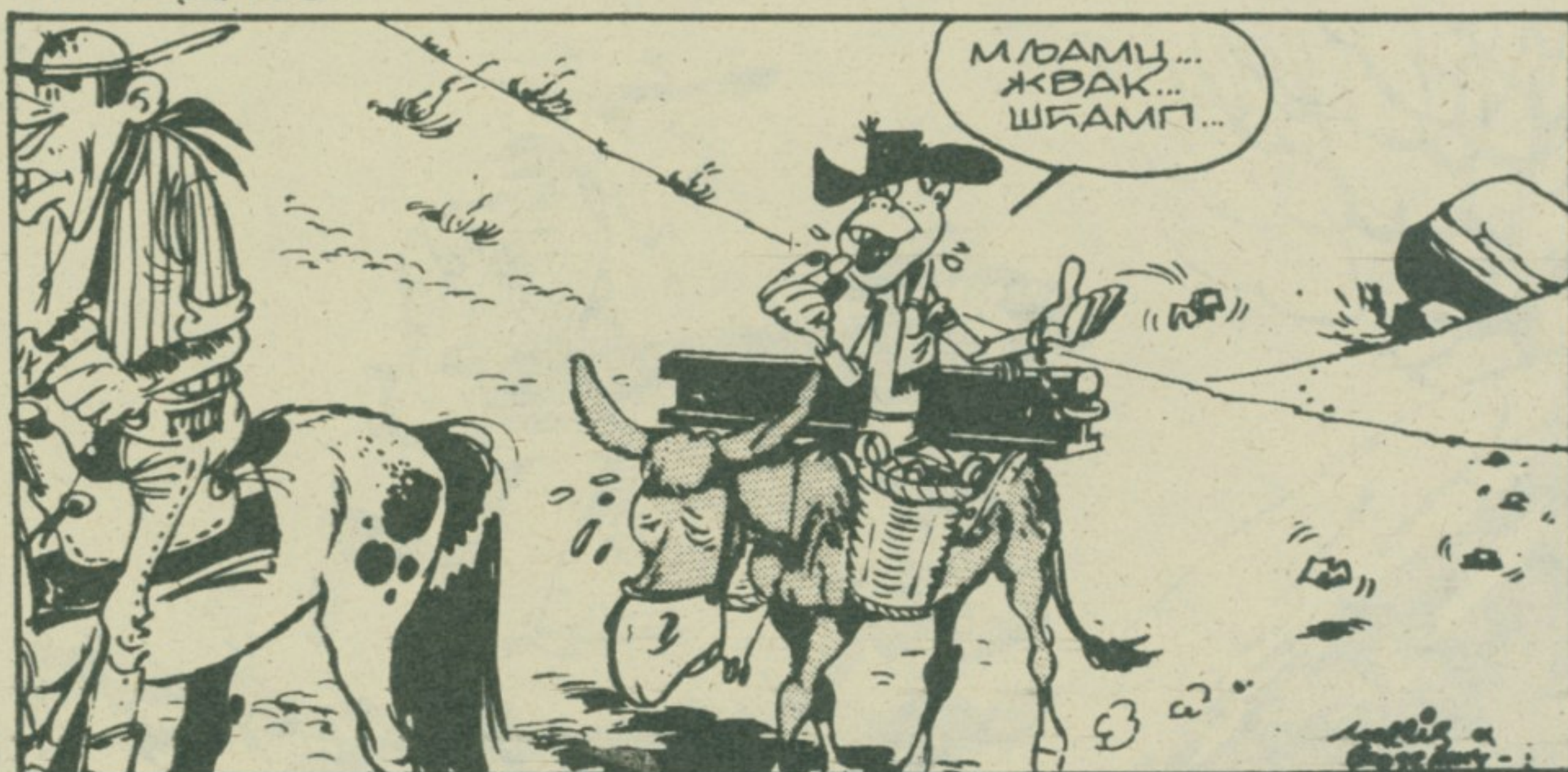
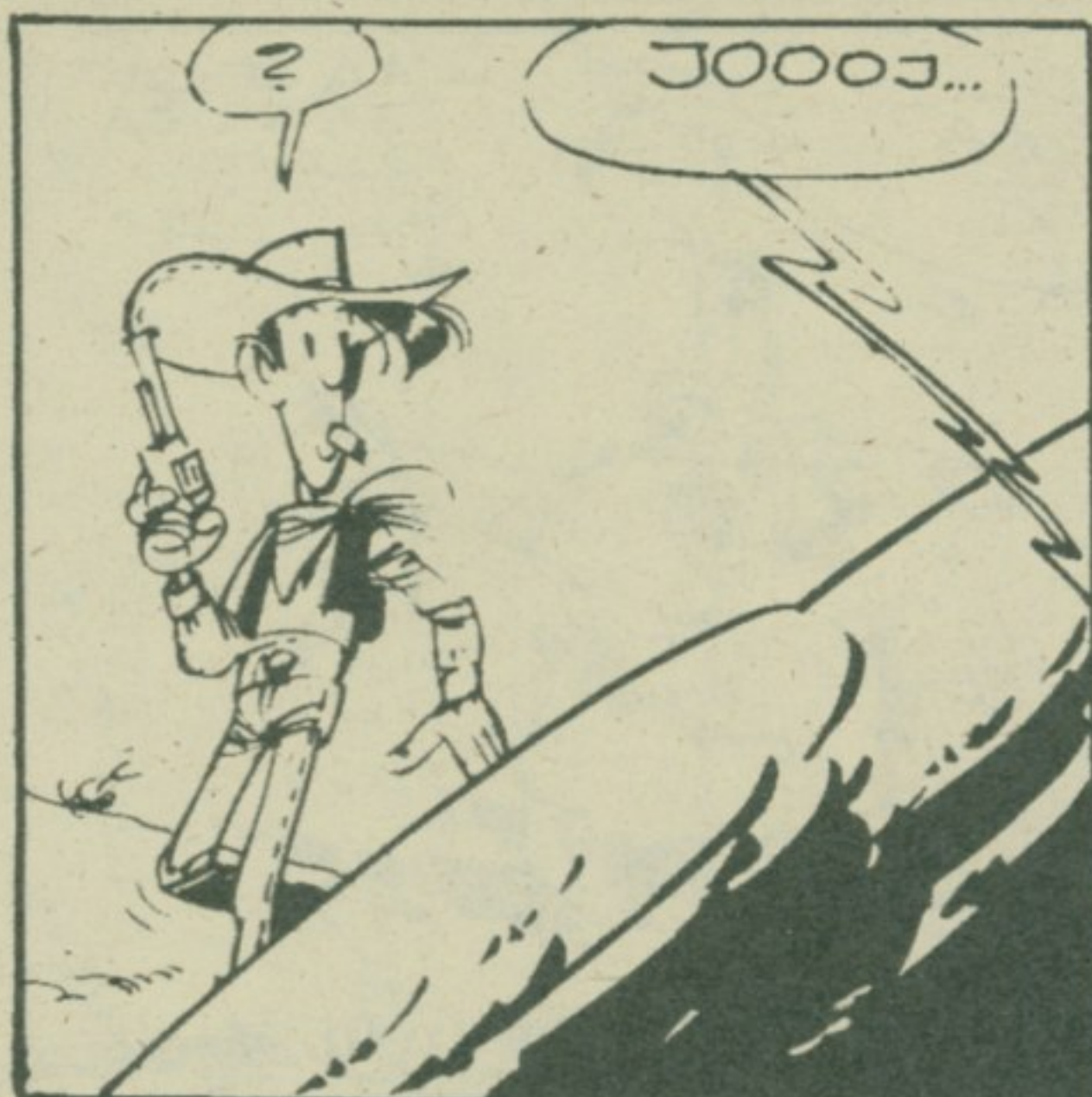

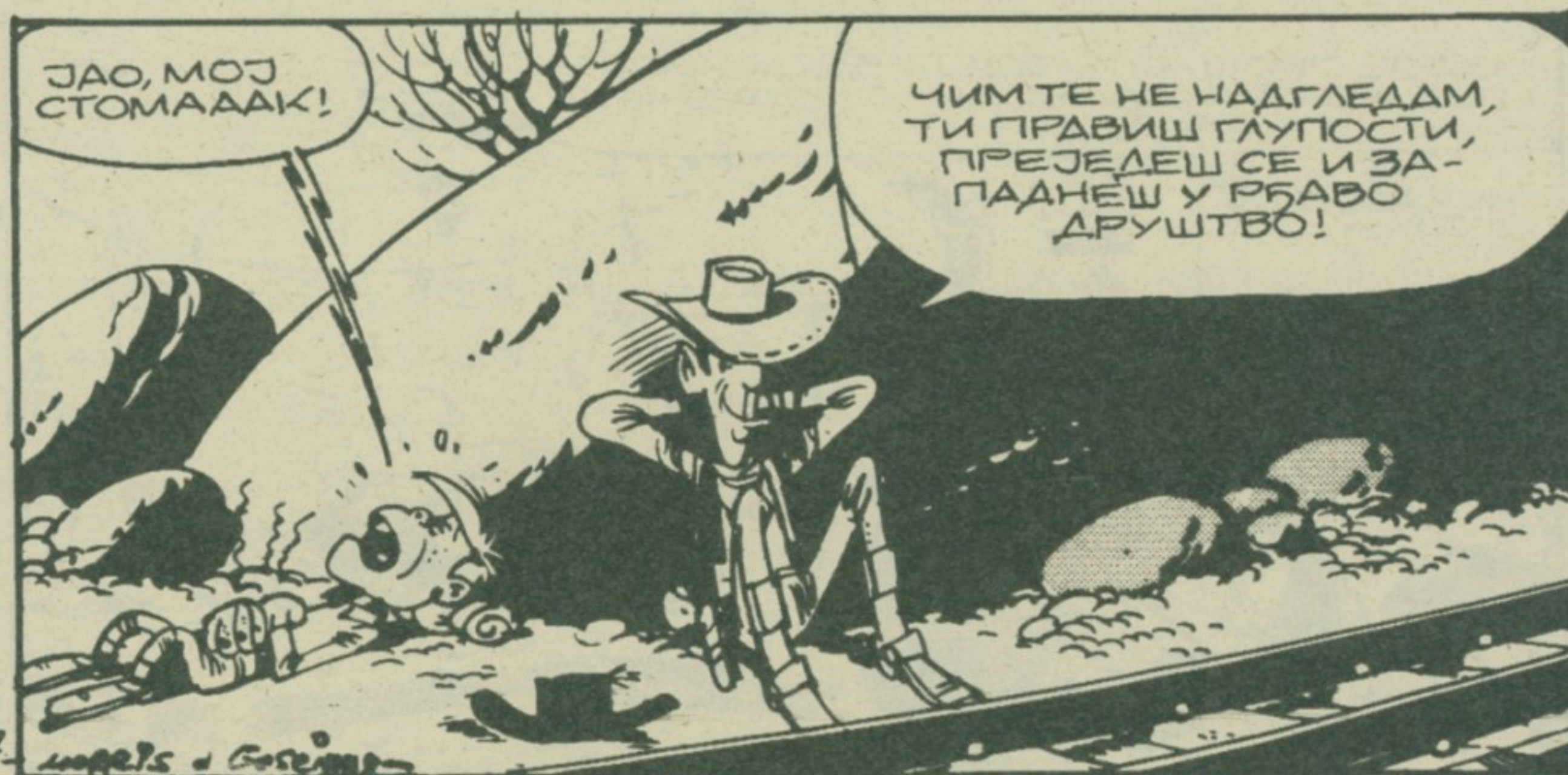
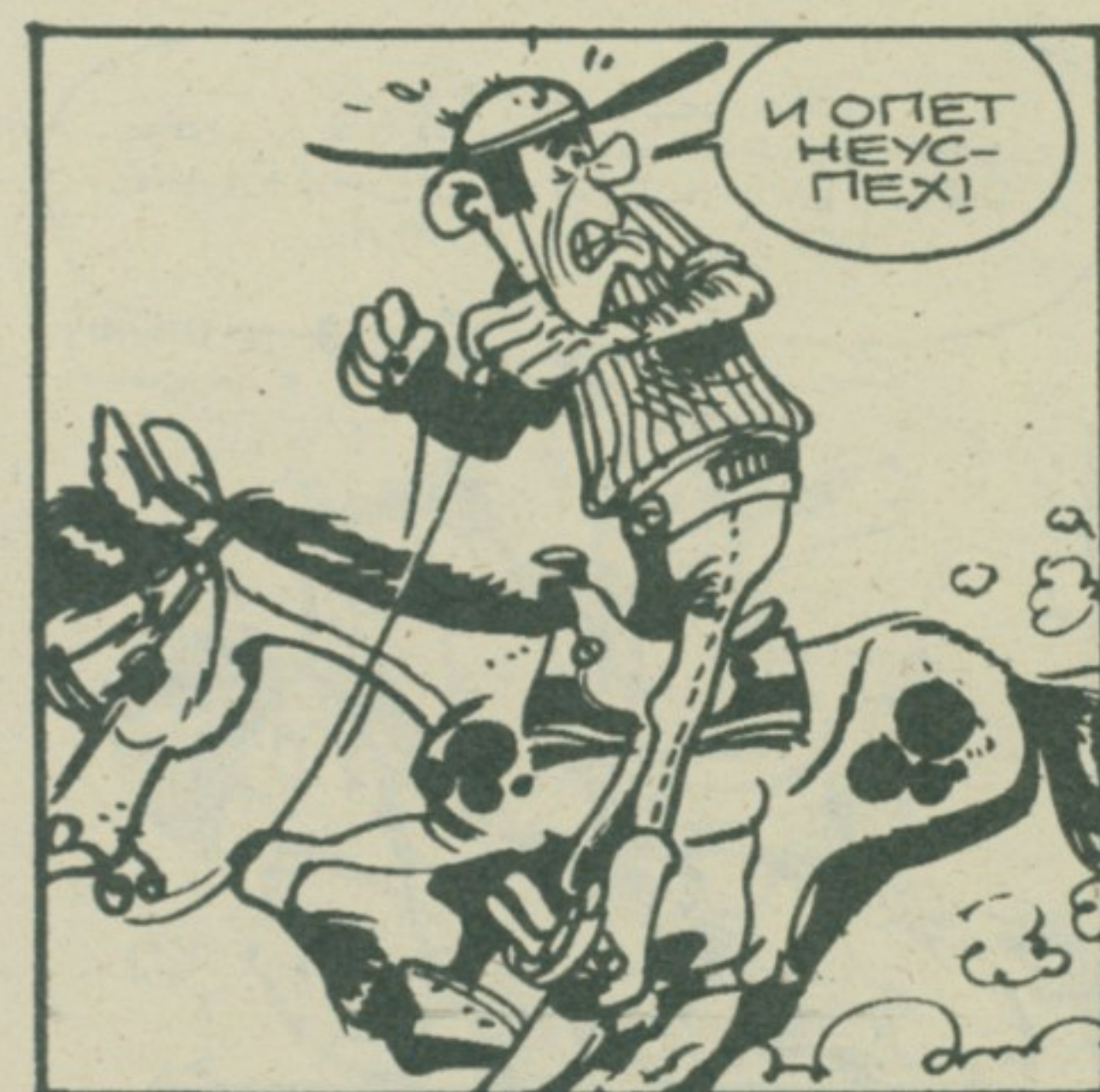
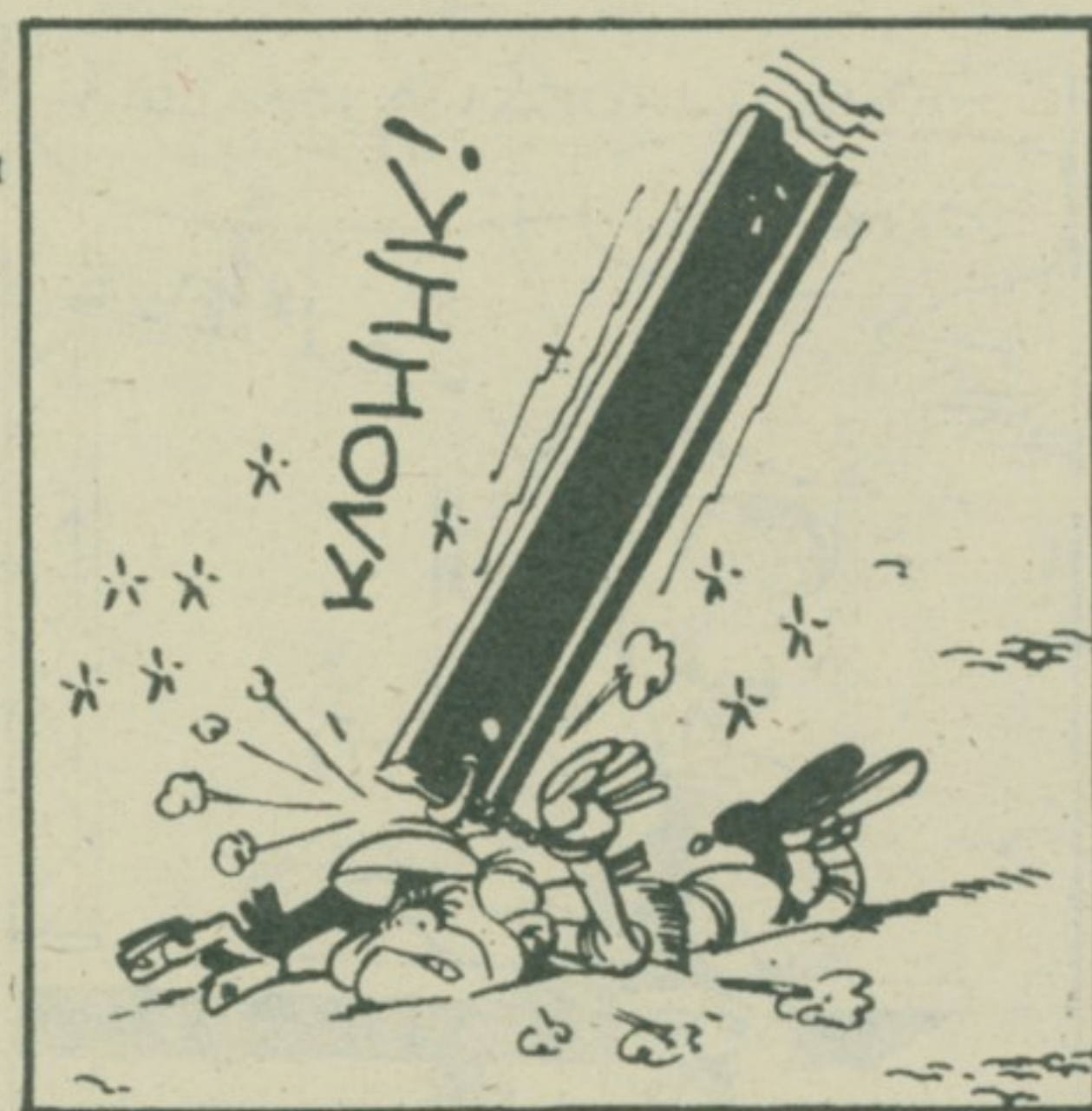
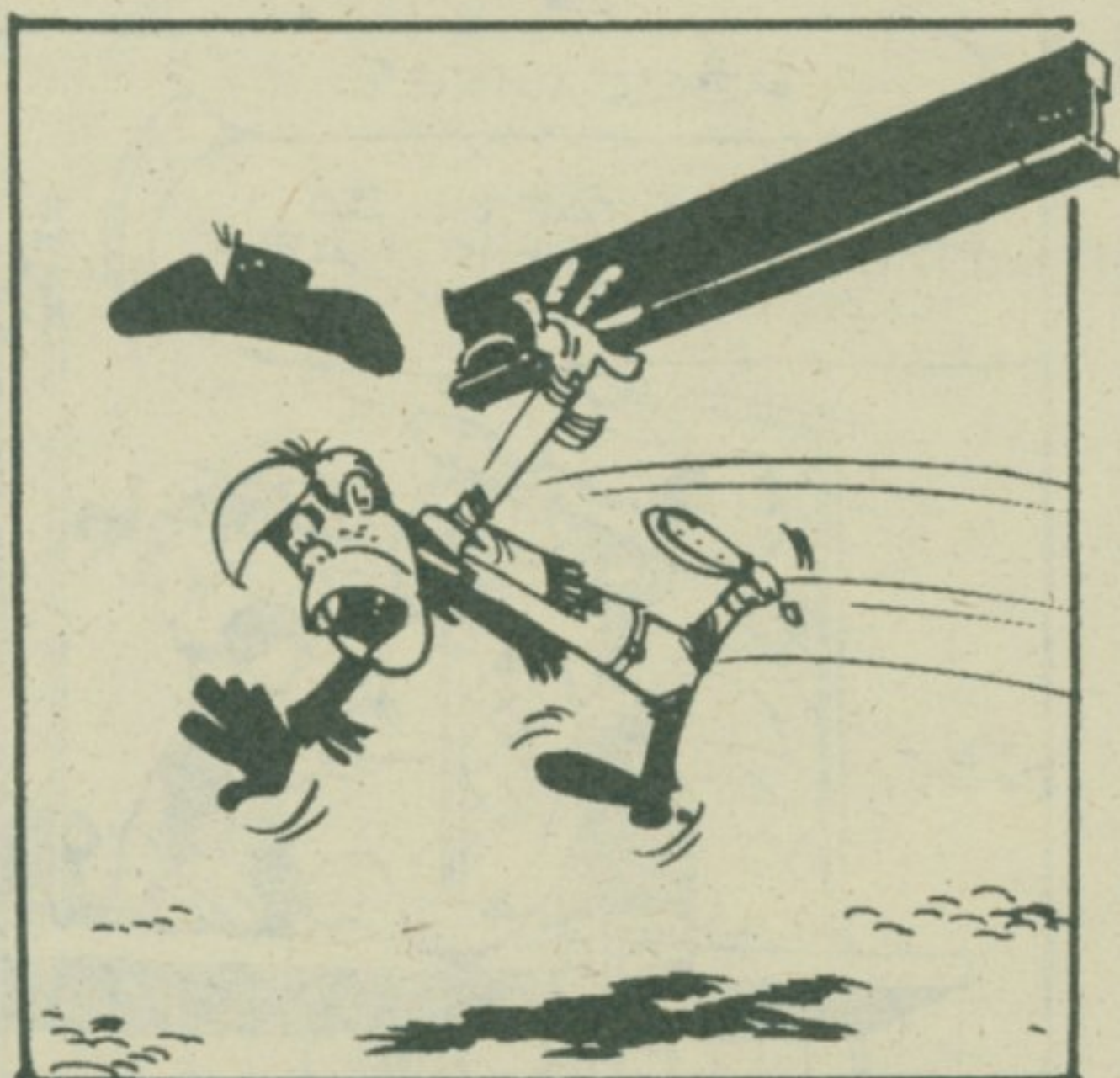
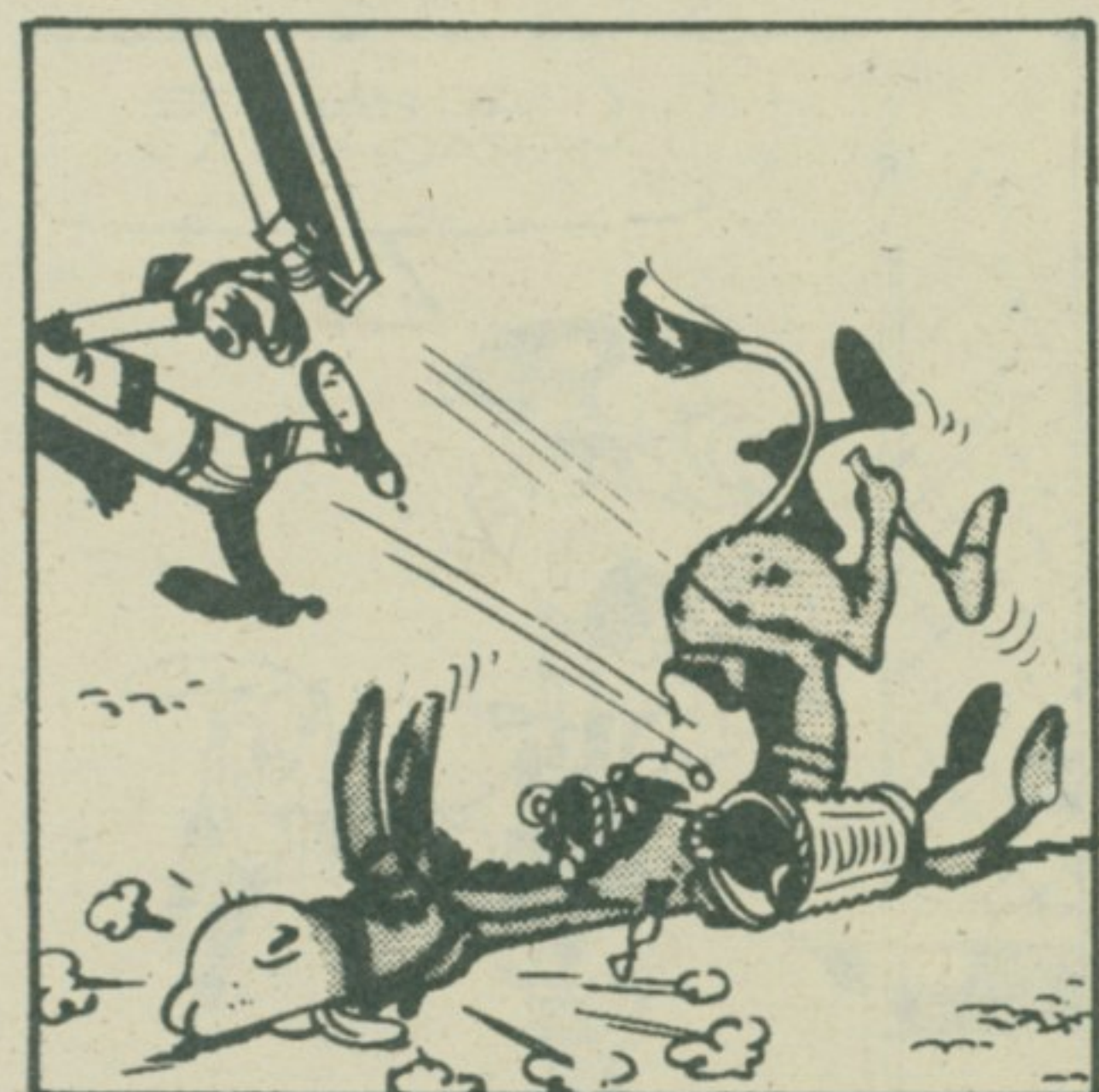
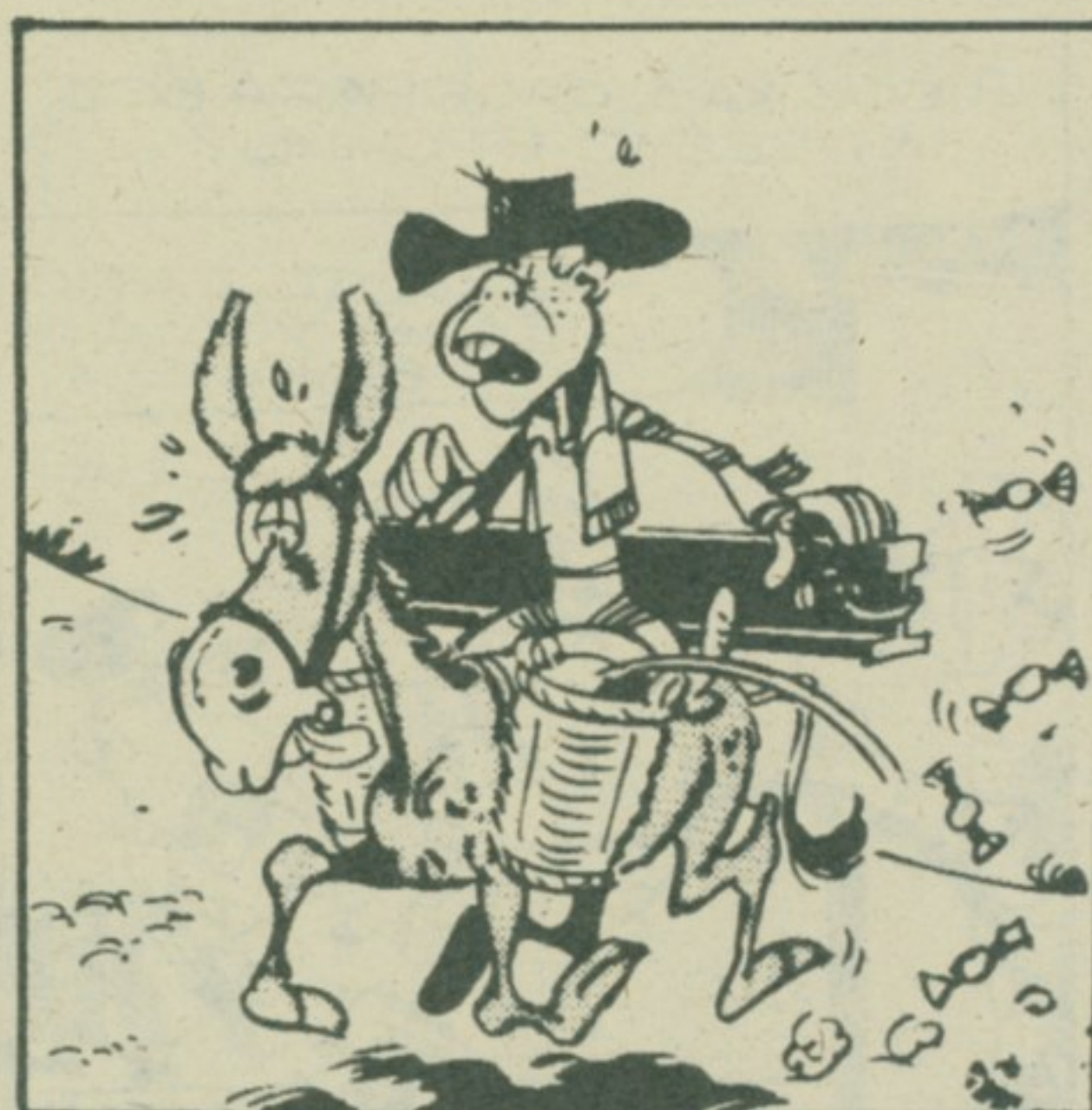

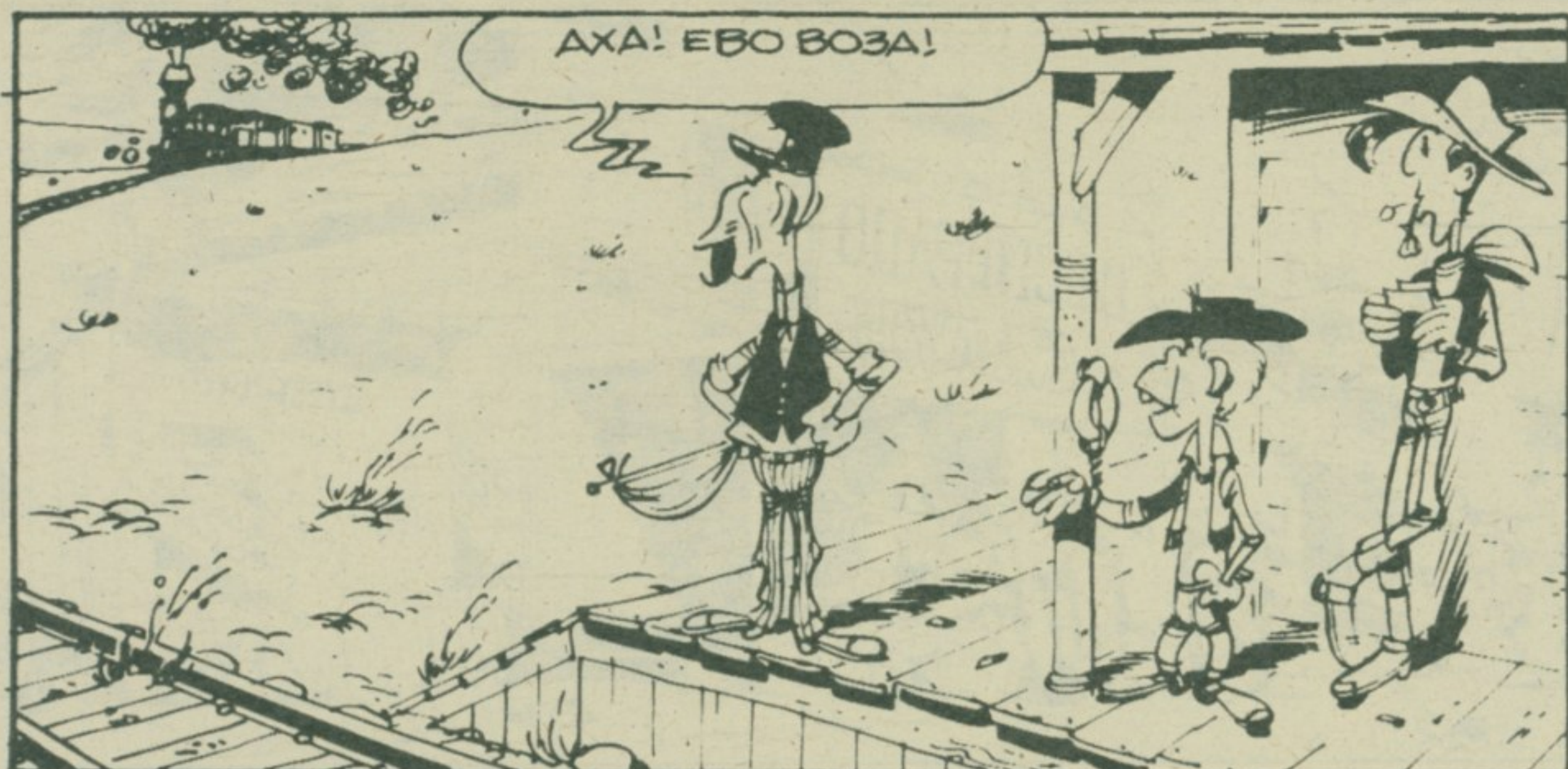

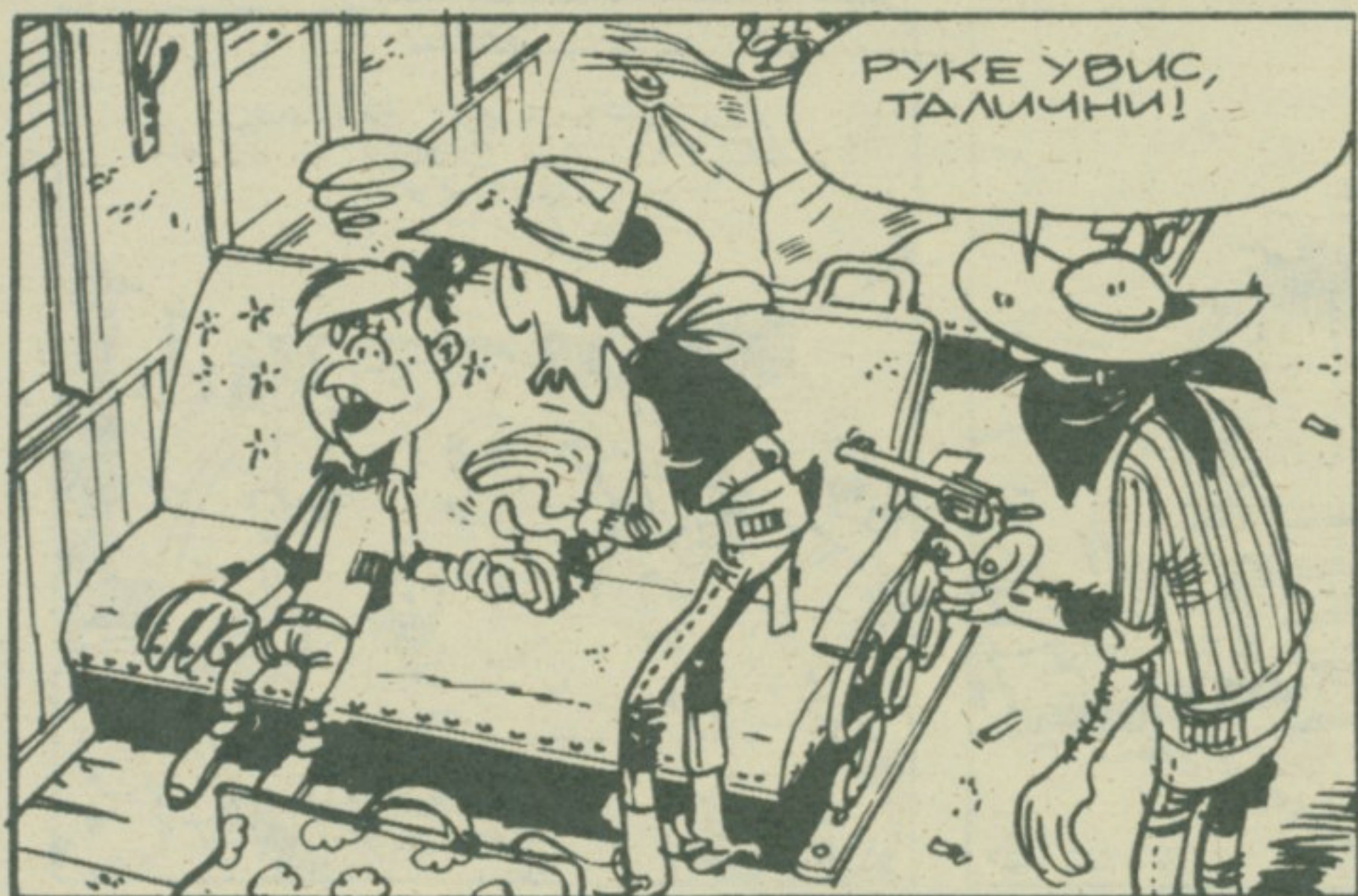
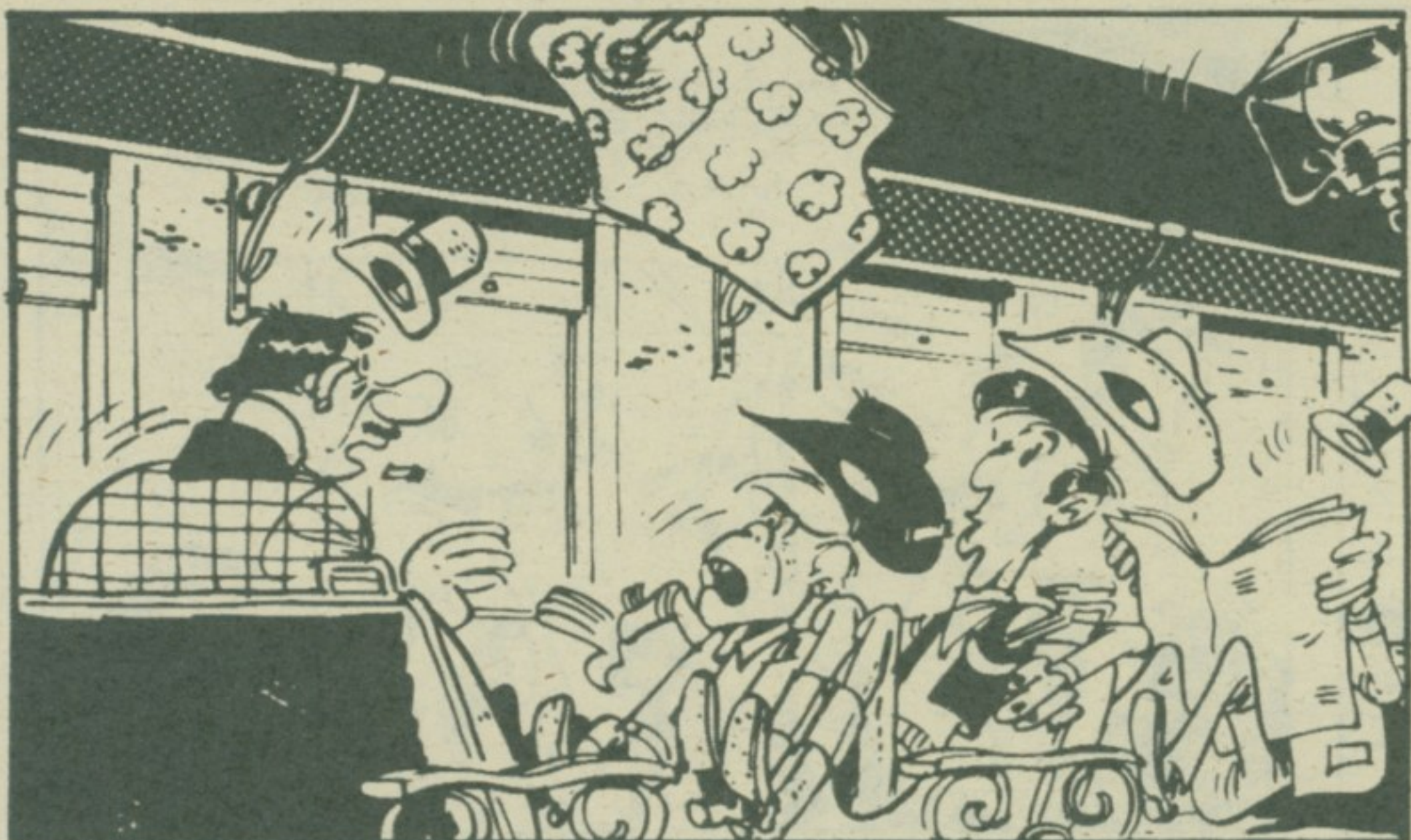

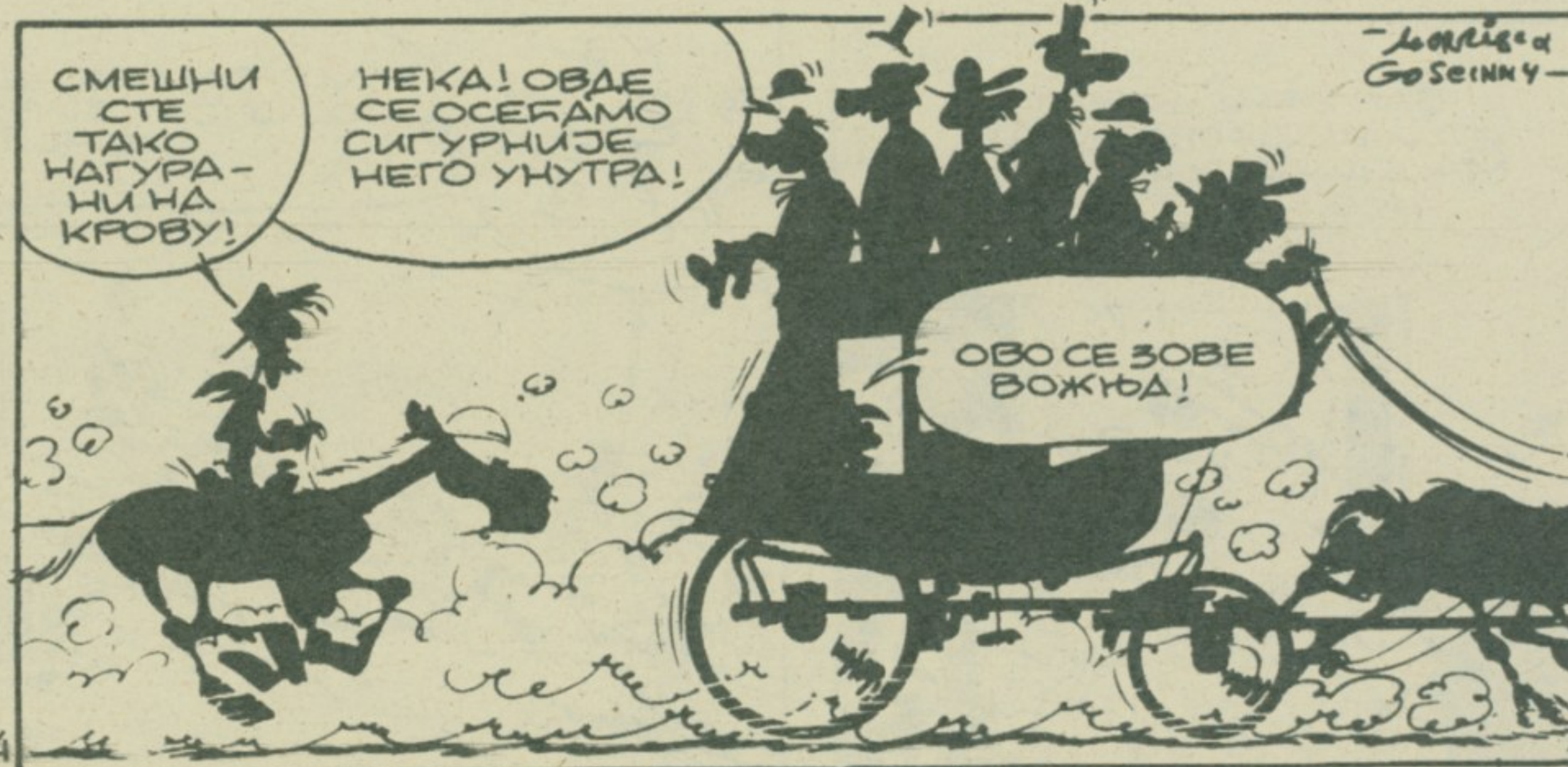
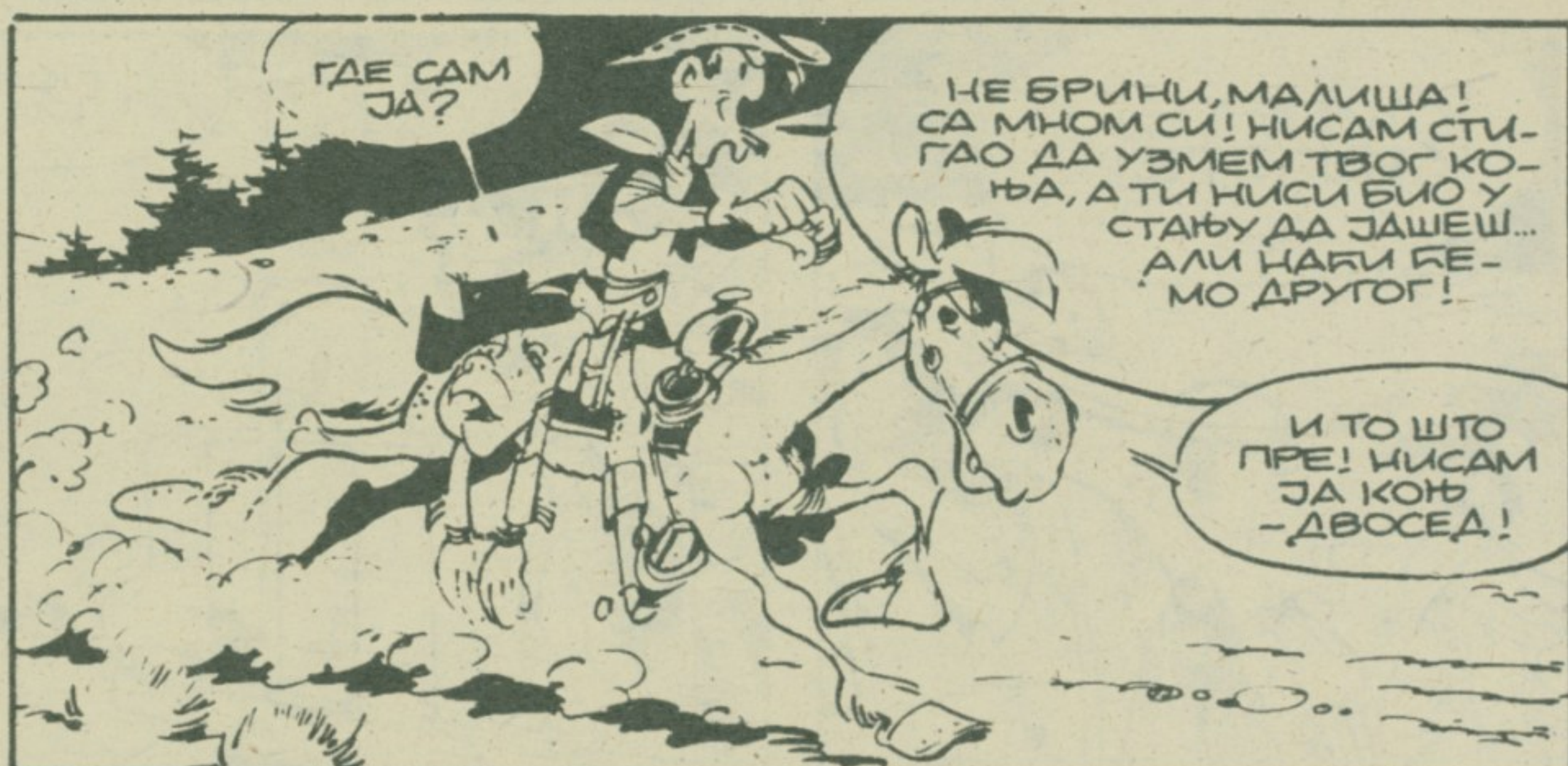
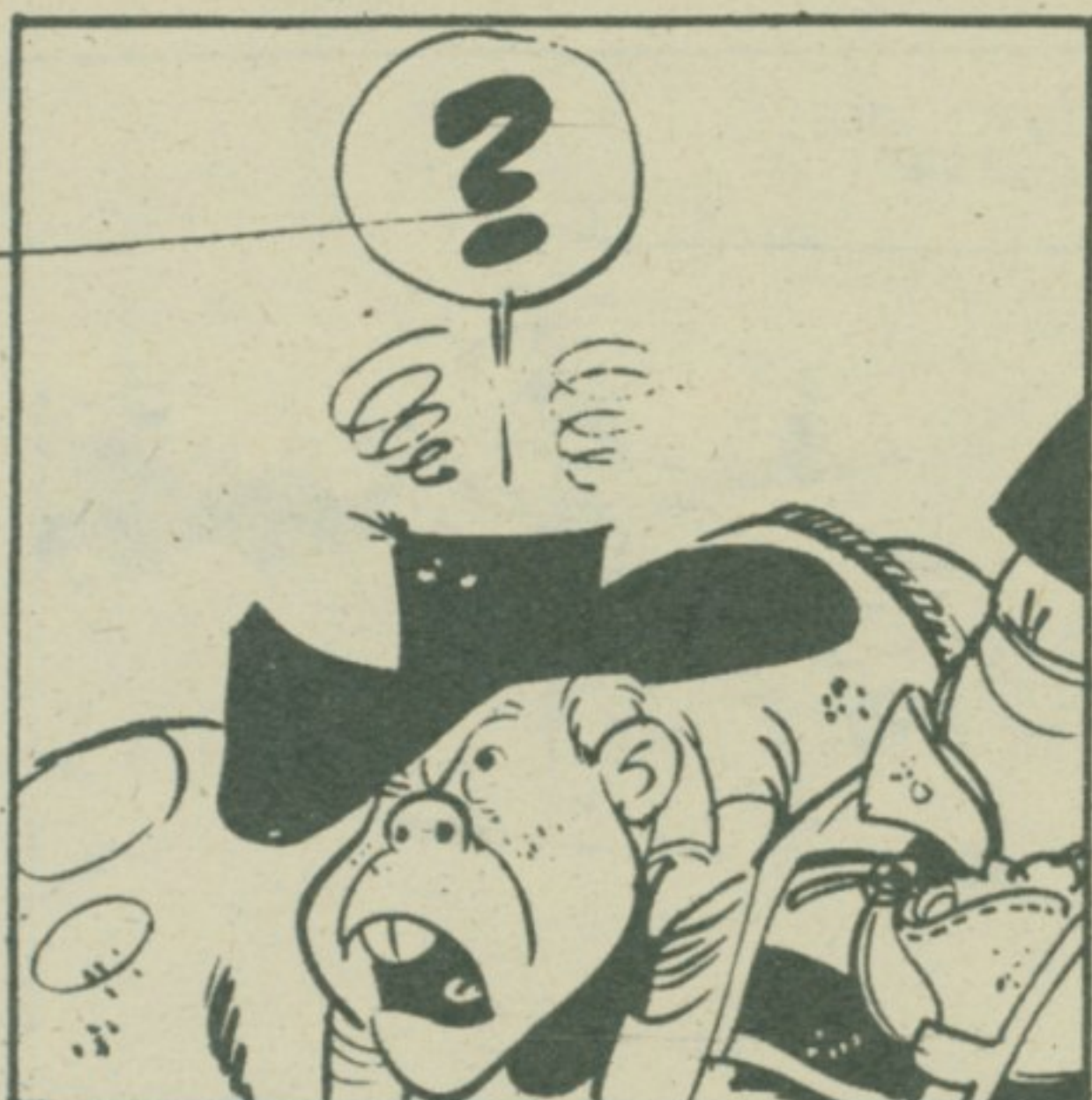

КОШ, КОШ, КОШ

хоћемо још

„... То је најбоља игра од свих игара! Не, то је најгора од свих игара. То је игра уметности. Не, то је игра шашавости. Она човека чини верником. Не, она потхрањује неверицу. Она у секунди времена пролази из пролећа наде у мрачну јесен очаја... Она нас уздиже у небеса, али нас и спушта у понор мрака. Укратко: њен свет је толико сличан данашњем, модерном добу, да је с правом „код куће“ у Америци сада, при крају двадесетог века...”

Ово је део текста који је о кошарци написао амерички новинар и публициста Леонард Коупелт. Слажете ли се са њим? Готово у потпуности. За све је у праву, осим у последњој цитираној реченици, јер кошарка је „као код своје куће“ (осим у САД) и у Југославији, СССР, Шпанији, Италији, Бразилу, Аустралији, Кини... Првак Европе за ову 1987. годину је – Грчка! Данас, према подацима којима барата FIBA (Federation International Basketball Amateur), Међународна кошаркашка федерација за аматере, под кошевима трчи и скаче – између 120 и 150 милиона људи свих раса, боја, вероисповести и идеологија...

Олимпијада у Мексику 1968: Десна шака Владимира Цветковића ушла је у легенду југословенске кошарке

СЛИКА КОЈА ЈЕ ОБИШЛА СВЕТ

– Шутирај слободно бацање па шта буде – говорио је Жеравица. Али тај шут требало је да изведе Владимир Цветковић. Рука није смела да му задрхти

Дворана „Олимпијск“ у Москви. Касно је поподне, 30. јул 1980. године. Завршена је финална утакмица кошаркашког турнира 22. олимпијских игара. Унесено је победничко постоље. Свирају фанfare. На место означено римским бројем један пење се Зоран Славнић. Прима златну олимпијску медаљу за себе, а онда тражи још једну и објашњава.

– Нашег капитена Кићановића су однели у болницу, повређен је...

Славнићу дају и другу златну медаљу, намењену Кићановићу, а Мока је диже у вис и сам почиње да скандира:

– Ки-ћо, мај-сто-ре! Ки-ћо, мај-сто-ре!

Стотине југословенских туриста који су допутовали у Москву да бодре наше олимпијце, а посебно кошаркаше прихватају у хору:

– Ки-ћо, мај-сто-ре! Ки-ћо, мај-сто-ре!

Нама, далеко, овде у домовини, поред укључених свих телевизора које је Југославија тада имала, срца велика као палата „Албанија“ на Теразијама. Ето, исковали смо и тај бечуг који недостаје у ланцу златних медаља које могу да се освоје на Балкану, Медитерану, Европи, у свету, на олимпијадама.

Све, све али олимпијско злато посебно лепо сја. Коначно га имамо. А борба за њега почела је давно. За Југословене још на играма у Риму 1960. године. Тада смо први пут успели да се пласирамо на олимпијски кошаркашки турнир – и тамо били, солидни, шести! Одмах иза САД, СССР, Бразила, Италије и Чехословачке...

На Олимпијади у Токију 1964. године, опет смо успели да будемо победници квалификационе групе, али смо стигли само до седмог места, а испред нас кочоперили су се САД,

СССР, Бразил, Порторико, Италија и Пољска. У борби за седмо место успели смо да победимо Уругвај са 78:55...

А онда је дошао Сијудад Мексико и Олимпијада 1968. године...

Има ли тај човек живце или конопце?

На олимпијском турниру смо били у групи „А“ чији је носилац била репрезентација Сједињених Држава. Осим нас и САД, у тој групи су били Италија, Шпанија, Порторико, Панама, Филипини и Сенегал. Све репрезентације из групе, Југославија је добила са више од 10 кошева разлике, али је наравно изгубила од САД са 73:58 и тако нам је припало друго место у квалификацијама.

То је значило само једну неизбежност, мораћемо у полуфиналу да се такмичимо са кошаркашком репрезентацијом Совјетског Савеза која је надмоћно освојила прво место у групи „Б“, где су се још такмичили: Бразил, Мексико, Пољска, Бугарска, Куба, Кореја, Мароко... Други полуфинални пар били су Американци и Бразилци

који су у совјетској групи били други. И у тој првој полуфиналној утакмици није било изненађења: Сједињене Државе су олако савладале Бразилце са 75:63. На паркет су истрчали Совјети и наши момци у плавим дресовима: Скенси, Данеу, Ражњатовић, Чермак, Кораћ, Рајковић, Плећаш, Цветковић, Шолман, Мароевић, – и млађани центар Ћосић...

Прво полувреме смо некако добили 31:27... У другом полувремену развила се страшна борба. На живот и смрт. Ближи се крај утакмице. Пет секунди до краја наши воде са 61:60... Да ли је то победа? Вољнов отима лопту Цветковићу... Не! Зар ће нам дати кош... Судија је судио Вољнову личну, фаулирао је Цветковића... Три секунде до краја! Шта ће да уради наш крилни нападач. Гледа према клупи и пита очима тренера Ранка Жеравицу:

– Шта да радим?

Жеравица је испуцао своје право да тражи тајмаут и показује му руком:

–Шутирај слободна бацања, па шта буде...

Цветковић прилази линији слободних бацања.

Чује иза својих леђа Жеравицу како виче:

– Ако Цвеле да један кош, а други промаши, онда одмах сви у одбрану... А ако Цвеле успе да постигне оба коша, онда не дирајте Русе! Бежите сд њих! Нека постигну кош. То им је последње, више неће бити времена...

Тактика је била једноставна за Жеравицу, али одлука је падла Цветковићу на душу. Линија, кош и лопта у левој руци. Око 18.000, можда свих двадесет хиљада, мућало као да хватају рибу – хуле! Душом су и срцем за репрезентацију Југославије. Шта ће Цветковић урадити?

Фото-репортери су заузели положај испод совјетског коша, сви хоће да овековече тренутак одлуке полуфиналне борбе у којој се распоређују медаље...

Цветковић баца први пут и лопта је, мало шеткајући по обручу, склизнула у мрежицу, а у гледалишту као да је прогутано бар 10.000 кнедли. Али, добро је – прва је ушла...

Бугарин, Кристо Кристо, иначе настањен у СР Немачкој, званични је и ов-

лашћени фото-репортер FIBE. Смислио је посебан штос: снимити у крупном плану, само десну Цветковићеву шаку код другог бацања. Ако буде кош, та ће фотографија обиграти свет помоћу теле-фото уређаја, јер ће то бити рука и овековечени тренутак освајања бар сребрне олимпијске медаље... Крстов окида: клик! Фотографија је већ упамћена на филму, али лопта лети, лети као вечност. Совјетски играчи се хватају за главу – лопта је „без коске“ улетела у мрежицу. То је 63:60...

Наши играчи се грле док Совјети крећу ка нашем кошу. Пуштају Бјелова. Он убације из близине и то је сада 63:62. Али, то је и крај утакмице!

Репрезентација Југославије је освојила своју прву олимпијску медаљу. Питање је било само ког сјаја: злато или сребро...

Знали смо да Американци на Олимпијске игре увек шаљу своје најјаче играче, који ће већ те сезоне готово сви од реда постати професионалци NBA лиге. Па ипак надали смо се.

Овако је „закуцавао“ Далипагић у Порторику

том за једну од медаља. Било је питање само које...

Таква предвиђања су се још више потврдила када смо врло лако победили Италију са 85:78 и још лакше Пољску са 85:64... На ред је дошао Порторику...

Четири минута пре краја наши су водили са седам поена (70:63) предности и већ су гледаоци напуштали дворану убеђени да у случајевима тако искусне екипе, ту не може да буде промена... Али невоља је било! – Утакмицу смо на крају изгубили са 79:74! Пуна три минута наши нису успели да постигну кош, али су Порториканци сипали као из рукава. Мигуел Кол био је непогрешив, не задржив...

На антидопинг контроли је установљено да се Мигуел Кол добро нафиксао пред овај сусрет и да је утакмицу играо апсолутно дрогиран! На опште запрепашћене FIBA је одговорила да је податак тачан. Кол је био дрогиран, али то није утицало на коначан резултат!

Погођен овом неправдом један од наших најбољих кошаркаша те генерације, Љубодраг Дуци Симоновић, демонстративно је напустио Олимпијске игре и нашу репрезентацију... Никада више није заиграо кошарку! Али шта то све вреди? На Олимпијади у Минхену били смо тек петопласирани пошто смо у борби за пето место самлели тај исти Порторику са 16 кошева разлике – 87:71!

Из Монреаља залет за Москву

На олимпијади у Монреалу опет смо морали да победимо Совјете у полуфиналу (89:84) и тако им практично одузмемо могућност да бране злато са минхенске олимпијаде. Али, у финалу су нас опет чекали Американци.

Совјетима смо већ набили комплекс „да нас никада више неће победити“ и то је понајвише одлучило исход сусрета полуфинала

у Монреалу... А четири године касније, у Москви, то ће бити одлучујуће и за наше прво олимпијско злато!

Но, вратимо се финалном турниру одиграном 28. јула 1976. године у Монреалу.

Американци су утакмицу почели врло прљаво. Наш феноменални кошаркашки тандем Славнић – Кићановић био је већ проглашен најбољим бековским паром на свету, па су се Американци уплашили да им као и у Минхену, опет неко не „украде“ златну медаљу (који су они редовно) освајали на свим олимпијским турнирима осим у Минхену 1972!

Услед те грубости, а највероватније намерно, Зоран Славнић, популарни Мока, није стигао да постигне ни један кош, а већ је изнет са терена на носилима. Дијагноза је била: прелом скочног зглоба! Славнић је стручно ударен, зар не?!

Иначе публика је била листом против нас, а кошаркаши и уопште наши спортисти били су шиканирани у Монреалу на сваком месту. Један податак у прилог томе: Хакија Поздерац, шеф југословенске делегације на Олимпијади није пуштен на кошаркашко финале – јер није било места! И поред протеста, он је утакмицу гледао на ТВ и видео да смо (без Славнића) изгубили са 95:74!

Четири године доцније није било тако. Поход до нашег олимпијског злата био је гладак. Совјете смо победили већ у полуфиналу са 101:91, тако да су у финалној утакмици репрезентативци Италије, у поређењу са нама заиста били аутсајдери.

Златну медаљу на Олимпијади у Москви освојили су: Радовановић, Жижич, Кнего, Јерков, Ћосић, Накић, Делибашић, Далипагић, Славнић, Скроче, Кићановић и Крстуловић!

С. З.

А шта је било после? СИН ЈЕ ДАР ОЦА БРОЈ 28

Почетком осамдесетих била је то права сензација. Одабране жене, боље рећи – врло богате, имале су могућност да остану у другом стању оплодњом из такозване Банке семена. У овој несвакидашњој банци чува се семе мушкараца с високим коефицијентом интелигенције (IQ), углавном нобеловаца.

Вештачка оплодња постала је део свакодневице, о томе нико више не размишља као о чуду. Али шта је с децом која су тако „створена“? Конкретно, да видимо како расте мали Дорон који је ове године напунио пет година. О ње-

у овом тренутку свету потребно што више паметних и натпросечних људи. Дозволила је да изврше тестирање кад је Дорон имао само 4 месеца. Тада је тим с Калифорнијског института за дечји развој „измерио“ Доронovu изузетну интелигенцију. Беба је познато казивала неке способности (моторику, на пример) која се могла мерити с дететом од 4 године.

А шта је данас с Дороном? Афон неће ни да чује да јој поново „мере“ сина. Жели да му обезбеди нормално детињство (?). У њеном случају, „нормално“ изгледа овако. Дорону је буквално све дозвоље-

му смо писали у неколико наврата, једном пре три године (број 1700), када се још није тачно знало да ли Дорон израста у генијалца. Његова неудата мајка Афон Блејк, клинички психолог, и сама високе интелигенције, одлучила је да не роди „обично“ дете. Оплођена је семеном под броје 28. Да подсетимо, дародавци остају остају анонимни. Тако се зна да је човек бр. 28 висок, згодан, плав, по професији научник који се бави компјутерима. Да има изузетно здраве зубе и „нагиње – музици“.

Кад је Афон Блејк одлучила да не затрудни ни с ким кога познаје (имала је три пропале везе) у четрдесет петој је посегла за роштакком оплодњом. Сину који се родио дала је име Дорон што би био анаграм од донатор (дародавац), а значи и дар, на грчком.

Афон се одлучила на овај корак јер сматра да је

но. Нико не сме да му било шта забрани. Зато, кад неко евентуално и покуша да разговара с Афон, наилази на малтене непремостиве тешкоће. Дорон се увија око мајке, виче на сав глас, вришти и одговара уместо ње.

Дорон Блејк иде у школу с „обичном“ децом. Једно време га је занимала музика (напомена: није постао мали Моцарт), али га то више не привлачи. Окренуо се компјутерима, углавном рачунарским играма. Да ли показује у било чему изузетан дар, не зна се. Рекли смо већ да Афон не дозвољава да јој малтретирају дете. Каже, будућност ће показати.

Како ће се мали Дорон осећати кад сазна да му је отац само број? Афон ће се потрудити, надамо се, да му то објасни на најбољи могућ начин. За сада, Дорон само зна да има полусестру. И она је рођена од истог оца, број 28.

В.С.

Кићановић против Италијана

Изненађења није било, изгубили смо од САД у финалу и други сусрет на том турниру. Овога пута 65:50! Нисмо туговали. Наше сребро је нама увек било сјајније од туђег злата!

Али, он је допингован!

У Минхену 1972. године кренули смо са ореолом светских првака из Љубљане и репутацијом другопласираних из Мексика. То је већ био тим са искуством за поштовање. Још пре почетка турнира Југославија је сматрана фавори-

Специјално за

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

из
Пакистана

ГАЛЕРИЈЕ НА ТОЧКОВИМА

**Што шареније, то и – лепше! Покретни
„лајт-шоу” на друмовима**

Што на уму, то на друму. Различити су, међутим, умови па дакле и друмови, у шта сам се коначно уверио чим сам први пут ступио у Пакистан и видео шта се све тамо креће на четири точка.

Да аутомобили, а поготово аутобуси и камиони не морају обавезно да буду фабрички униформисани, јасно је одмах чим се пређе граница која Европу одваја од Азије. Кичење, споља и изнутра почиње већ у Турској. О арапском свету да и не говоримо. Али, тек у Пакистану аутобуси и камиони постају праве галерије на точковима.

Да то нису уметничке галерије, али да је ипак реч о својеврсној уметности, потврђују ове фотографије. Возила на њима нису на име власништво неког циркуса, већ сасвим обични „учесници у саобраћају”.

Објашњење је у томе да је у овом делу света појам депог у шареном. Што шареније, то веће уживање.

Али са друге стране, камиони и аутобуси се у Пакистану добијају само као полуготови производи. То значи шасија са мотором. Остало се надограђује по жељи власника и укусу нарочитих мајстора који примењују разноврсне ликовне технике: од сликања бојама до гравура. Веома популарна су и огледалца, а међу врхунским украсима су рецимо макете цамија или авиона на врху кабине. Па кад на томе ноћу засијају многобројна и разнобојна светла, све се претвори у покретни лајт-шоу. Лепо за очи, али опасно по живот!

Авантура из
младости авијације

ПОСАДУ АМЕРИЧКОГ
ВОЈНОГ ХИДРОАВИОНА У
АМЕРИЦИ СУ ВЕЋ
ПРЕЖАЛИЛИ КАД ЈЕ
ИЗГУБЉЕНЕ НА ПАЦИФИКУ
ИПАК ПОСЛУЖИЛА СРЕЋА

П оноћ 1. септембра 1925.
године.

Три војна хидроавиона, сваки са два „пикард“ мотора од 450 KS, полетели су један за другим из залива Сан Франциска. Команда морнарице САД желела је да своје базе на Хавајима удаљене 3890 километара повеже са матицом земљом. Подухват достојан поштовања: још ниједан ваздухоплов није победио непрегледни Пацифик.

Прво разочарање команда је доживела већ после десет минута: први хидроавион морао је да слети због квара на доводу уља. Друго двадесет минута касније: други хидроавион спустио се на океан, јер је отказао један од мотора.

Трећи хидроавион, с командантом Џоном Роџерсом, пилотима Конелом и Баулином и механичаром Станцом, једини је остао у ваздуху.

После једанаест сати лета почео је да му кашљуца леви мотор.

— Морам да смањим број обртаја! — рекао је Баулин који је био за командом. — Да ме десни мотор не би скретао с правца, морам и њега да успорим. С овим ветром који бије у чело утрошићемо превише бензина!

Другог септембра хидроавион „PN 9-1“ цео дан је летео изнад мора према југозападу. Једноличност је прекидао једино Роџерсов глас који је, с времена на време, радио-везом измењивао поздраве с бродовима распоређеним дуж њихове марш-руте.

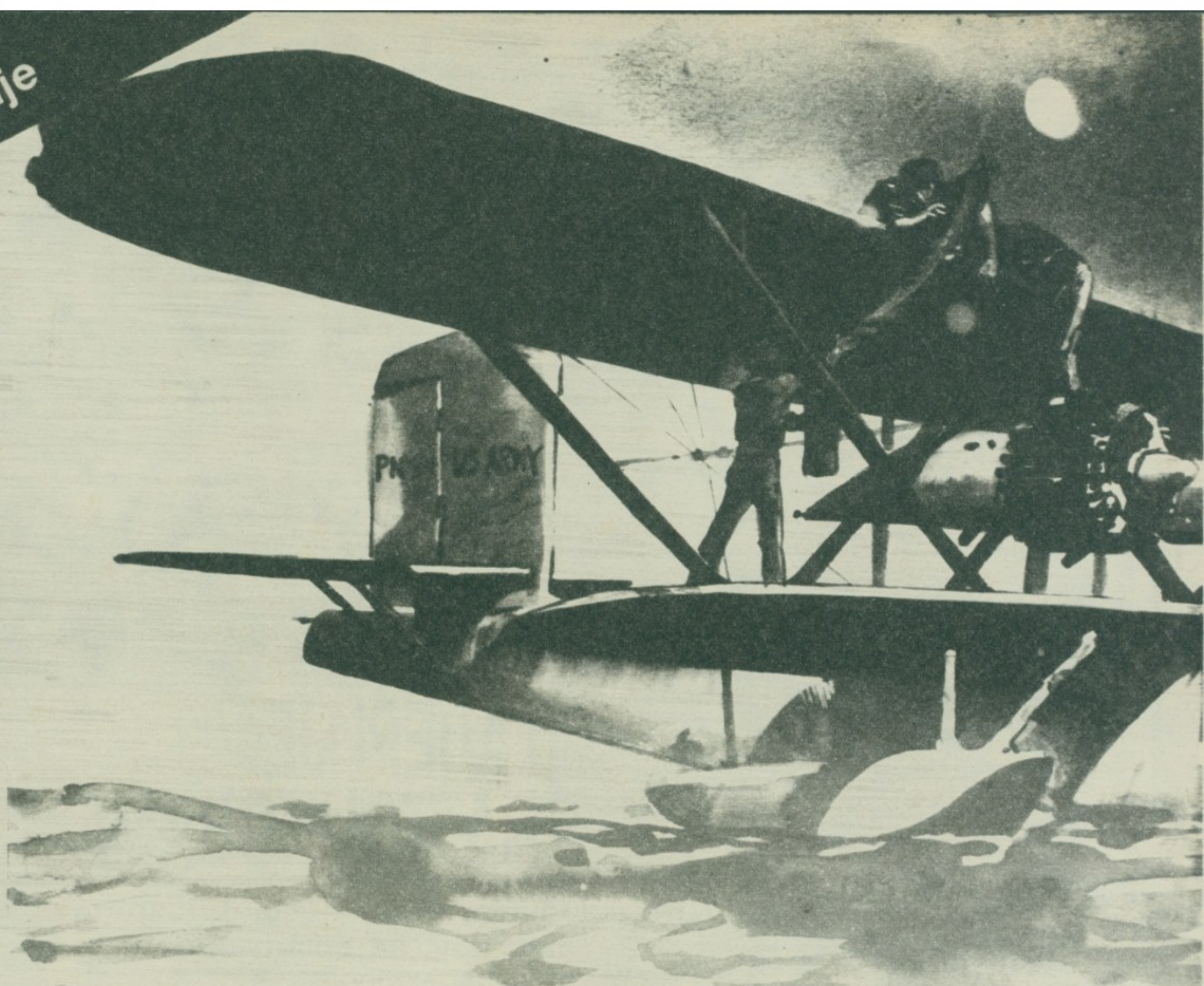
После двадесет часова лета Конел, увек расположен за шалу, рече Баулингу:

— Гадно нам се пише. Просечна брзина тачно сто километара, а наши мотори пију као морнари! Хајде, момче, одмени ме.

Ноћ је прошла без узбуђења.

Летите даље...

— За тридесет часова прелетели смо 3.000 километара! — рекао је ујутро командант Роџерс пошто је неко време нешто мерио на карти и рачунао. — До Хонолулуа имамо још 1.000 километара, или 10 сати лета, а бензина за само 5 сати! Јавићу адмиралитету да ћемо слетети чим наиђемо на први брод!

ЖРТВОВАНИ ЗБОГ

Чуо се само радио-телеграф. Роџерс је гласно опсовао.

— Шта је то, шта се дешава, шефе? — запитав је Баулинг.

— Слушај! — Роџерс је почео да му чита наређење. — Летите даље колико год је могуће! Пре слетања јавите позицију! Послаћемо брод да вас прихвати!

— Свињарија! — ражестио се Конел. — Рећи ћу тој господи шта мислим о њима кад стигнемо кући! Ако стигнемо! Шта ће бити ако нам сад откаже веза?

Радио-телеграф није отказао, али поруку да присилно слећу, коју је Роџерс емитовао четири сата касније, нико никада није чуо. Никада није утврђено зашто.

— Шта сам вам рекао? — прогунђао је Конел кад је хидроавион легао на океан. — Нигде борда, а пада ноћ. Сада можемо до јутра да чучимо у тој проклетој сандучици!

— Ви спавајте! — рекао је механичар Станц који се извукао из репа. — Ја сам спавао цео дан!

Море је било мирно. Ноћ је протекла без узбуђења. Па ни изјутра, кад на хоризонту нису угледали никакав брод, нису се превише забринули.

— И то су ми морепловци! Ко зна где нас траже! — рекао је Баулин.

— Идем на горње крило да се мало сунчам. Замислићу да сам на Флориди!

— Остани у сенци! — зауставио га је Роџерс. — Вода нам је при крају!

Тек после ових командантових речи сви су постали свесни положаја у ком се налазе. Било им је јасно да ниједан брод није ухватио Роџерсову поруку о месту слетања.

Сунце је било све врелије, а око подне је неиздрживо упекло. Уста су им била сува као пергамент.

— Дај ту воду! — прстењао је Баулинг. — Претворићу се у сарагу!

— Прво размисли шта ће сутра бити ако нас до вечерас не нађу! — Роџерс није крио сумње. — Пошто нас нису чули, могу да прођу још два дана док нас нађу! Воду треба штедети! Имамо још два литра.

Помисао да ће остати без воде појачала је жеђ. Сатима су немично седели у сенци крила.

Станц је одједном скочио.

— Ураа-а-а! Баш смо будале!

Мора да га је ударила сунчаница, помислио је Роџерс, и скочио да га ухвати пре него што се баци у море.

— Пустите ме, капетане! — отимао се механичар. — У хладњацима имамо најмање 40 литара во-

де! Биће мало смрдљива, али у невољи ћаво и муве једе!

Пакао пацифичког сунца

Трећег дана потрошили су готово сву храну. Четвртог су са пода и из кутија купили мрвице, а Станц је нашао комад двопека у канти за отпатке.

Ни петог, ни шестог дана нису угледали ни дим, а камоли брод. Потрошили су и последњу кап воде из хладњака. Тресли су се у грозници.

— Свршено је! — поновио је неколико пута Баулинг. — Не траже нас више. Отписали су нас!

— Језик за зубе! — издрао се Роџерс.

Седмог дана у подне Роџерс и Конел једва су успели да спрече Станца да се не напије морске воде. Механичар је лежао тешко дишући. Из испуцалих усана текла су му два танка млаза крви. Одједном је Баулинг скочио, чудно заколутао очима и повикао:

— Да се кладимо, Станц, да ће кроз три-четири сата пљуснути киша! Погледај онај облак тамо!

Механичар се тргао, поглед му се мало разбистрио. Баулинг је осетио да је сад тренутак да у Станцу пробуди вољу за живот.

— Је ли, Станц, можемо ли учи-

Илустровао Брана Јовановић

ПРЕСТИЖА

нити нешто да сакупимо кишницу? Мућни главом! Ти си механичар, то је твој посао!

— Свако дете може овде направити олук! — Станц је надмоћно одмерио Конела. — Ако платно доњих крила исечемо у траке, можемо од њих да направимо олук, мудраче!

— На посао, момци! — командовао је Роџерса. Знао је да ће било какав посао колико-толико одагнати малодушност.

Уместо ајкуле — подморница

Док су грозничаво правили олук, небо се натуштило, а кад су помоћу расплетених каблова почели да га монтирају на горња крила, плуснула је киша. Требало је видети ту радост!

Кад су се напили и напунили све боце, канте и кутије, опет их је обузело очајање.

— Прошло је осам дана! — прошаптао је Конел. — Сигурно нас више не траже.

С кишом је дошао ветар. Море се узнемирило и таласи су из часа у час постајали све већи. Хидроавион је поскакивао као људска опаша.

— Глупо! — рекао је Станц везујући се за своје седиште. — Малочас сам се плашио да ћу скапати од

жеђи, сад се бојим да ћу се удавити!

— Шта ће сутра бити? — запитало је Баулинг.

— Рећи ћу ти! — Конел се трудио да делује безбрижно. — Као и обично, изрониће дежурна ајкула да види није ли већ куцнуо њен тренутак!

Преварио се. Деветог дана крај хидроавиона није изронила дежурна ајкула, него америчка подморница.

Кад су четири храбра друга најзад била на сигурном, у подморници, Роџерс је упитао капетана:

— Како то да нас раније нисте нашли? Чекамо вас већ девет дана!

— Нисмо вас ми тражили! — осмехнуо се капетан подморнице. — Нико вас више не тражи! Случајно смо налетели на вас!

Америка је одушевљено дочекала четири авијатичара који су пуних девет дана и два сата беспомоћно плутали огромним океаном. Новине су славиле њихову храброст, али су истовремено, врло оштро, осуле паљбу на Адмиралитет и официре који су Роџерсу и друговима, из жеље за личним престижом, наредили да преко још непобеђеног Пацифика лете до последње капи бензина.

Б. Ђ.

НАЈВЕЋЕ МИСТЕРИЈЕ МОРА СВЕТСКЕ

Поштовани читаоци, представљамо вам четири нове књиге библиотеке „ДРУГА СТРАНА СВЕТА“:

НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ МИСТЕРИЈЕ МОРА (II коло)

НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ АТЕНТАТИ (II коло)

НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ РОБИЊЕ ПОРОКА (Најпоқвареније жене света) (II коло)

НАЈЗАГОНЕТНИЈЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ УБИЦЕ (III коло)

Поред њих, подсећамо вас и на наша ранија издања:

I коло

1. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ НЕСРЕЋЕ XX ВЕКА
2. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ ПОГРЕШКЕ И ЗАБЛУДЕ
3. НАЈЗЛОГЛАСНИЈЕ СВЕТСКЕ УБИЦЕ
4. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ ВАРАЛИЦЕ И ЛОПОВИ
5. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ЕКСЦЕНТРИЦИ И ОСОБЕЊАЦИ
6. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ САБЛАСТИ И ДУХОВИ
7. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ МИСТЕРИЈЕ
8. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ МИСТЕРИЈЕ НЛО
9. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ НАКАЗЕ И ЧУДАЦИ
10. ЧУДНО АЛИ ИСТИНИТО

II коло

11. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ШПИЈУНИ И ОБАВЕШТАЈЦИ
12. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ НЕРАЗЈАШЊЕНИ ЗЛОЧИНИ
13. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ МИСТЕРИЈЕ МОРА
14. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ СКАНДАЛИ XX ВЕКА
15. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ АТЕНТАТИ
16. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ЧАРОБЊАЦИ И ЧУДОТВОРЦИ
17. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ЉУБАВНИЦИ
18. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ КРВНИЦИ И ТИРАНИ
19. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ РОБИЊЕ ПОРОКА (Најпоқвареније жене света)
20. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ ПОТРАГЕ ЗА ПОТОНУЛИМ БЛАГОМ

III коло

21. НАЈЗАГОНЕТНИЈЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ УБИЦЕ

Све књиге штампане су латиницом, у тврдом повезу и са пластифицираним корицама у боји.

Цена једне књиге је 3.600 динара, а плаћа се поштару приликом преузимања.

НАРУЧБЕНИЦА

Овим неопозиво наручујем следеће књиге под редним бројем:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

(заокружите број књиге коју поручујете)

(име и презиме)

(улица и број)

(поштански број и место)

(телефон)

Наручите на адресу:

„ДРУГА СТРАНА СВЕТА“, 34000 КРАГУЈЕВАЦ, Лоле Рибара 8

Књиге можете наручити и на телефон 034/67-940

**УЗБУЂЕЊЕ
И СТРАХ
У АНДИМА**

ЧЕТИРИ НОЋИ

ПАКЛА

СВАКЕ ГОДИНЕ У ЈУНУ ПЕРУАНСКИ ИНДОСИ ПЕЊУ СЕ НА СНЕЖНЕ ВРХОВЕ ВИЛКАНОТЕ ДА БИ, ИЗНАД ОБЛАКА, ОДАЛИ ПОЧАСТ СНЕЖНОЈ ЗВЕЗДИ И, МОЖДА, ДОЖИВЕЛИ СУСРЕТ СА СИНОМ СУНЦА КОЈИ ЋЕ, ПО ЊИХОВОМ ВЕРОВАЊУ, НАЈАВИТИ СМАК СВЕТА

Гужва око храма Снежне Звезде

Као и у давна времена „ентра-да“ или почетак свечаности зване Кољур Рити одвија се на отвореном. У ствари – на главном тргу у различитим местима где се, после молитве планинским боговима, маскиране фигуре предају игри, да би потом, сви заједно, у групама кренули ка висовима Анда. Маскирају се само мушкарци.

Облаче се тако да подсећају на старе ратнике, крвожедне животиње, на конквистадоре (шпанске освајаче) и сл. Неки преко лица навлаче само шарену вунену капу са отворима за очи и уста. У рукама или на леђима носе се лутке од плиша или кожа од дивље лавице. Главне личности су „укукуси“, пола жене пола медведи. За њих

се каже да не поштују никаква правила нити законе а имају улогу посредника између богова планине и ходочасника.

Узале стазе воде у срце планине, ка вечитом снегу и леду. Људи корачају ћутке. Понеко, у ходу, сакупља камење које ће касније сложити у купу и у средину поставити импровизовани крст као и

своју прву жртву боговима и земљи – Пачамами.

На 4500 метара висине стиже се у храм Снежне Звезде. Ваздух је ту оштар, али веома чист и прозрачан. Унаоколо лед а изнад главе невероватно бистро небо.

Седам обожаваних

Свечаност Кољур Рити је рели-

ОД СЛЕДЕЋЕГ БРОЈА

**ВОКИ
И
МИЛИЈАРДА
ДОЛАРА**

АВАНТУРЕ ПУКОВНИКА З. КАПЕ И ЊЕГОВОГ
СЕСТРИЋА ВОКИЈА

ЕКСКЛУЗИВНО ОТКРИЋЕ КОЈЕ ЈЕ УЗБУДИЛО СВЕТ

НОВИ СТРИП „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“

ТАЈНУ ЦРНЕ ГУСКЕ
ОТКРИЋЕ ВАМ АУТОРИ
НИКОЛА ЛЕКИЋ
И
МИОМИР ТОМИЋ

Маскирају се само мушкарци

гијска а потиче још из времена Инка. Суштина је да се на тај начин од бога и од Сунца, од Земље и од планина тражи благослов за добар живот и здравље и спремно дочека „велики крај“ који се може догодити у исто време. Све се одиграва у необичној природној средини, на крају света и на висини између четири и пет хиљада метара – у планинама покривеним вечитим снегом Синакаре. Ту се окупља становништво ове области. Полазак је увек из Куска, а пењање на планину траје, без одмора, пет дана и четири ноћи. Само за најхрабрије, за оне који могу снаге за последњи „немогућ“ успон, пењање се завршава у зору наредног дана...

Кољур Рити или Снежна Звезда слави се вековима и то између 13. и 20. јуна а има везе са традицијом Инка који су се увек радовали кад се на небу, после месец дана одсуства (сакрива их сазвежђе Бика) поново појави скуп од седам обожаваних звезда зван Плејада. То је за њих био тренутак преображаја – враћања реда у космосу и нова плодност Пачамаме. И истовремено обавеза захвалности тој истој Земљи, небу, боговима...

Своје планинске богове Перуанци и данас називају „апу“. Да би заслужили њихову милост, морају да следе веома строга правила покорности, да подносе различите жртве и поштују законе Анда који налажу подједнако узимање и давање. Али увек под условом да се не поремети природна равнотежа као дело Свемогућег.

Није чудно што је после шпанског освајања у 16. и 17. веку црква покушала да у Новом Свету искорени паганске обичаје и сваки облик идолопоклонства, па је тако и свечаност Кољур Рити стављена на црну листу. Међутим, она је до те мере била урезана у

Музика се сада чује и са транзистора

Жеље на папирићима

Да ли ће се појавити и Он?

свест и обичаје ових људи да је морао да се нађе начин како да се забрана заобиђе. Избила је чак и побуна Тупак Амаруа II, последњег Инке Атауалпе који је настојао да народу врати старе културне и религијске вредности. Онда је, 1780. католичка црква званично дозволила такозвано ходочашће Снежној Звезди.

На коленима

Народ се полако окупља на једном месту. Понекад се ту сјати и по 50 хиљада душа. Многи су неприпремљени за ледене ноћи. Пале се ватре, спрема се вечерњи обед. Као за војску. У међувремену из светилишта допиру звуци мисе и мешају се са буком удараљки и свирком флаута. Што се више смрква звуци су све јачи, готово несносни. Треште прангије. Кажу да је као у паклу... И тако четири ноћи.

На папирићима се у међувремену исписују жеље и онда се остављају на олтар направљен за ту прилику међу стенама. Заузврат се на лицу места добија, рецимо, новац, ако је то жеља (од прилога) или модел жељене ствари (кућица, фарма, аутомобил, камион, неки електроуређај). Ове предмете су чувари, односно „банкари“ до јуче правили искључиво од камена а сада се користи и лим, картон, пластика и други материјали. Оно што се добије носи се, на крају, до глечера Синакара и оставља на Свету стену добре виле која ће, кажу, посредовати код богова и услишити жеље.

Пре тога, пењу се на највиши врх Колкепулку и то је најзбуђивији тренутак вишедневног живљења ван времена и стварности. Поворка креће у три ујутро, носећи крст Снежне Звезде који ће тамо забести у снег – уз светлост свећа, песму и молитве. И поново је бучно.

Ноћ је. Музика наједном престаје. Влада мркли мрак и мртва је тишина. Сви падају на колена и... чекају излазак Сунца. Кад се оно најзад помоли, заоре се повици радости. Остаје само нека чудна стрепња... Хоће ли се појавити и његов син Инкари!? Али, њега ни ове године није било.

Инкари је, по веровању, творац свега што постоји на Земљи. Његова глава коју су одрубиле Шпанци, је, кажу, жива, а тело му се, према легенди, обликује под земљом. Кад то буде окончано, он ће се појавити на небу и учинити крај свему постојећем!

Д. Варагић

ХИТ ХИТ ХИТ
ХИТ ХИТ
ХИТ ХИТ
ХИТ

**ПРИЧУ О
НАЈЗНАЧАЈНИЈЕМ
РОК'Н'РОЛ
ИЗВОЂАЧУ
ПРЕКИНУЛИ СМО
У ПРОШЛОМ
БРОЈУ,
ПРИСЛИЈЕВИМ
ПОТПИСИВАЊЕМ**

**УГОВОРА ЗА
ГИГАНТСКУ
ФИРМУ „RCA“. ТО
ЈЕ БИО ДОГАЂАЈ
КОЈИ ГА ЈЕ
ЗАСВАГДА
ЛАНСИРАО У
ВИСИНЕ ГДЕ ДУГО
ИЗНАД ЊЕГА НИЈЕ
БИЛО НИЧЕГА СЕМ
НЕБА**

□□□

Прве снимке за нову фирму, Елвис је начинио у неслужбеној престоници кантри музике – Нашвилу. У гитаристу Скоти Мура и басисту Била Блека, поставу која га је пратила чинили су још: гитариста Чет Еткинс (Chet Atkins), бубњар Ди Џеј Фонтана (D. J. Fontana) и клавириста Флојд Крамер (Floyd Cramer).

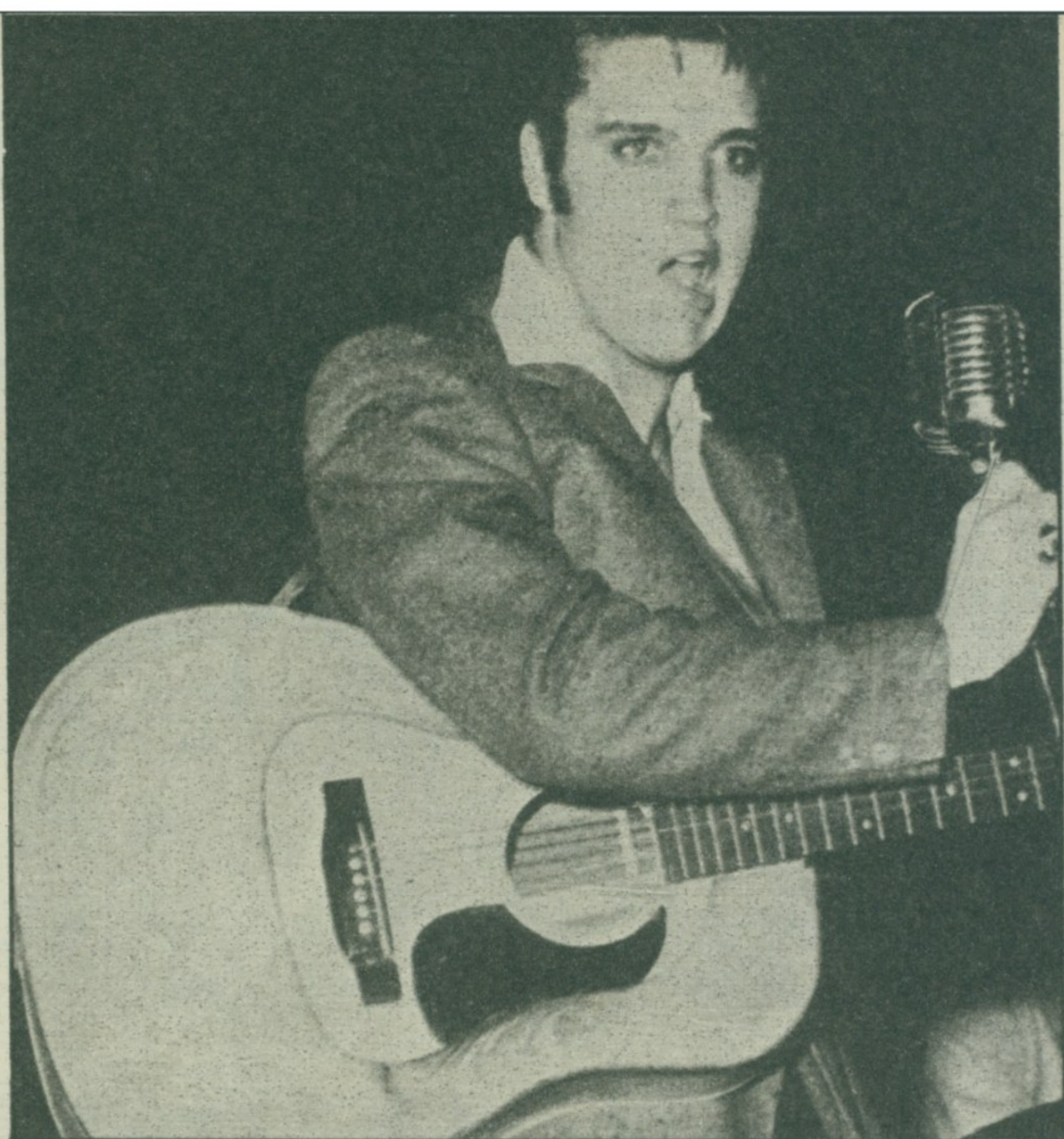
Почетком 1956. године Елвис је забележио први од чак 105 хитова међу четрдесет најпопуларнијих на сингл листама у САД (колико је остварио за живота). Песма „Хартбрејк Хотел! Ушла је међу првих четрдесет 10. марта, а на првом месту је била пуних осам недеља. У Великој Британији стигла је до другог места. Током те године, Елвис ће имати још десет америчких хитова, чети-

ЕЛВИС
**10 ГОДИНА
ПОСЛЕ
СМРТИ**

(II део)

ри на првом месту листе и добиће шест златних плоча. Песма „Не буди сурова“ („Don't Be Cruel“) остаће његов највећи хит, бар по броју недеља проведених на првом месту – чак једанаест, а велики успех била је и „Воли ме нежно“ („Love Me Tender“) из Прислијевог филма, са пет недеља на првом месту и укупно 19 међу првих четрдесет.

У то време почели су и спорови око Елвисовог сценског понашања. Његове покрете куковима, конзервативнији Американци сматрали су неморалним. У њима су видели „неприхватљиву јавну пропаганду секса“, што је наводно кварило и подстицало на блуд омладину. Телевизијски уредници су у почетку покушали да реше „проблем“ тако што су Елвиса снимали само до појаса, да би касније сасвим дигли руке од тога. Јер Елвисова невиђена популарност је јасно показивала да млади желе да гледају и слушају баш ту музику, прву коју су осећали као заиста своју и да гледају баш таквог певача, првог који је својим песмама и изгледом јасно показивао да припада њиховој генерацији.

ЗЕНИТ И СУНОВРАТ НАЈСЈАЈНИЈЕ ЗВЕЗДЕ

Наредне, 1958. године, прича се наставила – филм „Краљ мелез“ („King Creole“) постигао је велики успех и донео Елвису два нова хита и једно прво место за песму „Тешка жена“ („Hard Headed Woman“).

Ова година уједно је и последња у којој је Елвис био неприкосновени идол младе генерације.

Војска као почетак краја

Две године проведене у војсци, иако су такође донеле Елвису прегршт хитова, означиле су и крупне промене у његовој каријери. Толико крупне да је један од највећих аутора у рок музици Џон Ленон једном, говорећи о Елвису рекао: „Он је заправо умро оног дана када је отишао у војску“.

Иако је Пуковник Паркер брижљивим одлагањем снимљеног материјала успео да покрије две године током којих Елвиса није било (на директан начин) у јавности,

већи био („Дозволи да будем твој плишани медвед“) „Let Me Be Your Teddy Bear“ – чак седам недеља првопласирана песма на америчкој сингл листи.

Следећи корак – филмови

Исти успех постигла је и насловна тема следећег, без премца најбољег, Елвисовог филма „Затворски рок“ („Jailhouse Rock“). И тај филм је донео Прислију још један мањи хит, а играчка нумера за „Затворски рок“ остала је запамћена као најбоља оцена коју је Елвис икада снимио.

Глумачко-певачка каријера била је логичан корак за Елвиса и дебело је помогла порасту његове ионако огромне популарности. Први у серији филмова био је вестерн „Браћа Рено“ („The Reno brothers“) са ударном темом „Воли ме нежно“, чији смо успех већ поменули. Истоимена плоча донела је Прислију још један хит, истина много мањи. Почетком 1957. године – песма „Сироти дечко“ („Poor Boy“) стигла је до 24. места.

Следећи филм „Волећи тебе“ („Loving You“), из те исте године, донео је Елвису још два хита, од којих је много

није могао да утиче на свог штићеника и оно што се догађало у његовој глави. Шта се тачно догађало и зашто, остаће вероватно вечно неразјашњена тајна, тек на сцену се 1960. године вратио потпуно другачији човек. Од некадашњег ортодоксног рокера, Елвис се претворио у породичног забављача. Обу-

левиџији. Снимао је филмове у огромним количинама и зарађивао много новца како од њих тако и од плоча са филмском музиком. Међутим, од свих тих остварења вредно је само једно – филм „Пламтећа звезда“ („Flaming Star“).

Ређали су се и солидно продавани синглови, али их је тек неколико из овог периода било заиста вредно пажње.

Последњи трзаји

Елвисов менаџер Пукер Паркер и сам Елвис покушали су да искористе појачано занимање за музику педесетих. Крајем деценије, 1968. године, Елвис се први пут после осам година појављује на телевизији новим шоу програмом. Чинило се да ће ова замисао успети јер је прихватање за трен било

на нивоу „златних дана“, а и албум „Од Елвиса у Мемфису“ је један од његових најбољих, опште.

Али, више није ишло. На многобројне живе наступе који су следили (много њих на кабарејској сцени ексклузивних локала у Лас Вегасу) долазила је углавном старија публика. Дакле, обожаваоци из прве фазе његовог рада. ТВ емисија „Алоха са Хаваја“ коју је путем сателита преузело 40 земаља широм света и албум са музиком из те емисије били су његов последњи заиста велики успех.

Развод, болест, пороци, крај

У то време снимљена су и два одлична документарна филма о њему, али тада је дошло до догађаја који је, по

многима и дефинитивно до-гукао краља рок'н'рола.

Октобра 1973. године, Елвис се после шест година брака развео од Присиле Булије. То је био догађај који га је потпуно избацио из равнотеже. Аутомобили, куће с базенима, огромно богатство, све то му више није ништа значило. Угојио се толико да је постао сопствена карикатура, гласине говоре да је прекомерно пио комбинујући алкохол са огромном количином средстава за умирење и других лекова. Чак пет пута до своје смрти био је у болници у дужим временским периодима.

Али Елвису као извођачу више није било помоћи. Још је бележио солидне тираже, али то је више било из носталгије него због квалитета. Његови снимци из тог перио-

да су свакако нешто најгоре што је икада урадио. Ипак, остаће запамћено да је умро у време када је једна од његових бољих брзих песама, тако ретких од 1960. године, била на врховима америчке и британске листе. Да иронија судбине буде још црња, песма се звала „Пут надоле“ („Way Down“).

Краљ рок'н'рола умро је 16. августа 1977. године, од срчаног удара изазваног општим растројством организма.

Носталгија је превладала међу његовим обожаваоцима. Све што је било везано за Елвиса, укључујући, наравно, и нове као и старе снимке продавало се невероватним темпом. Хиљаде људи се окупљало око његовог гроба, а то чини и данас на годишњицу смрти.

В. С.

НАЈЗНАЧАЈНИЈИ ЕЛВИСОВИ АЛБУМИ

„Elvis Presley“
„Elvis“
„Leaving You“
„King Creole“
„From Elvis In Memphis“
„Aloha From Hawaii“

као се у шљокичаста, китњаста и кичерска одела и почео да пева зашећерене песмице. Прљави и жестоки рок звук са почетка прве фазе (песма „Hound Dog“ је остала синоним те фазе), замениле су баладе монументалне оркестрације и исполиране продукције. Иако је међу успесима који ће следити било и неких изузетних песама – „Сад или никад“ („It's Now Or Never“), „Да ли си усамљена ноћас“ („Are You Lonesome Tonight?“) – обе из 1960. године, од којих је ова друга са шест недеља на првом месту америчке и осам недеља на првом месту британске листе, те десет милиона продатих примерака Елвисов највећи светски хит – великан је почео да тоне.

Први пут у каријери доживео је критике, а неоспорно је и да је почео да снима много досадних песама. У то време, Елвис је добио ново „друштво“ – „Мемфиску мафију“, групу људи за које је комплимент рећи да су се бавили сумњивим пословима. Они су га држали изолованог од осталог света све до његове смрти, отимајући му огромне суме новца.

КОМПИЛАЦИЈЕ

„Elvis Golden Records – Vols 1, 2, 3, 4“
„Worldwide 50 Gold Award Hits Vols 1, 2“
„The Elvis Presley Sun Collection“

Елвис се појавио 12. маја 1960. године у телевизијском шоу програму Френка Синатре „Добро дошао кући, Елвисе“ („Welcome Home Elvis“) и за шест минута зарадио 125 хиљада долара. Наредних осам година ниједном се више није појавио на те-

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

„Да ли се у музици појавио величанственији глас од оног који је имао Елвис Присли? Његова појава на сцени била је убедљива и разнолика и досад се у овом послу није појавио већи таленат од њега“.

Morrissey
(The Smiths)

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

„I STILL HAVEN'T FOUND WHAT I'M LOOKING FOR“

Музика и текст: U2

I have climbed the highest mountains
I have run through the fields
Only to be with you
Only to be with you

I have run I have crawled
I have scaled these city walls
Only to be with you
But I still Haven't found
What I'm looking for

I have kissed honey lips
Felt the healing in her fingertips
It burned like fire
This burning desire
I have spoke with the tongue of angels
I have held the hand of a devil
It was warm in the night

I was cold as a stone
But I still haven't found
What I'm looking for

I beleive in the Kingdom
Come
Then all the colours will bleed into one
But yes I'm still running
You broke the bonds
You loosed the chains
You carried the cross
And my shame
And my shame
You know I beleive it
But I still haven't found
What I'm Looking For

ЛОШ ДЕЧКО

После неочекивано дуге паузе Мајкл Џексон је комплетирао нови албум под називом „Bad“ (Лош). Пошто је његова претходна плоча „Thriller“ из 1983. године постигла незапамћен комерцијални успех, Мајкл је припремајући овај албум све време био под великим притиском да мора оправдати свој статус мега звезде. Зато је датум изласка ове плоче стално одгађан, али је за премијеру све детаљно припремљено. Првог септембра на енглеској телевизији је емитован специјалан двадесетчетвороминутни филм о Џексону у коме се нашао и насловна песма са новог албума. Филм је режирао познати амерички аутор Мартин Скориз и у њега је уклопио ориги-

налне снимке са аудиције Мајкла Џексона за дискографску кућу „Motown“, затим кратку хронологију комплетне Џексонове каријере и шеснаестоминутни видео спот за песму „Bad“. У том видеу Џексон глуми вођу уличне банде из црначког гета који схвата да је такав пут погрешан и почиње да води нови живот.

– То је прича о личном страху и сазревању – кажу за овај видео у Џексоновој дискографској кући. Знајући како се Џексон последњих година панично плаши јавности и контакта с људима, страхујући од свих могућих зараза, сасвим је извесно да се у овој видео причи налазе и неки аутобиографски елементи.

ЈОШ УВЕК НИСАМ ПРОНАШАО ОНО ШТО ТРАЖИМ

Успео сам се и на највише врхове
Трчао кроз поља
Само да бих био са

тобом
тобом

Трчао сам и пузао
Пењао се на те градске зидине
Само да бих био са

тобом
тобом

Али још увек нисам пронашао
оно што тражим.

Љубио сам медне усне
Осетио излечење у додиру њених прстију

Пламтеља је као ватра та
горећа чежња
Говорио сам језиком
анђела
И држао руку ђавола
Ноћ је била топла
А ја сам био хладан као камен

Али још увек нисам пронашао
оно што тражим.

Верујем да ће доћи царство твоје
И тада ће све боје искрварити у једну
Али ја још увек јурим
Ти си раскинула окове
Ти си се ослободила ланаца

Ти си носила крст
И моју срамоту
И моју срамоту
Знаш да верујем
Али још увек нисам пронашао
оно што тражим.

Артур
Кларк,

Трећа
одисеја

ФАНТАСТИКА

НАУЧНА

Уређује
др Зоран Живковић

2061 ТРОЈСТВО

– Одлично обављено. Сада више неће доћи у искушење да се врате.

– Учим многе ствари; али још сам тужан што мој стари живот отиче.

– И то ће проћи; ја сам се такође вратио на Земљу да видим оне које сам некада волео. Сада знам да има ствари које су веће од Љубави.

– Шта би то могло бити?

– Самилост је једна. Затим правда. Истина. Има и других.

– То ми није тешко да прихватим. Био сам веома стар човек за припадника моје врсте. Страсти из младости већ су одавно ишчилеле. Шта ће се догодити са... са стварним Хејвудом Флојдом?

– Обојица сте подједнако стварни. Али он ће убрзо умрети, никад не дознавши да је постао бесмртан.

– Парадокс – али га разумем. Ако то осећање преживи, можда ћу једнога дана бити захвалан. Треба ли да захвалим теби – или Монолиту? Дејвид Боумен кога сам упознао пре један људски век није располагао тим моћима.

– Он није, али много се тога догодило у међувремену. Хал и ја смо научили много ствари.

– Хал! Је ли он овде?

– Јесам, докторе Флојд. Нисам очекивао да ћемо се поново срести – нарочито не на овај начин. Дојекнути

вас овде представљало је занимљив проблем.

– Дојекнути? Ох – схватам. Зашто сте то учинили?

– Када смо примили вашу поруку, Хал и ја смо схватили да нам можете помоћи овде.

– Да помогнем – вама?

– Да, мада вам се то може учинити необично. Ви располагете великим знањем и искуством који нама недостају. Назовите то мудрошћу.

– Хвала. Да ли сам мудро поступио што сам се појавио пред унуком?

– Нисте: то је изазвало много неприлика. Али било је милосрдно. Те ствари се морају међусобно одмеравати.

– Казали сте да вам је потребна моја помоћ. За шта?

– И поред свега што смо научили, још има много тога што нам измиче. Хал је картографисао унутрашње системе Монолита и сада можемо да контролишемо неке једноставније. То је оруђе које се може користити за више сврха. Како изгледа, основна функција му је каталисање интелигенције.

– Да – то се подозревало. Али није било доказа.

– Сада га има, пошто имамо приступа у његову меморију – односно, бар у један њен део. У Африци, пре четири милиона година, дао је једном племену мајмуна, које је умира-

ло од глади, подстицај који је довео до људске врсте. Сада је овде поновио опит – по застрашујућој цени.

Када је Јупитер претворен у Сунце, како би овај свет могао да оствари свој потенцијал, уништена је једна друга биосфера. Допустите да вам то покажем онако како сам једном ја видео...

Још док је падао кроз тутњаву самог срца велике црвене мрље и док су се око њега распрскавале муње у олујним непогодама пространим попут читавих континената, разабрао је зашто је ова формација опстајавала већ столећима иако је била саздана од гасова знатно несуштаственијих од оних који су образовали земаљске оркане. Танушини урлик водоничног ветра пригушио се у часу када је он заронио у спокојне дубине и када се одозго обрушио рој воштаних пахуља, од којих су неке одмах припаљале уз једва опиљиве планине од угљоводоничне пене. Већ је било довољно топло да постоји течна вода, али ту ипак није било океана; искључиво гасна средина била је одвећ ретка да би их носила.

Понирао је кроз слојеве облака све док се није обрео у подручју у коме је било тако прозрачно да се чак и људским чулом вида могла посматрати област која је у пречнику имала више од хиљаду километара. Био је то само сићушни вртлог у пространијем ковиталцу велике црвене мрље; а ту се налазила запретена и тајна чије је решење човек дуго наслуђивао, али још не и доказао.

Оивичавајући подножја покретних пенастих планина, стајало је мноштво малих облака оштрих рубова који су сви били приближно исте величине и прошарани сличним црвеним и смеђим пегима. Изгледали су ситно једино у поређењу са нељудским размерама онога што их је окруживало; најмањи међу њима прекрио би овећи град.

Очигледно је било да су живи, будући да је извесна била хотимичност њиховог спорог кретања дуж обронака ваздушастих планина, чије су палине пасли попут каквих колосалних облака. Такође су се међусобно дозивали на метарском подручју: њихови радио-гласови били су слабаши, али јасни спрам пуцкетања и потреса самог Јупитера.

Слични својеврсним живим врећама гаса, они су плутали уском зоном између студености висина и жежећих дубина. Уском, да – али та област била је знатно већа од свеколике биосфере Земље.

Нису, међутим, били сами. Међу њима су се хитро кретала друга створења, толико ситна да су се лако могла превидети. Нека од њих готово су неодољиво подсећала на земаљске авионе, а и била су приближно исте величине. Но, није било сумње да су такође жива – представљајући можда грабљивице, можда паразите, а можда чак и пастире...

... Ту су била и торпеда на млазним погон, слична лигњама из земаљских океана, која су ловила и прождирала огромне гасне вреће. Но, балони ни-

слојевима атмосфере. Само су ретка међу овим створењима била суштас-твенија од мехурова од сапунице: најстрашније локалне грабљивице без по муке би растргли на комаде чак и најслабији земаљски месоже-ри...

— И сва та чудеса су била уништена — да би се створио Луцифер?

— Да. Јовијанци су стављени на је-дан тас теразија, а Европљани на други — и овај последњи је прететнуо. Можда, у тој гасној средини, они ни-када не би могли да развију праву ин-телигенцију. Но, да ли им је због то-га требало доделити зао усуд? Хал и ја и даље покушавамо да одговоримо на то питање: то је и један од разлога што нам је потребна ваша помоћ.

— Али како се ми можемо ставити наспрам Јупитера — прождирача Ју-питера?

— То је само оруђе: интелигенција му је огромна — али нема свести. Упркос свим његовим моћима — ви, Хал и ја смо надређени у односу на њега.

— Веома ми је тешко да у то пове-рујем. У сваком случају нешто мора да је створило Монолит.

— Срео сам то једном — односно, онај његов део са којим сам могао да се суочим — када је Откриће стигло до Јупитера. Оно ме је вратило на-траг у овом облику, да служим њего-вој сврси на овим световима. Од тада више није било ни трага од њега; ов-де смо сами — бар за сада.

— То ми звучи умирујуће. Монолит је сасвим довољан.

— Али сада смо суочени са једним великим проблемом. Нешто је по-шло како не треба.

— Нисам знао да још могу да иску-сим страх...

— Када је пала планина Зевс, могла је да уништи цео овај свет. Судар је био непланиран — штавише, непред-видљив. Никакви прорачуни нису могли да га предскажу. Том прили-ком опустошена су огромна подручја морског дна Европе, збрисане су чи-таве врсте — рачунајући ту и неке у које смо полагали велике наде. И сам Монолит је оборен. Можда је чак и оштећен — а његови програмни блоки-рани. Они свакако нису узели у обзир све могућности; а и како би, у једној Васељени која је готово бесконачна и у којој Случај увек може да осујети чак и најбрижљивије планирање?

— То је тачно — како за људе, тако и за монолите.

— Нас тројица мора да смо ту да бисмо повели рачуна о непредвидљив-вом, као и да будемо чувари овог све-та. Већ сте упознали амфибијанце; тек ћете срести створења са оклопом од силицијума из потока лаве, као и плутаче који пасу море. Наш задатак је да им помогнемо да пронађу свој пуни потенцијал — можда овде, а можда негде другде.

— А шта је са Човечанством?

— Било је тренутака када сам дола-зио у искушење да се умешам у људ-ске послове — али упозорење које је дато Човечанству важи и за мене.

— Ми га баш нисмо послушали.

— Нисте се ни много огрешили. У међувремену, има много тога што ва-ља обавити пре окончања кратког ле-та Европе и поновног доласка дуге зиме.

— Колико времена, заправо, има-мо?

— Не много; једва хиљада година. А не смемо изгубити из вида шта се догодило са Јовијанцима.

су били лишени сваке одбране; неки су узвраћали тако што су испљива-ли електричне муње или се бранили пипцима са канџама на врху, слич-ним километрима дугачким ланча-ним тестерама.

Постојала су и снажнија обличја која су испљивала готово све мо-гућности геометрије — необични, про-зрачни змајеви, тетраедри, кугле, по-лиедри, преплети извијених трака... Циновски планктони Јупитерове ат-мосфере, они су били саздани да плу-тају попут летеће паучине у струјама што хрле нагоре, све док не поживе довољно дуго да оставе потомство; затим би потонули у дубину где би били угљенисани и рециклирани у ново поколење.

Истраживао је свет чија је површи-на више од стотину пута премашива-ла Земљину, а иако је видео многа чу-деса, ништа ту није наговештавало интелигенцију. Радио-гласови вели-ких балона носили су само једностав-не поруке упозорења и страха. Чак и ловци, за које се могло очекивати да развију више степене организације, наиковали су једино ајкулама из Земљиних океана — безумни аутома-ти.

Исто тако, упркос запањујућој ог-ромности и необичности, атмосфера Јупитера представљала је крхки свет, место магли и пене, тананих свилас-тих пређа и ткива танушног попут хартије; грађа свих ових твари поти-цала је из непрекидног пахуљастог падања петрохемикалија насталим електричним пражњењима у горњим

3001

ПОНОЋ У ПЛАЗИ

Знаменито здање, које се узносило у самотном сјају поврх шума сре-дишњег Менхетна, мало се промени-ло за хиљаду година. У минулим раз-добљима оно је очувано са пуно по-штовања. Као и сви историјски спо-меници, здање је давно било опточе-но микронски танким слојем дијама-ната, тако да је сада дословце стајало изван разорног дејства времена.

Свако ко је присуствовао састанку прве Генералне скупштине уопште не би могао поверовати да је у међу-времену протекло девет столећа. Ве-роватно би их, међутим, збунила при-па плоча, лишена било каквих по-јединости, која је стајала у Плази, го-тово опонашајући сам облик зграде Уједињених нација. Ако би — као и свако други — пружили руку да је до-дирну — изненадио би их необичан начин на који би њихови прсти склиз-нули по њеној абонсној површини.

Но, изненађење би било несравњив-о веће — претворивши се у право страхопоштовање — пред призором чудесно преображених небеса...

Последњи туристи су отишли пре-једног часа и Плаза је сада била пот-

пуно празна. На небу није било обла-ка, а управо су се појавиле најсјајније звезде; све оне слабије пригушило је мајушно сунце које је могло да сија у поноћ изнад целе Змеље, а не само лети поврх полова.

Светлост Луцифера одражавала се не само са приог стакла древног зда-ња, већ и са уске, сребрнасте дуге ко-ја се пружала преко јужног неба. Дру-ге светлости кретале су се дуж и око ње, веома лагано, како се трговина Сунчевог система одвијала између свих светова његове две звезде.

А ако бисте се веома помно загле-дали, можда бисте могли да разабе-рете танану пређу торња Панама, једну од шест дијамантских пупча-них врши која повезује Земљу и ње-ну раштркану децу. Торњ се уздицао двадесет шест хиљада километара са полутара, сежући до Прстена који је опасивао свет.

Најједном, готово подједнако брзо као што је и настао, Луцифер поче да се гаси. Ноћ коју људи нису познава-ли тридесет поколења поново пре-плави небо и оно се осу раније пригу-шеним звездама.

Истог часа, по други пут у четири милиона година, монолит се пробу-ди.

SF

занимљивости

Једна обимна анкета, недавно спроведена у САД, показала је да је најпопуларнији SF роман свих времена међу читаоцима са друге стране Атлантика знаменита Дина Френка Херберта. Друго место је заузела неупоредиво боља Лева рука таме фас-цинантне Урсуле Легвин, док је трећи Крај детињства Артура Кларка, нипошто најбоље дело овог аутора.

Слична анкета спроведена је и на подручју такозване епске фантастике, где је прва два места убедљиво заузео Д.Р.Р. Тол-кин са Господаром прстена и Хобитом. Трећа је, поново, Урсула Легвин, чијем је роману Чаробњак Земљомора за само неколи-ко гласова измакло друго место...

Истом приликом љубитељи научне фантастике у САД гла-сали су и за најпопуларније SF ауторе. Ево поретка првих пет: Роберт Хајнлајн, Френк Херберт, Артур Кларк, Урсула Легвин, Исаак Асимов. Не чуди много пласман на прво место Роберта Хајнлајна, убедљиво најслабијег писца међу поменутом петор-ком, будући да он ужива огромну популарност у САД понајпре захваљујући својим идеолошким назорима...

КАКО ВИСКИ КВАРИ ЧОВЕКА

У већ поменути салун једног дана 1869. упао је каубој изbezумљен од пића и жељан крви. Одмах с врата, опаливши метак у таваницу, позвао је све присутне на обрачун. Настао је тајач, па се јасно чуло кад је неко рекао:

– Увек се нађе неки мајмун да нам загорча живот баш кад је најлепше!

Сви погледаше у леви угао салуна, где је, са неколико коцкара, седео елегантан господин великих неговањих бркова.

– Је л' ти то рече? – окоми се синџирица на њега не испуштајући колт из кој је малочас опалио.

– Ја, мајмуне! – мирно одврати брка мешајући карте.

– Пасији сине, устани и потегни пуцу, ако тако нешто имаш... Ево, пружићу ти шансу!

Каубој победоносно заврте колт око кажипрста, а онда га жонглерским покретом убаци у футролу на бедру. Присутни се разбежаше тамо где меши, ако дође до пуцњаве, неће ударити. Брка устаде и сви су видели да испод кицошког пругастог сакоа, држи сасвим убедљиву „артиљерију“.

– Даћу ја теби шансу, смрдљиви говедару – рече коцкар држећи мало размакнуте руке.

Каубој опсова и муњевито потеже оба своја револвера, али су врхови цеви још били у футролама кад се салуном проломише два хица. Коцкар

не само што је био бржи, него је својим мечима избио оба колта из каубојевих руку. На пијанчевом лицу видео се страх док су му очи тражиле револвере који су одлетели на патос далеко иза њега, а онда погледа у коцкара, али сад већ сасвим молећиво.

– Ето ти шансе, вашљивко! – рече брка враћајући своје „бентлајне“ у футроле. – Сад бриши и знај да си имао срећу: данас ме мрзи да убијам...

Каубој журну на врата и замало се судари са Џеком Морком, замеником шерифа.

– Хеј, лакше момче – рече чувар закона држећи спремну двоцевку. – Каква је то пуцњаво! А, па ко би други био него Бен Томпсон!

– Није Бен крив! – повикаше људи. – Био је нападнут... Сви смо били нападнути!

Дужник Дивљег Била

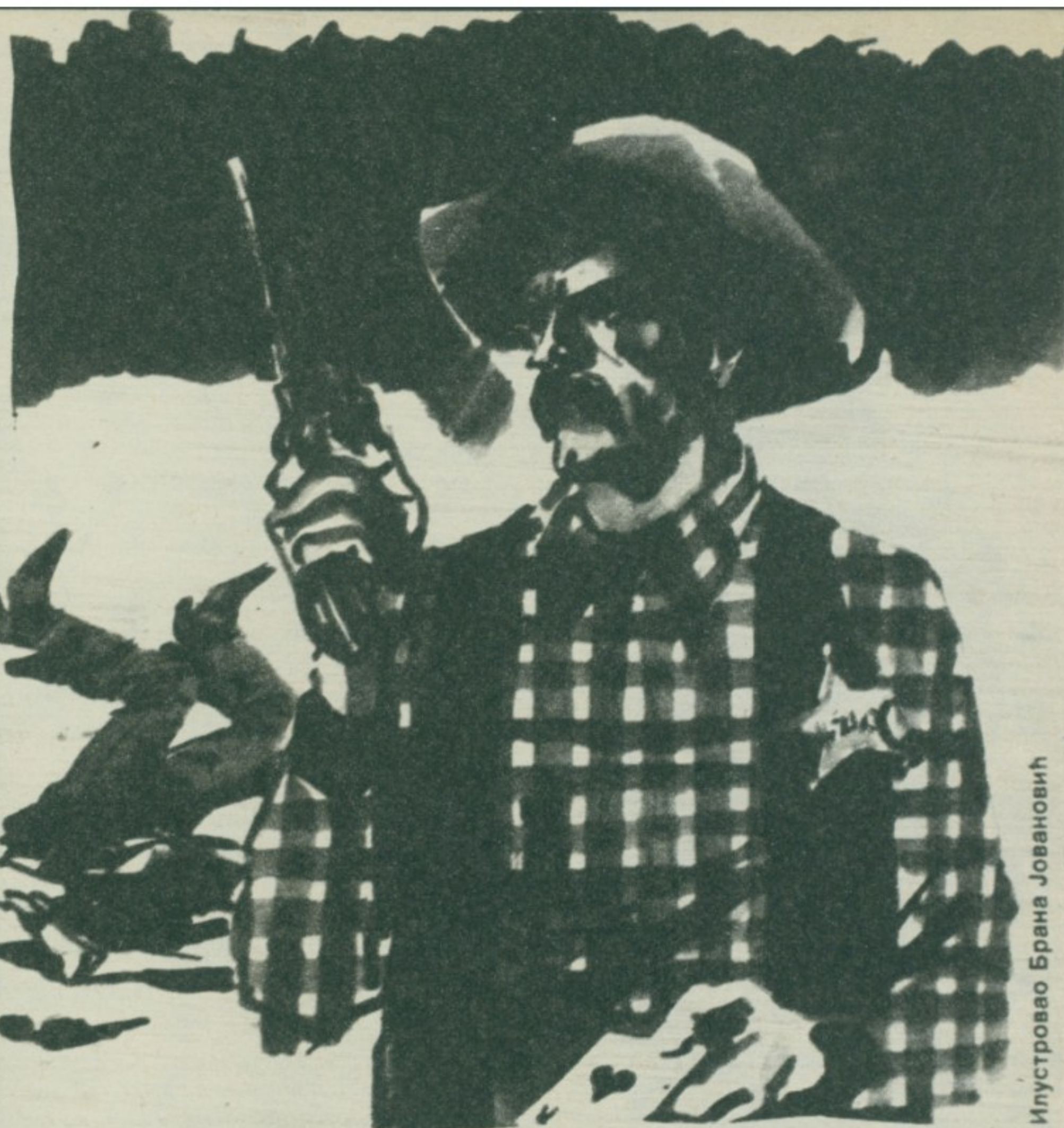
Сви су покушавали да објасне шта се малопре догодило. Шерифов заменик је све то слушао подсмешљиво гледајући брку: њих двојица су се добро познавали.

У ЕЛСФОРТУ КРАЈЕМ ШЕЗДЕСЕТИХ ГОДИНА ПРОШЛОГ ВЕКА НЕ БИ БИЛО НЕОБИЧНО ДА, РЕЦИМО, У САЛУН ЏОНА БРЕНАНА НЕКО УТЕРА ПОШТАНСКА КОЛА И ЗА СЕБЕ И ЗАПРЕГУ НАРУЧИ – ВИСКИ. ТО СЕ, НАРАВНО, НИЈЕ ДЕСИЛО, АЛИ ЈЕСТЕ СВЕ ДРУГО – ШТО ЈЕ ЕЛСФОРТУ ДОНЕЛО ЕПИТЕТ ЈЕДНОГ ОД НАЈДИВЉИЈИХ ГРАДОВА У КОЈИМА СЕ ТРГОВАЛО СТОКОМ

Бен Томпсон је и сам некад био шериф у Остину, у Тексасу, где се као дечак доселио из Енглеске, двадесетак година раније. Као момчић био је у коњици Конфедерације. Кад се као рањеник вратио кући, споречкао се са шураком зато што је тукао Бенову жену. Шурак је добио метак у ногу, а Бен је одлежао две године у затвору. Рат, а затим робија, изменили су његов карактер и он је постао коцкар од заната. Међу људима који су обожавали ове друштвене игре био је познат као частан, али је сувише лако потезао револвер, чим би му се учинило да други нису исто тако поштени. Временом је постао мање поштен, па се удружио са извесним Филом Коом и у Ебилејну су пљачкали каубоје на покеру. Ко зна колико би се обогатили да Фил Ко није у пијанству изазвао тадашњег шерифа Дивљег Била Хикока, а зна се да то додад ниједан револвераш није преживео, па ни лакомистени Фил Ко.

Када је остао без ортака Томпсона су најурили из Ебилејна. Прешао је у Елсворт и поставио коцкарски сто у салону Џона Бренана. Разумљиво да је између њега и Дивљег Била остао нерашчишћен рачун, али кад је Томпсон у Елсворту у самоодбрани убио неколико револвераша, причало се да и сам Хикок гледа да се с њим више никад не сретне.

Бен Томпсон је одабрао Елсворт

можда и зато што је ту шериф био још један Хикоков „дужник“ – Броки Џек Нортон. Тај човек је у револверашком окршају у Ебилејну убио једног Хикоковог помоћника, а знало се да међу Пламерсовим одметницима постоји извесни Броки Џек. Ни Брокијев заменик, већ поменути Џек Морко није био милосрдна сестра – убио је четворицу људи, додуше, на дужности. Њима су помагали и полицијци Шанси Витни, поштењачина, и Ед Хог, човек прилично чисте прошлости. Витнију и Хогу су била потчињена још четири полицијца, раније оптуживани за разне злочине, разум се пре него што су окачили звезде.

У то време су грађани – верујући да се клин клином избија – за чуваре закона унајмљивали бивше деспералосе.

Између Бена Томпсона и Џека Моркоа тињало је непријатељство, не само зато што је тексаски коцкар био начелно сумњив, него и зато што је изазивао Моркову сујету. Четири године после чарке са пијаним каубојем, када је Морко такође хтео да окриви Томпсона, између њих је дошло до отвореног сукоба. Морко је пред препуним салуном запретио Томпсону да ће га ухапсити, ако ни због чега другог онда због тога што је много уфитиљно бркове. Тобоже увређен, Томпсон је устао и театрално рекао:

– Господо, ви сте ми сведоци да ме власт прогони!

Онда је отишао шерифу и поднео писмену тужбу тражећи да ухапси Џека Моркоа због „пијанства, нерада и ношења смртоносног оружја“. Али му ни то није било довољно па је месец дана касније, у августу 1873. довео делегацију Тексашана код градоначелника Џека Милера. Жатили су се да елсвортска полиција у превеликом фанатизму прогања људе само зато што имају награду од по два долара за сваког ухапшеног. Џека Моркоа су представили као правог ловца на људе.

Не секирај се, дечко!

Напетост је постала очигледна једног врућег летњег дана кад је Томпсон захтевао исплату коцкарског дуга од неког Џона Стерлинга. Уместо да плати, Стерлинг је ударио Томпсона уздајући се у своју физичку снагу, а и зато што је знао да Томпсон нема при себи оружје. Наиме, сагласно градским прописима, држао је своју пушку, револвер и двоцевку у другом салуну. Присутни Морко је одмах стао између двојице коцкара, извадио пиштољ и запретио Томпсону, а онда одвео Стерлинга.

На помолу су биле још веће невоље, па је Томпсон отишао по пушку и револвер. За несрећу у град је стигао његов млађи и брзоплети брат Били. Момак је био наоружан двоцевком и није хтео да се одвоји од брата.

У Бренанов салун ушао је несрећни полицијца Шанси Витни:

– Бен, предај ми оружје с миром, а ја ти гарантујем да ти нико неће ништа учинити – рекао је.

Томпсон би вероватно предао оружје Витнију у којег је имао поверење, али се у том тренутку разлегао нечији узвик да су се појавили Морко и Сте и да ће бити пуцњаве. Витни је погнао назад, на улицу. У том

тренутку је двоцевка Билија Томпсона случајно опалила. Шериф се срушио смртно рањен. Морко и Стерлинг су скочили у заклон.

Иако на самрти Витни је тешио из безумљеног Била:

– Не секирај се, дечко, знам да је то био несрећан случај...

Кад је градоначелник сазнао шта се десило, сменио је Цека Моркоа и целу елсвортску полицију.

Бен Томпсон се преселио у Свитвотер, у Тексасу, где је 1875. постао близак пријатељ Бата Мастерсона, чувеног шерифа. У последње време Мастерсон је храмао и служио се штапом, што је била последица рањавања у једној свађи око девојака у свитвотерском салуну. Причало се да је Мастерсон том приликом убио противника, док је Томпсон са два извучена револвера држао на оку остале присутне да би заштитио пријатеља. Нешто касније се Томпсон мирно коцкао у Доу Ситију док је Мастерсон одржавао ред. Њих двојица су касније били предузимачи на изградњи дела пруге за Санта Фе, а водили су и малу приватну полицију у време немира између Денвера и Рио Гранде. Многе сукобе завршили су крваво и никад није утврђена тачна листа убијених револвераша коцкара...

Неко време 1880. Томпсон и Мастерсон живе од картања у Томбстону у Аризони, а затим је вероватно због свог опасног угледа, Томпсон и добио посао градског шерифа у Остину, у Тексасу. Он се тамо шепурио у там-

ној полицијској униформи, али сви његови биографи тврде да је за време његовог мандата криминал видно опао међу градским олошем.

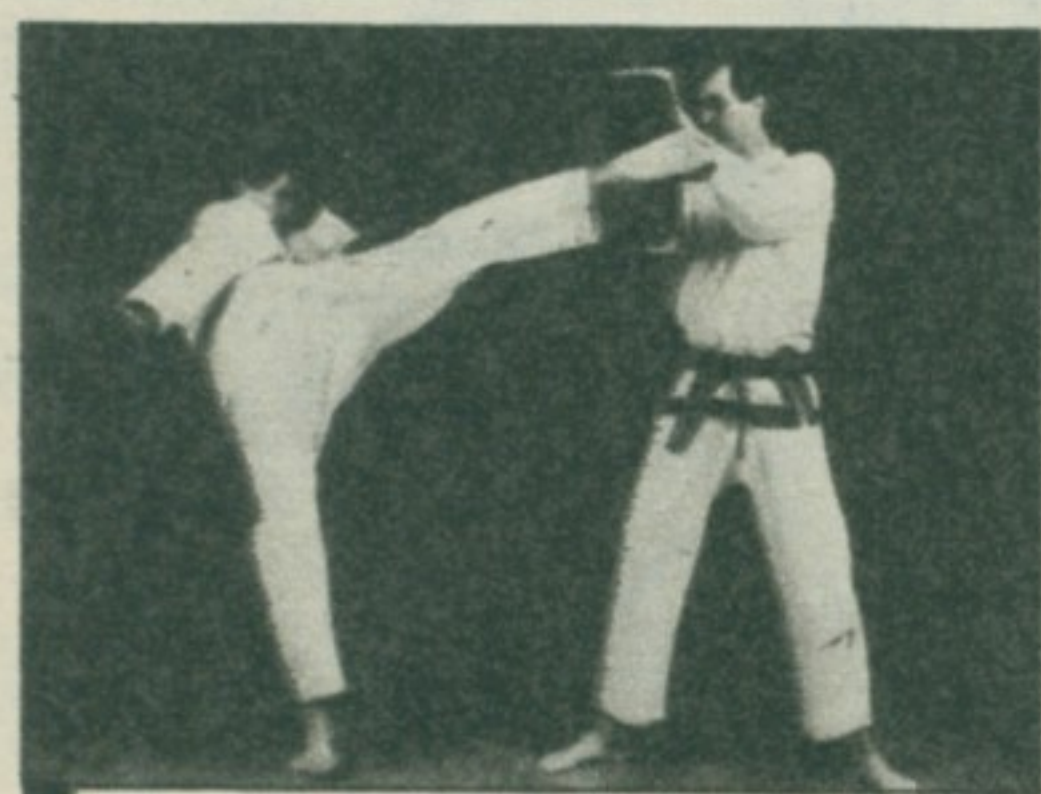
Године 1881. дошло је до коцкарске препирке са Цеком Харисом власником салуна у Сан Антонију, после које је Харис убрзо умро од последица рањавања... Томпсон је подвргнут истрази због убиства, а кад је она завршена поднео је оставку на свој положај. Претеривао је у пићу и коцкању на рачун дужности. Од коцке је имао користи, али пиће ће га три године касније стајати главе.

Марта 1884. нашао се са својим најновијим пријатељем А. Ц. Фишером, званом „Краљ“, у бару водвиљ-позоришта у Сан Антонију. Фишер је био великопоседник-ранчер који је својевремено регрутовао немилосрдне гониоце бандита са Рио Гранде.

Шта су њих двојица тражили у позоришту може се само претпоставити: власници водвиља била су два ортака. Џо Фостер и В. Х. Симс, иначе пријатељи последње Томпсонове жртве. Чим су Томпсон и Фишер поручили пиће, код шанка су им се придружили Фостер и Симс. Разговор је кратко трајао, а завршио општом пучавом. Фостер је добио метак у ногу, а Томпсон и Фишер су убијени.

Бен Томпсон је имао четрдесет једну годину и нешто успореније рефлексе, због алкохола. Наиме, истражни судија није могао да утврди ко је испалио први метак.

Д. Брандон

НОВО
БИБЛИОТЕКА
БУДО
Вам препоручује
нова издања

空手道

III издање књиге **НАПРЕДНИ КАРАТЕ ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА!**
Практична вежбања макиварама и џаком. Виталне тачке. Спаринг. Технике пресретања. Карате – те квон до. Направите сами макивару и друго. ② **Цена 5.500 дин.**

IV издање књиге **ПУТ У НАПРЕДНИ КАРАТЕ**
Ефикасне комбинације. Санчин и теншо кате, системи вежбања са Окинаве. Живот и вежбања Академика каратеа. Избор стила за вежбање и друго. **Цена 5.500 дин.**

Поред цене плаћате 500 динара за паковање и поштарину. Обе књиге богато илустроване са преко 300 фотографија што омогућава њихову практичну примену. Плаћање поузећем. Наручите на адресу: „БИБЛИОТЕКА БУДО“ поштански фах 2. 11090 Београд.

НАРУЧЕНИЦА

ПОЛ. ЗАБ.

Овим неопозиво наручујем књиге

бр. комада

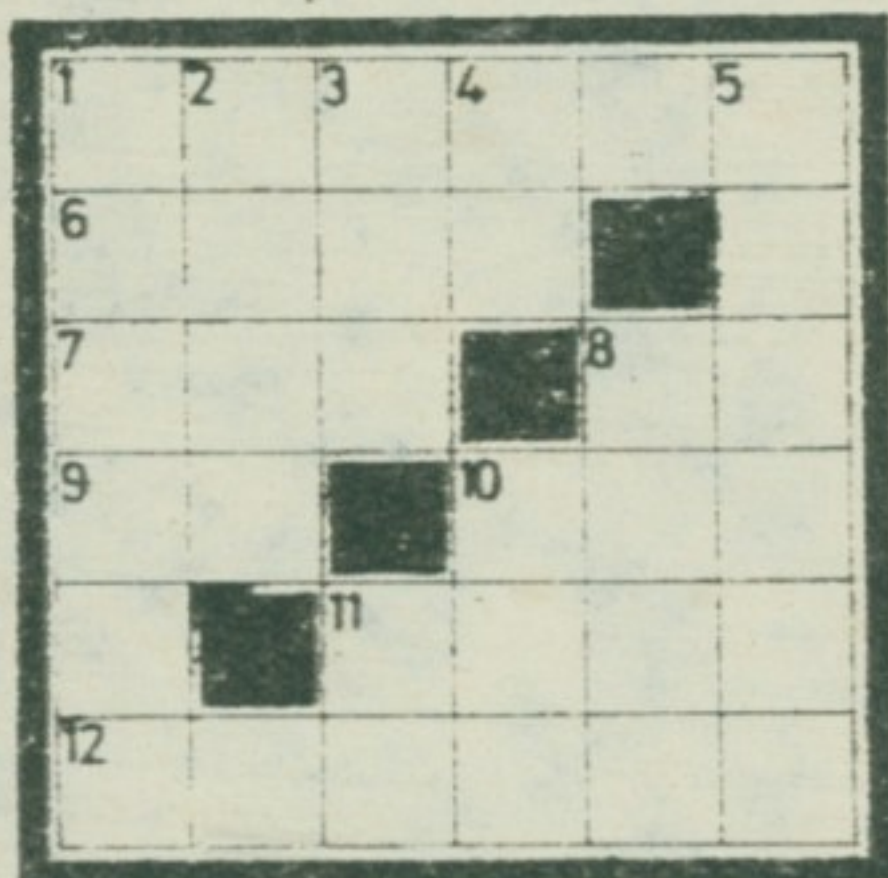
(поштански бр. место, ул. и број)

(име и презиме)

ЕНИМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

АРИТМОГРИФ УКРШТЕНИЦА

Ову укрштеницу решавате као и сваку другу, а затим слова у пољима са бројевима пренесете у доње колоне, где добијете коначно решење: име, надимак и презиме револуционара са слике.

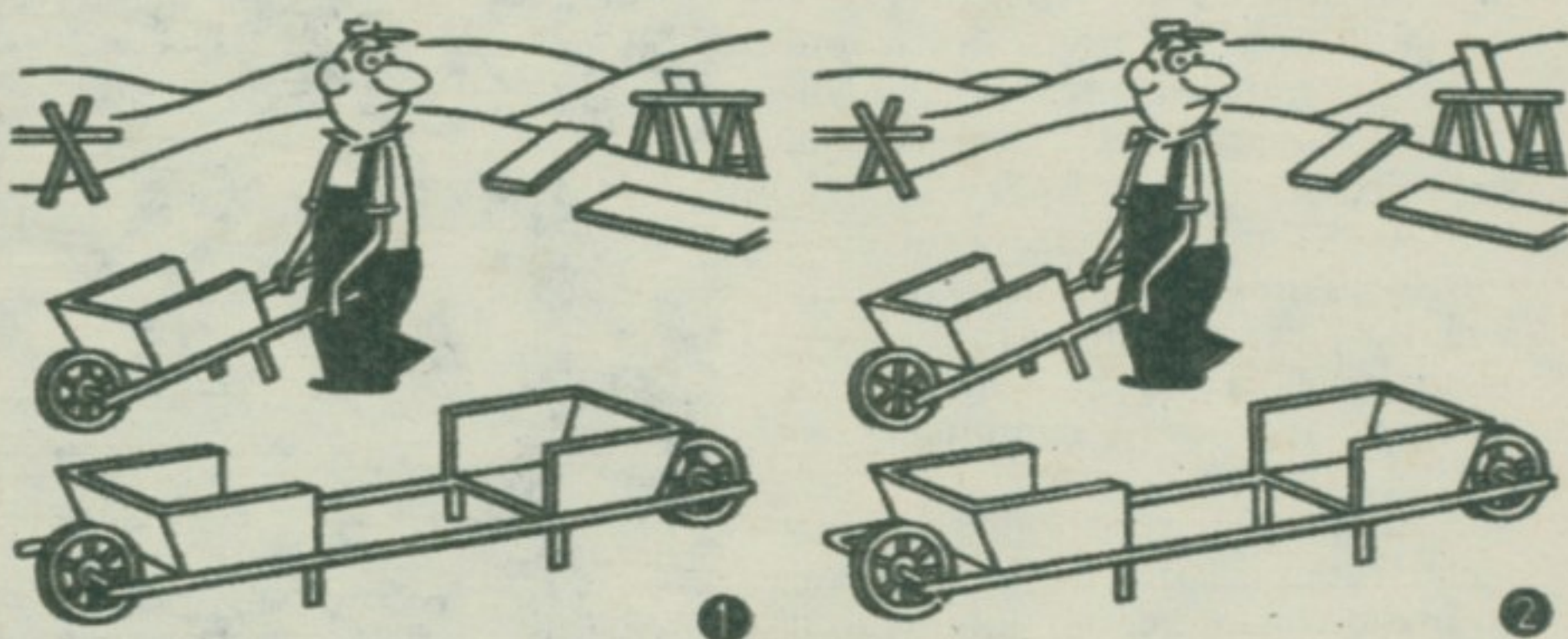

11 4 1 2 3 7 5

8 12 6 9 10

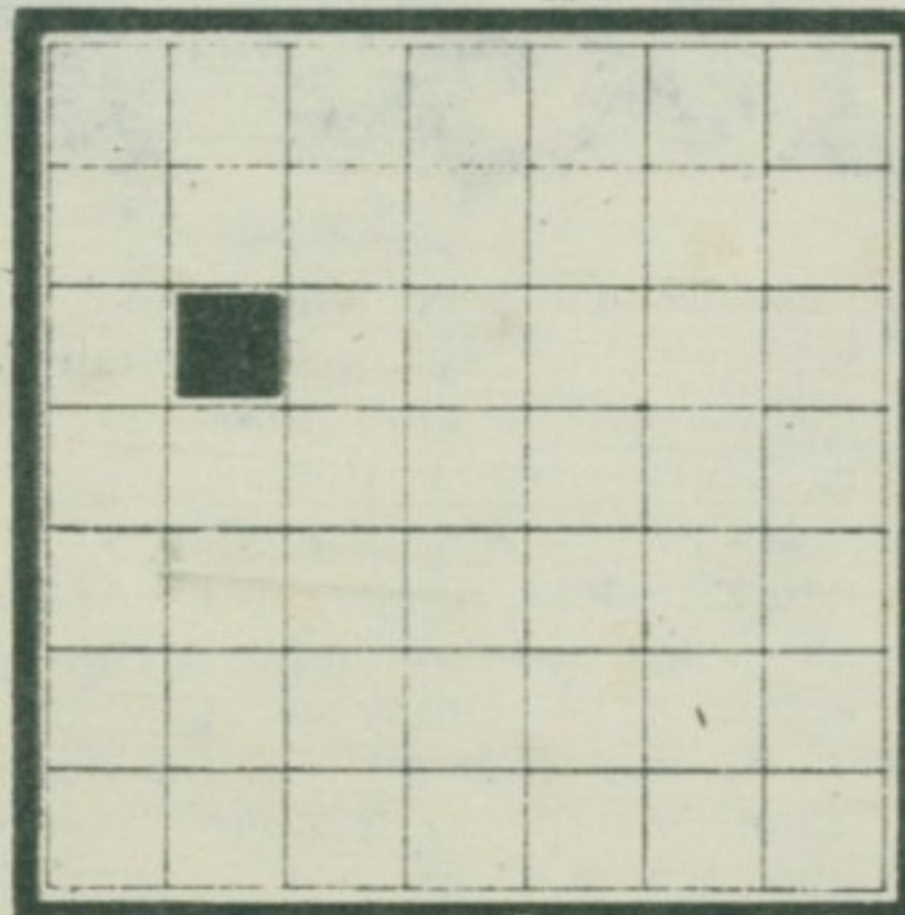
ВОДОРАВНО: 1. Писаљка. 6. Локва. 7. Ударац у тенису, лобовање. 8. Радничко друштво (скр.). 9. Првак, шампион. 10. Индуријска област у СР Немачкој. 11. Налектрисане честице. 12. Певач севдалинки, Сафет.

УСПРАВНО: 1. Згуснута пара у атмосфери (мн.). 2. Држава у Азији. 3. Омладинска радна бригада (скр.). 4. Ауто-ознака за Ваљево. 5. Наш писац – нобеловац, Иво. 8. Амерички глумац, Мики. 10. Шанац. 11. Трећи и четврти самогласник.

ЗА ОШТРО ОКО

Ова два цртежа разликују се у осам детаља. Уз мало труда лако ћете их пронаћи. Ако то учините за мање од два минута, запажање вам је сјајно.

МАЛА РЕКОНСТРУКЦИЈА

У поља ове мале укрштенице треба да упишете двадесет речи, али тако да учртате још четири црна поља. Укрштеница је потпуно симетрична, а задане речи наводимо азбучним редом: АА – АВ – АВ – АГАН – АЛОД – АТАР – ВС – ДРАГАНА – ЗО – ИВИК – ИЛ – КВАДРАТ – КОРМИЛО – ЛОЗНИЦА – МАРГИНА – ОДОАКАР – ОСТРИГА – РИ – ТАВАНАР – ЦА.

РЕШЕЊА НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

**ГЕПАРД ЈЕ НАЈБРЖА
ЖИВОТИЊА НА СВЕТУ:
НА КРАЋИМ
РАСТОЈАЊИМА ТРЧИ
БРЗИНОМ ОД СТО
ДВАДЕСЕТ КИЛОМЕТРА
НА САТ И ИМА
НЕВЕРОВАТНО УБРЗАЊЕ
– ЗА СВЕГА ДВЕ СЕКУНДЕ
ДОСТИЖЕ СЕДАМДЕСЕТ
КИЛОМЕТРА НА САТ.
ИПАК, НИЈЕ УСПЕО ДА
ПОБЕГНЕ ОД ТУЖНЕ
СУДБИНЕ**

ПАСНА ТУЖНЕ С ГЛАВОМ ЛЕОПАРДА

**Врсте које
изумиру:
ГЕПАРД**

Све до пре десетак година гепард је у зоолошким књигама смештан на сам крај породице мачака (felinae), одмах испред паса (caninae), као нека врста беоцуга.

Модерна наука детаљно је проучила овог лепотана месождера и сврстала га међу мачке упркос неким необичним карактеристикама, пре свега великом, мада површно, сличношћу са човековим најбољим пријатељем псом. Ако негде прочитате да гепард није права мачка, знајте да је текст застарео!

Доскорашње мишљење о гепарду као псу-мачки ипак није лишено смисла: тело му је витко и издужено, ноге изузетно дугачке, а трбух мршав и чврст као код правог хрта. Међу многим појединостима које, осим гепарда, нема ниједан други представник породице мачака су и неувлачиве канџе; оне су увек извучене осим на првом прсту који је једини „мачији“. Благе и интелигентне очи гепарда не блистају хладном суровошћу као код осталих мачака. Чак и зенице, када се скупљају, остају савршено округле, баш као код пса.

Али, по свим осталим особинама, гепард је неопозиво мачка, баш као и лав, леопард, пантер и остале.

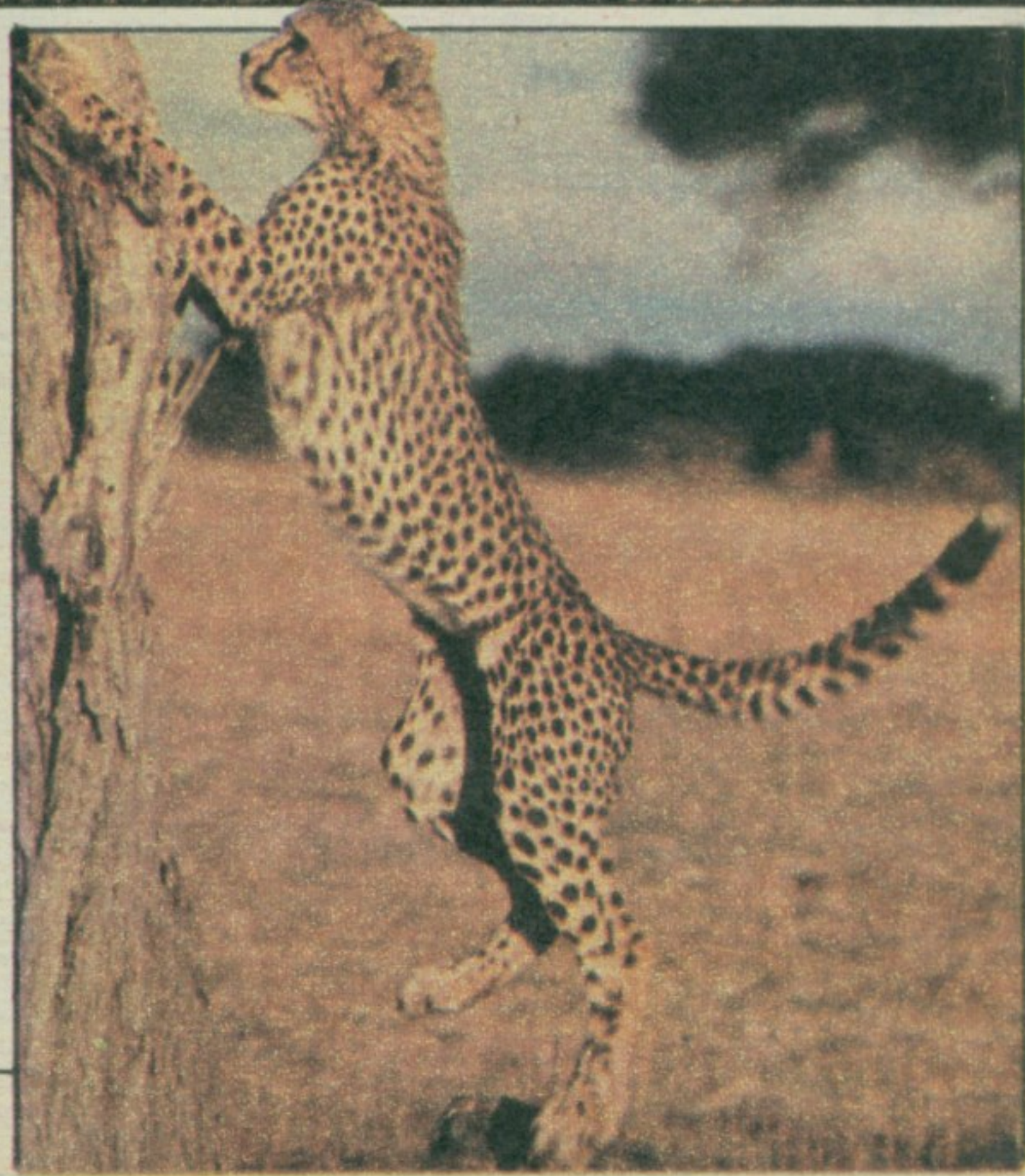
Гепарда је некада било много и то у целој Африци, од средоземних крајева на северу до Рта добре наде на југу, изузевши густе прашуме у срцу континента и Сахару. Био је многобројан и у Азији до Бенгалског залива, на пространим територијама које данас припадају Совјетском Савезу, Ирану и Авганистану.

Услед различитих средина и климатских услова врста се поделила на неколико такозваних географских раса које су се међусобно често прилично разликовале. Када је, на пример, природњак Покок 1927. године открио веома ретког краљевског гепарда (*Acinonux jubatus rex*) у ограниченој области на југу Родезије, био је уверен да је пронашао сасвим нову, непознату, врсту месождера. Јер, крзно овог гепарда није било на уобичајене тужне већ на

пруге. Касније се испоставило да је то само случајна варијација нормалне боје која може да се јави у било коме накоту.

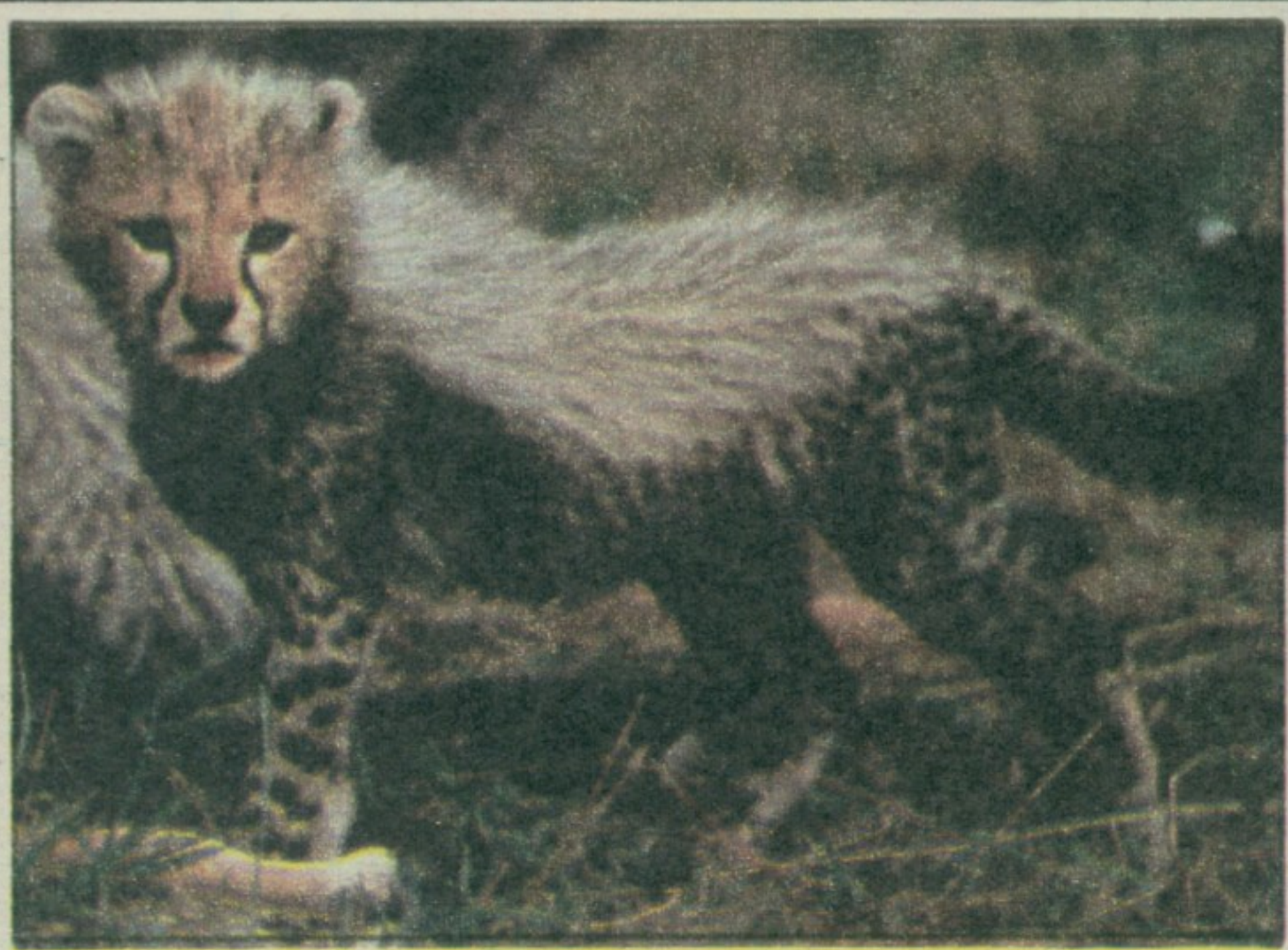
На жалост, број гепарда се до данас опасно проредио и ова лепа животиња нашла се на списку веома угрожених врста којима прети истребљење са лица наше планете. Процес је почео давно, још у време древних Сумера и Египћана, који су гепарде хватали да би их дресирали за лов.

**Витко
тело,
издужене
ноге
чврст
трбух,
уска
бедра
– да није
мачка,
рекло би се
да је хрт**

У националном парку Серенгети у Африци мачка-гепард покушава да научи дете како се осматра плен

У сваком намоту рађа се од једног до пет младунчади. Гепарда је лако припитомити чак и када је одрастао

Као што је, углавном, познато гепард је тркач без премца, најбржи од свих животиња. На краћим стазама може да трчи брзином од сто двадесет километара на час и има невероватно убрзање: за свега две секунде достиже брзину од седамдесет километара на час!

Разуме се да гепард веома лако, као од шале, стиже зеца, газелу, зебру, дивљег магарца, антилопу... Жртве не убија класичним угризом за врат као, на пример, лав, јер му зуби нису довољно снажни да ломе кости. Он зарива зубе у грло.

Древни ловци пријатно су се изненадили када су открили да могу да рачунају на таквог савезника. За дивно чудо гепард, који иначе избегава људско друштво,

лако се да припитомити и дресирати за лов, као најбољи соко.

Пре поласка у лов гепарду се на главу ставља кукуљица која се скида тек када је плен на видику. Он тада или појури право на жртву или јој се, ако је удаљенија, прикрада све док се не приближи на око сто метара. Тада јурне, прстиже плен у задивљујућем спринту, ударцем предње шапе га обара на земљу и зарива му зубе у грло. Затим сачека да дође господар и докрајчи га. Забележено је да је Кублај Кан имао преко хиљаду гепарда дресираних за лов!

Гепард се својевремено показао и као најуспешније средство за тамањење којота на југозападу Америке, али би број ових животиња потребан да уништи све којоте брзо исцрпео благајне Сједињених Америчких Држава пошто пар гепарда кошта више десетина хиљада долара.

Тако десетковани гепарди у дивљини су се временом знатно проредили. Они који нису ухваћени ради дресуре завршили су као прекрасне веома тражене скупе бунде.

Данас су живописни ловови с гепардима давна успомена. Многе земље донеле су прописе којима је ова лепа мачка заштићена, али је ова мера за судбину гепарда изгледа дошла прекасно. Сада малом броју преосталих прети нова опасност: уништавање њихове природне средине. Велике области степа и савана – где гепарди по свом начину живота једино могу да опстану – и у Африци и у Азији претварају се у обрадиву земљу. Да не помињемо да га још увек највише угрожава лов, иначе забрањен, али тешко контролисан.

Стање је трагично. У Арабији и Малој Азији гепарда нема још од краја прошлог века. Више не постоји ни такозвани индијски гепард с малом гривом – последњи примерак устрељен је 1952. године. Ипак, има наде да се понеки од њих извукао и да живи у забитим крајевима Ирана. Срећом, и омањи број азијских гепарда опстао је у Туркменистану и Казахстану али ни њима се не пише добро јер тамо има све мање газела, гепардове готово искључиве хране у тим областима.

Слично стање је и у Африци. Тамо их још има у националним парковима, међу којима се истиче Серенгети, и у Либији у области Гебел-ел-Ахдар и то због неприступачности овога краја.

Изгледа да једини спас за гепарде представљају специјализовани зоолошки вртови где су научници мање-више успели да побегну проблем размножавања гепарда у заробљеништву. У тим зоолошким вртovima забележено је више успешних порођаја женке гепарда која на свет доноси од једног до пет младунчаца у једном намоту.

Уколико стање за гепарде у дивљини постане још критичније, одгајање младих у пространим нарочито подешеним парковима може, можда, да буде пут спасења ове драгоцене животињске врсте.

Б. Дожић

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
др Иван Стојановић

В. д. руководиоца ООУР-а и в. д.
главног и одговорног уредника
„Политикиног забавника“
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног
уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Беговић, Бранка Булатовић,
Милојко Боковић, Љубинка Ђуровић,
Љиљана Златковић, Милан Илијин,
Милован Кљајић, Нада Михаиловић,
Душан Петровић (председник), Дра-
гољуб Петровић, Радован Поповић,
Зора Продановић, Радомир Ристић
(заменик), Верица Смиљанић и Ник-
ша Стипчевић. Чланови Савета из
Редакције: Дарко Рибникар, Зефири-
но Граси, Соња Јашовић, Мирјана
Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Ол-
га Вукадиновић, Душан Глушац, Бо-
јана Докић, Светлана Ивановић, Ми-
на Илић, Соња Јашовић (графичко-
технички уредник), Мирјана Крсту-
ловић, Иван Лончар, Мирјана Марин-
ковић (уредник стрипа), Иванка Ми-
ладиновић, Петар Милатовић, Вера
Милићевић, Весна Милић, Нада Не-
вајдић, Вито Недељковић, Биљана
Орловић, Љубомир Патриотић, Зоран
Петковић, Радоје Савић, Весна Соф-
реновић, Војислав Стаменовић, Не-
дељка Сташић, Даринка Тодоровић,
Миленико Тодоровић, Милош Томић и
Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић
и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ –
ООУР Издања за младе „ПОЛИТИ-
КИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29,
11001 Београд. Поштански факс 124.
Телефони: секретаријат 324-471, ре-
дакција 324-483, техничка редакција
326-620, централа 324-191 и 325-761.
Рукописи, фотографије и цртежи се
не враћају. Огласна агенција: Маке-
донска 35/1, тел. 322-711. На основу
мишљења Републичког секретаријата
за културу СР Србије, број
413-2973-02 од 22. I 1973. године не
плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 300 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 3.318 динара, полуго-
дишња 6.636 динара, годишња
13.272 динара

ПРЕТПЛАТА
ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 6.636 динара, полуго-
дишња 13.272 динара, годишња
26.544 динара

Претплата се врши на жиро-рачун
број 60801-601-29728 уз обавезну на-
знаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“
– претплата на лист „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО
У СТРАНОЈ ВАЛУТИ
ГОДИШЊА:

САД	\$ 38.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 70.-
ШВЕДСКА	Шкр. 244.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 233.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 58.-

Уплате из иностранства слати на де-
визни рачун НО „Политика“ код „ИН-
ВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун
број 60811-620-63-267300-00054 уз
обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА
ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника
одговоран: Миливоје Весовић, руко-
водиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM) штампана ствар, штампање; по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржину часописа и листова.

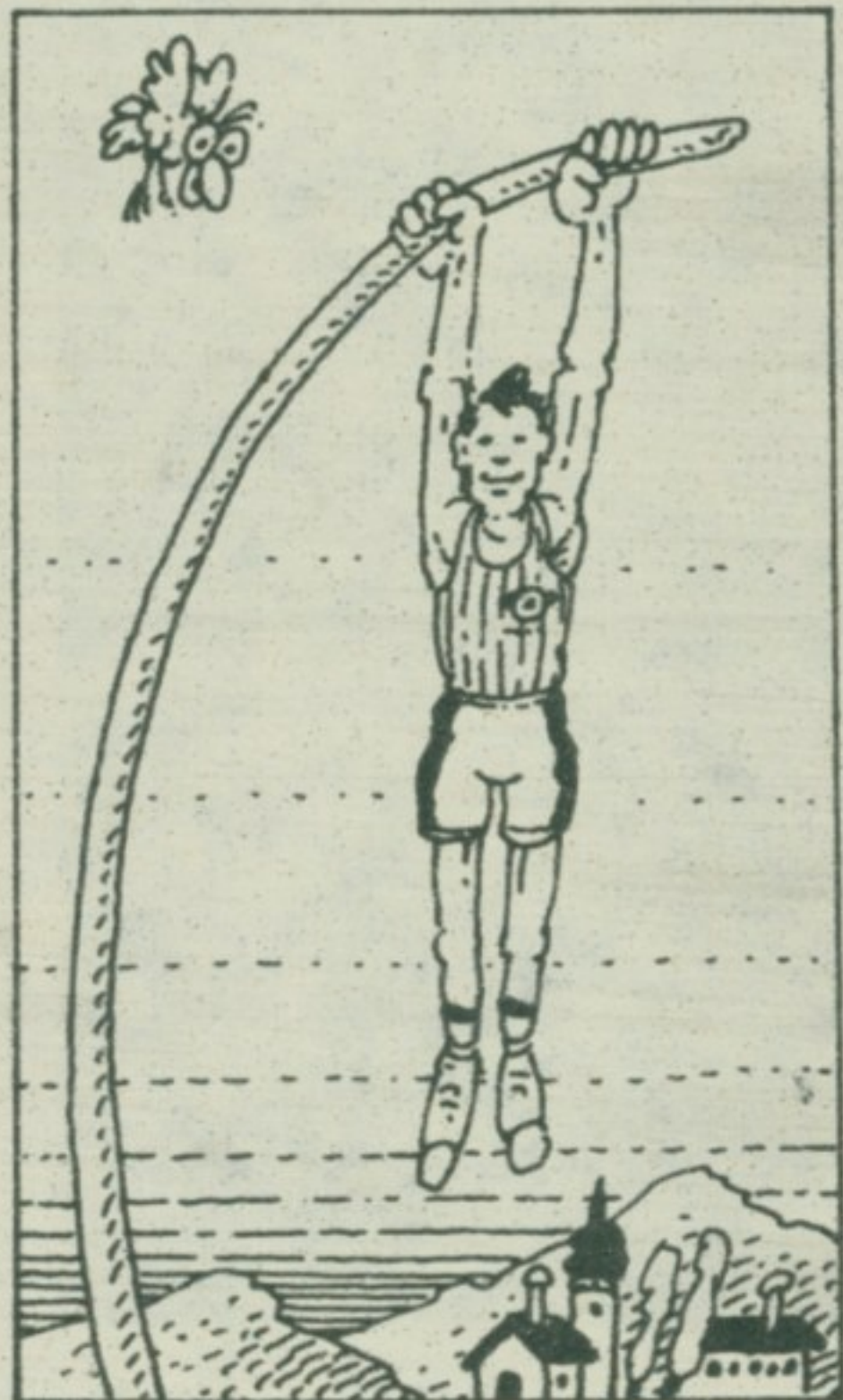
Свако своју шипку носи

На телевизији сам недавно
гледао скокове с мотком. За-
нима ме од ког материјала је изра-
ђена мотка која при скоку одбацује
скакача увис?

ДАНИЈЕЛ ПЛЕВНИК
Граховова 18
41000 Загреб

П.С. Молим читаоце да ми кажу да
ли у Трсту могу да се купе фигури-
це Господари свемира (Masters of
the Universe)?

Занимљива је историја мотке
која служи скакачима да се одба-
це што више увис. Прво се израђи-

вала од бамбусовине, затим су то
биле челичне шипке, потом дура-
луминијумске, а сада се праве од
врло лаких, пластичних материја-
ла, фибергласа, на пример. За
шипку не постоји стандард, сваки
скакач има своју која се израђује
„по његовој мери“, што значи ње-
на дужина и обим зависе од ви-
сине скакача, његове тежине.
Значи, шипка је произвољне
дужине и, условно речено, дебљи-
не, једино мора да задовољи ус-

лов – треба да буде глатка. Још је
нешто необично. Други спортисти
који бацају копље или кладиво уг-
лавном носе свако свој „рекви-
зит“, али се то копље или кладиво
проверава пре него што почне
такмичење. И, уколико комисија
затражи, оно мора да се уступи и
другом такмичару. То није случај с
мотком јер сваки скакач има соп-
ствену мотку и, кад би и хтео, не
би ником другом могао да је позај-
ми. Иначе, код нас се такве мотке
не израђују. Каже се да се сада
израђују и од неких посебних гра-
фитних влакана, њихов састав се
чува у тајности. Да те подсетимо.
Сергеј Бубка, СССР, држи рекорд
у овој дисциплини: 6.03 метара.

Да Вера не изгуби пријатеље

Забавниче, стари друже, ти
си ми сада последња нада!
Изгубила сам адресу двојице Ита-
лијана које сам упознала још на ле-
товању. На срећу, сећам се њихо-
вих имена и улице, али не знам по-
штански број њиховог места – Бол-
цана. Обећала сам им да ћу им пи-
сати, али сада не могу. Молим те,
ако је то икако могуће, нађи тај
број! Твоја верна читатељка.

Вера Нешић
Затска 6/73
18000 Ниш

Поштански број Болцана је
39100. Толико с наше стране, на-
дамо се да ћеш одржати везу са
својим италијанским пријатељима.

Горан и Влатко, брата два

Да ли је Влатков брат Горан
Стефановски некада добио
златну арену за сценарио?

АЛЕКСАНДРА АНЂЕЛКОВИЋ
Грамшијева 4а
11070 Нови Београд

Рођени брат вође групе „Леб и
сол“ Влатка Стефановског, Горан
Стефановски до сада је писао

драмске текстове за позориште.
По тексту његове драме „Хај-фај“
режисер Владимир Блажевски на-
правио је истоимени филм који је
ове године у Пули добио златну
арену за режију. Иначе, Горану је
ово филм-првенац и за њега није
добио арену за сценарио.

С кинеским, мало теже

Занима ме где могу да на-
ђем касете и приручнике за
учење кинеског језика. Да ли у Ју-
гославији постоји кинеска амбаса-
да, ако постоји, молим те да обја-
виш адресу.

БИЉАНА МАРИЋ
М. Тита 140
54431 Чепин

Распитали смо се код већих из-
давача и института за учење стра-
них језика у Београду и сазнали

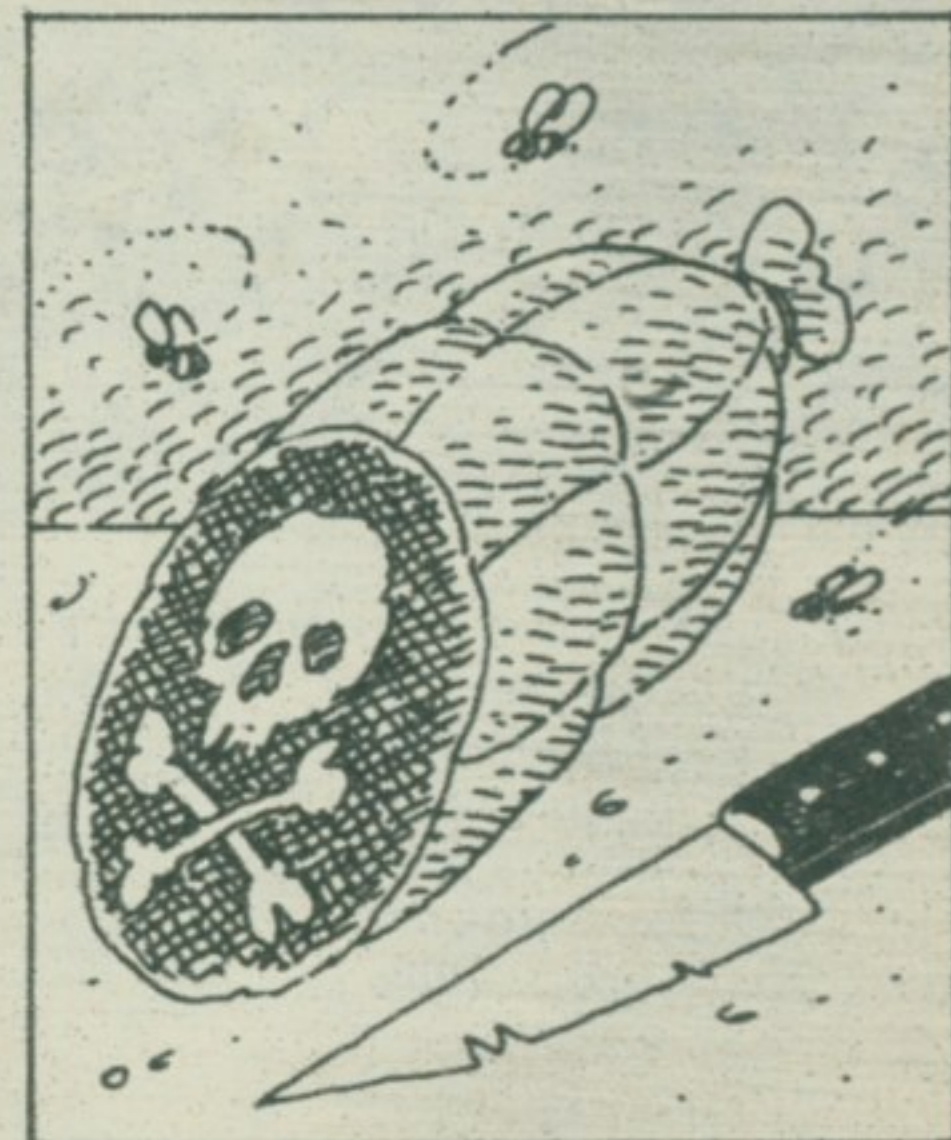
да уџбеника за учење кинеског је-
зика, а ни касета, нема на нашем
тржишту. Бар за сада. Адреса ам-
басаде Кине је Краља Милутина 6,
11000 Београд.

Бацили опасни по живот

Чуо сам да је тровање хра-
ном изазвано ботулинусом
неизлечиво. Да ли је то тачно? Как-
ва је то болест, где се налази, у ко-
јој храни?

САША из Суботице

Bacillus botulinus ствара се на-
рочито у месним прерађевинама у
анаеробној средини (без кисеони-

ка). Тај бацил лучи отрове који нападају мишиће „неопходне за ди-сање“. Минималне дозе изазивају смрт гушењем.

Мишљење једног Ненада

Има читалаца који нападају стрип у вашем листу. Због тога треба рећи да је стрип (верујем да то многи не знају) пре пар годи-

на коначно признат као уметност што је, руку на срце, заслужило и много раније. Овом треба додати и то да, као и у свакој уметности, без обзира на врсту, увек постоји и шунд па тако и у стрипу. Уосталом, тачно се зна којим стриповима је признат уметнички ниво: „Корто Малтезе“, „Рип Кирби“, „Модести Блејз“, „Астерикс“, „Талични Том“... Сви су они били у „Забавнику“, не видим зашто не би и даље? Значи, не спадају сви стрипови у уметност и, наравно, нису сви стрипови за децу (како се то обично мисли). Има их и за нас, одрасле!

НЕНАД МЛАДЕНОВИЋ
Булевар Лењина 71/6
18000 Ниш

Будућа глумица

Одувек сам била добра глумица (бар тако кажу моји у кући), па ме занима да ли постоји неко позориште где бих и ја могла

да се упишем. И још нешто. У последње време примаш примедбе на рачун неких делова Забавника. Другарски те саветујем: не базирај се на примедбе, желим да останеш какав јеси јер ти то одело најбоље пристаје! Воли те

БИНА из Београда

Можда ће бити најбоље да се јавиш Радио-Београду, њиховој драмској секцији коју је некад водио Бата Миладиновић и из које

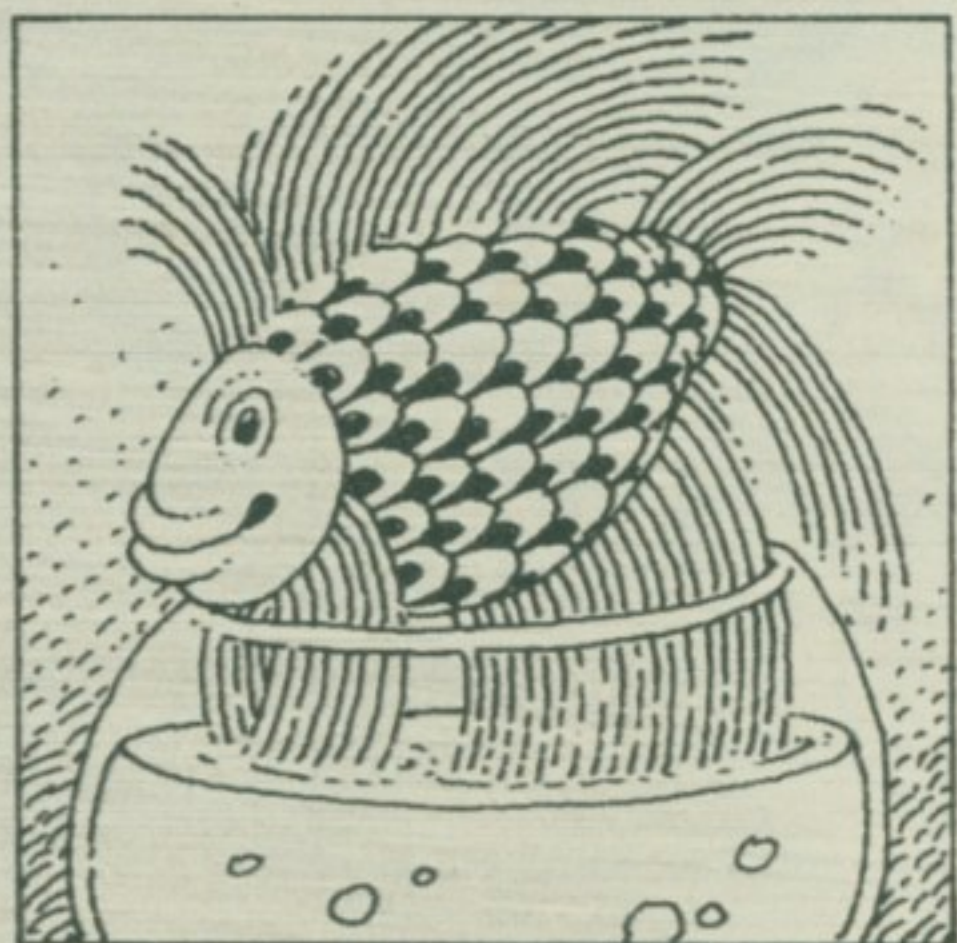
су „изашли“ многобројни познати глумци. Сада је уредник Пера Поповић и можеш да га нађеш на телефону 346-801 (централа Радио-Београда) на локалу 452.

Сингапурске рибице

Млад сам одгајивач акваријумских рибица. Имам 16 година, па ме занима да ми нешто одговорите. На који начин могу да увезем рибице из Сингапура? Да ли свако може да их увезе?

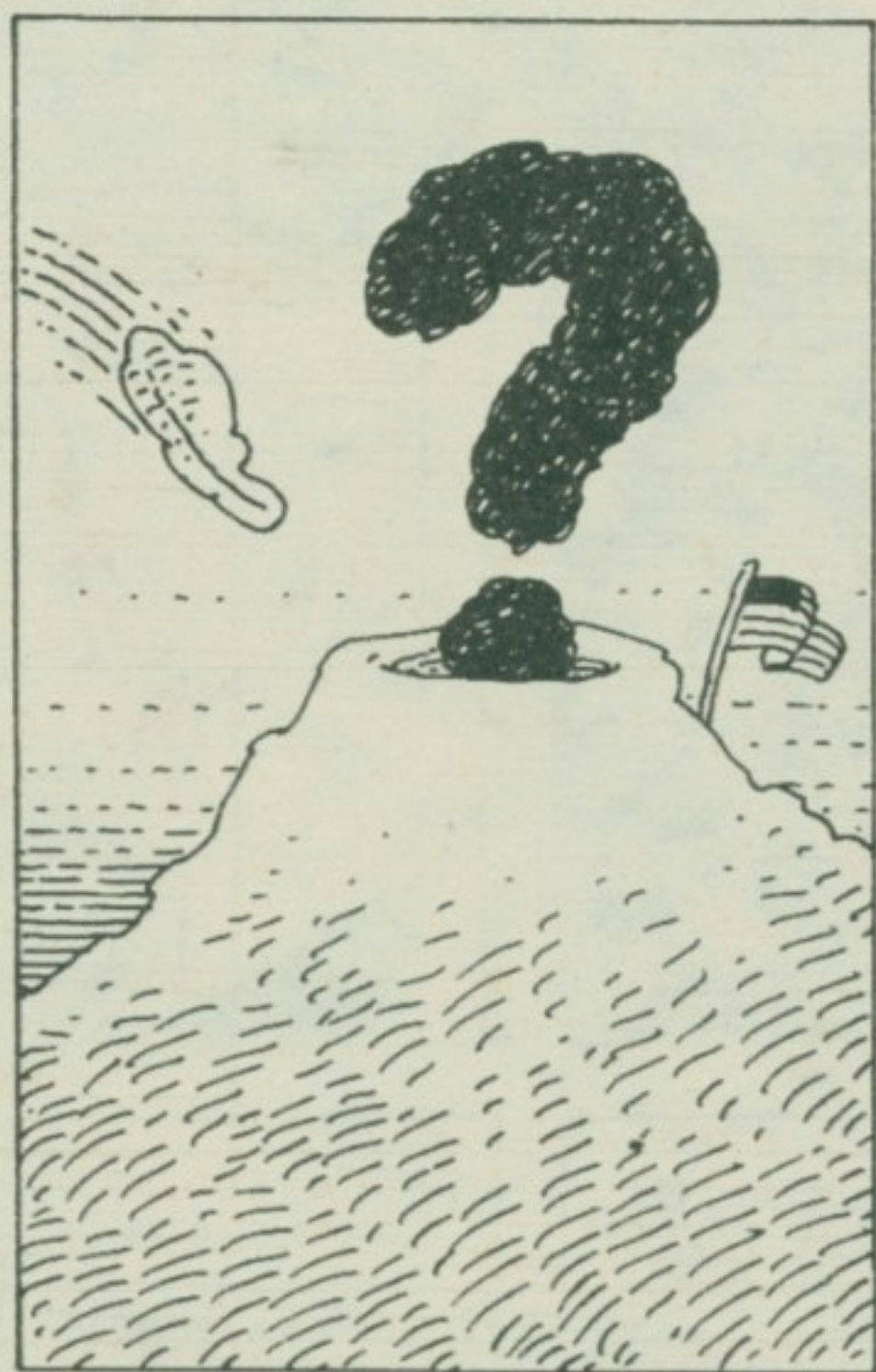
БРАНКО БАИЋ
Димитрија Туцовића 25
11000 Београд

Ти сам не можеш да увезеш акваријумске рибице из Сингапура јер за то треба посебна дозвола коју могу да добију само људи који се званично баве тим послом. Али, зато можеш да их набавиш у „300 златна рибица“ радњи у твом непосредном комшилуку, у Димитрија Туцовића 79 или у „300

акваријуму“ у 14. децембра 64. Обе радње су у Београду и, поред ри-

бица, продају и акваријумске корњаче, папагаје.

Откуд кратер у Аризони?

Већ дуго година сам твој стални читалац. Веома ми се допада што у Забавнику нема рубрика о политици, инфлацији. Шаљем вам један прилог мог пријатеља из Титовог Ужица: „Не зна се откуд онај кратер у Аризони. Можда се неко гађао оним мекикама које нам дају за доручак!“ Још нешто. Хтео бих да се дописујем с младима широм Југославије. Имам 13 година, скупљам марке и аматерски се бавим глумом.

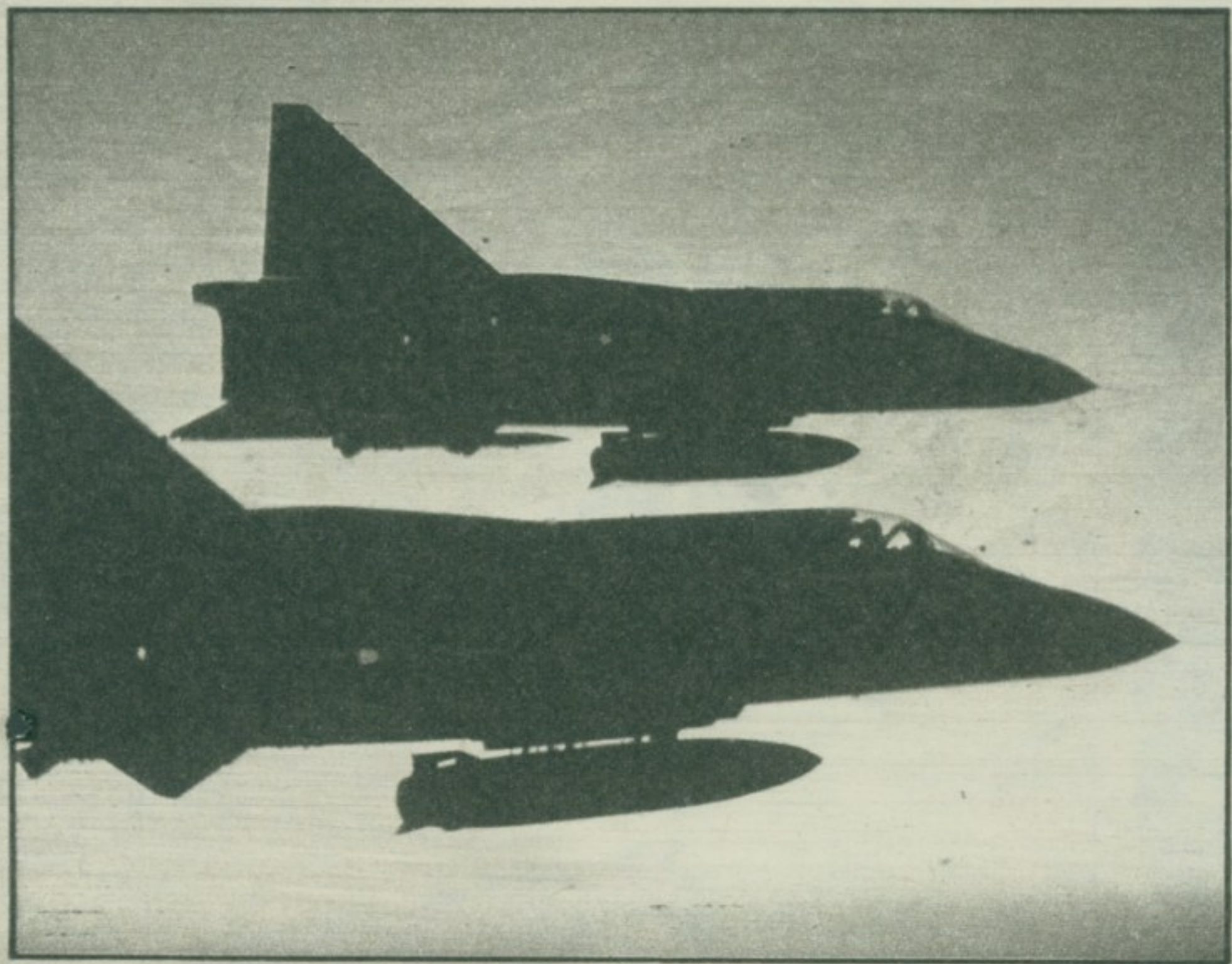
НИКОЛА ВУКЧЕВИЋ
Васе Раичковића 30
81000 Титоград

Авио-лепотан

Ко тумачи главне улоге у филму „Топ ган“? Како се зову главни ликови у том филму? Ко га је режирао?

РАДЕ ШОРГА
В. Караџића 20
79101 Приједор

Популарни амерички филм о пилотима „Топ ган“ режирао је Тони Скот. У њему играју две нове звезде Том Круз и Кели Мек Гилис. У филму се појављују под именима Маверик и Шарлот Блеквуд.

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Ива Горенц, Партизанска 17, 41432 Брегана – има 12 година, сакупља маркице, салвете, значке, разгледнице, привеске, налепнице, писма, папирнате луткице, мини календаре и сличице из часописа о Барбикама.

Дамир Хоџић, Октобарске револуције 8/6, 71000 Сарајево – има 15 година, воли филм, музику и спорт, сакупља значке.

Јелена Петковић, Првомајска 90, 32000 Чачак – има 14 година, сакупља сличице „Животињско царство“, папирнате луткице и беџеве, воли гимнастику, кошарку и скијање.

Рената Удварди, Максима Горког 10, 43400 Вировитица – има 14 година, воли музику и спорт, сакупља значке.

Младен Јеромела, Матеа Бенусија 29/1, 52000 Пула – има 10 година, сакупља марке, постере и значке, навија за „Партизан“.

Војислав Недељковић, Вука Караџића 2, 21205 Сремски Карловци – има 13 година, сакупља салвете и марке, воли забавну музику, бави се спортом.

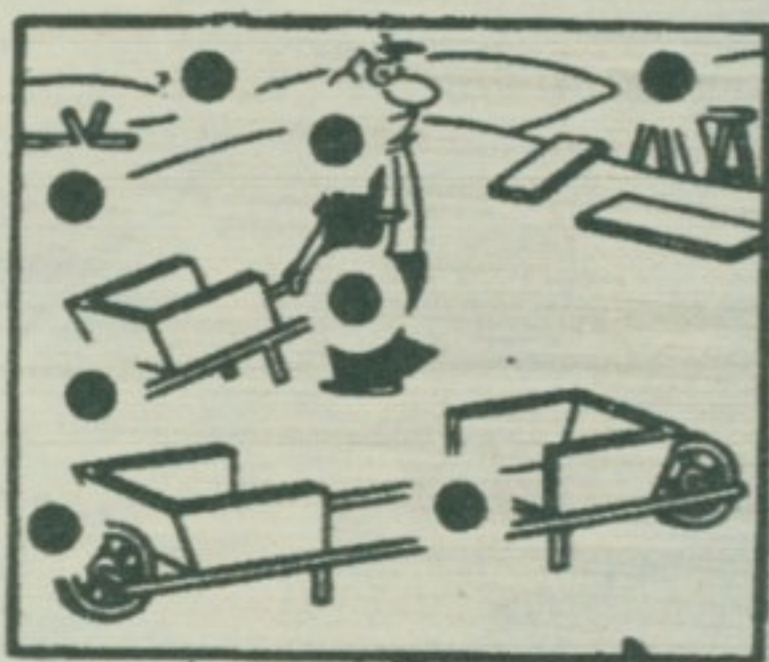
Илустровао: Љубомир Милојевић-Љубац

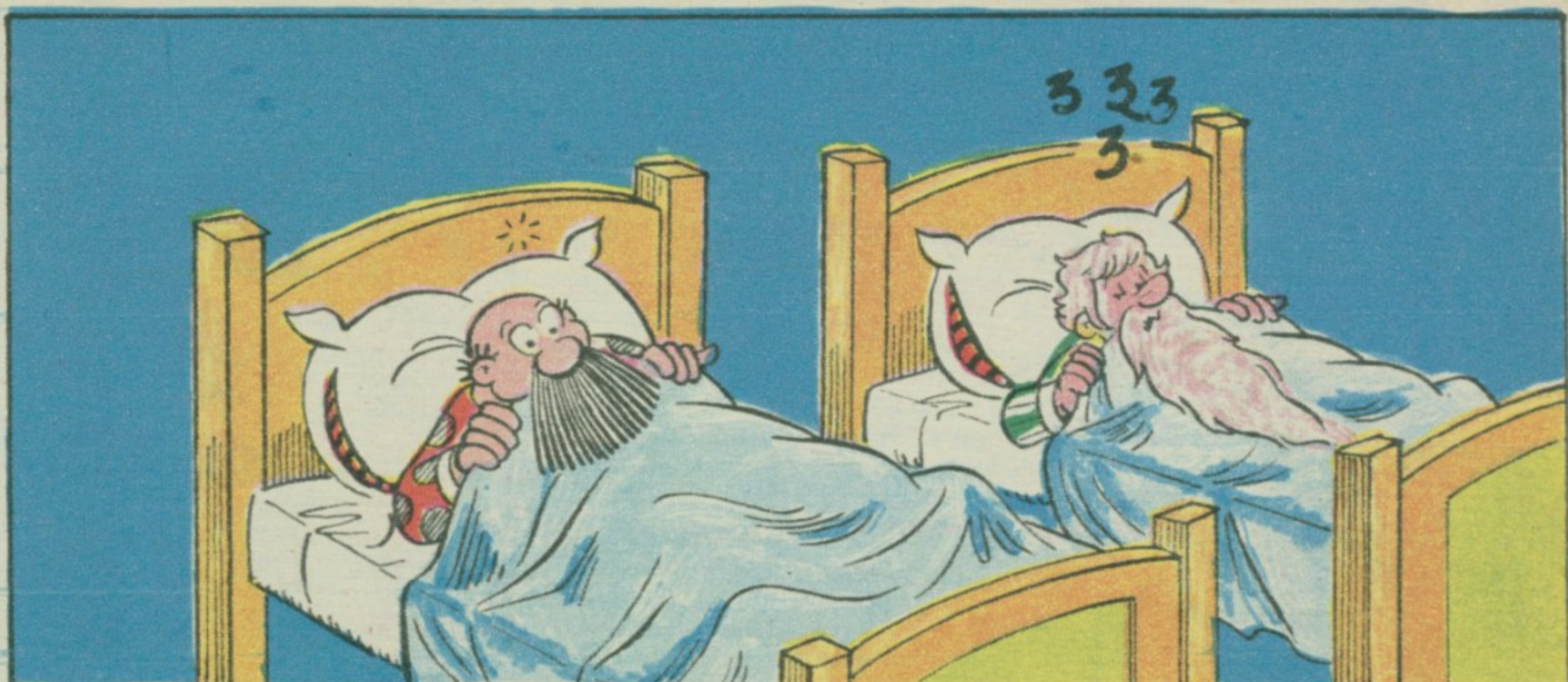
РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

Аритмогриф укрштеница: оловка, бара, н. лоб, рд, ас, рур, ц, иони, Исовић, Иво Лола Рибар

Мала реконструкција: квадрат, острига, р. аа, ав, маргина, ил, ав, н, лозница, одоакар.

ОШТРО ОКО

10 x 10
или

пронађите
грешку

ТИХО ЛАЈАЊЕ О ПРИЗНАЊУ И ПОДВАЛИ

Писац је критичара тужио за увреду. Овај се брани да је за све крив слагач, који је у свакој реченици изменио по једно слово.

1. Чврсто решен да изда своје племе, отишао је у иностранство.

2. Са собом је понео и две збирке наводне поезије.

3. Основна мисао је доста јадно изложена у пишевом предговору.

4. У лирским песмама преовлађује тон тихог лајања.

5. Његова досадашња књижевна каријера обележена је признањима и подвалама.

6. Иза ових привидно лакх и забавних цртица крије се велики гад.

7. У последње време он показује све већу склоност према проји.

8. Иста књижевна крађа послужила му је касније за још један роман.

9. Описујући патње својих јунака, писац и сам много тупи.

10. Из аутобиографије сазнајемо да су сва његова деца настајала уз помоћ пријатеља.

РЕШЕЊА: 1. поеме, 2. на-
родне, 3. јасно, 4. кајања, 5.
похвалама, 6. рад, 7. прози,
8. грађа, 9. трни, 10. дела.

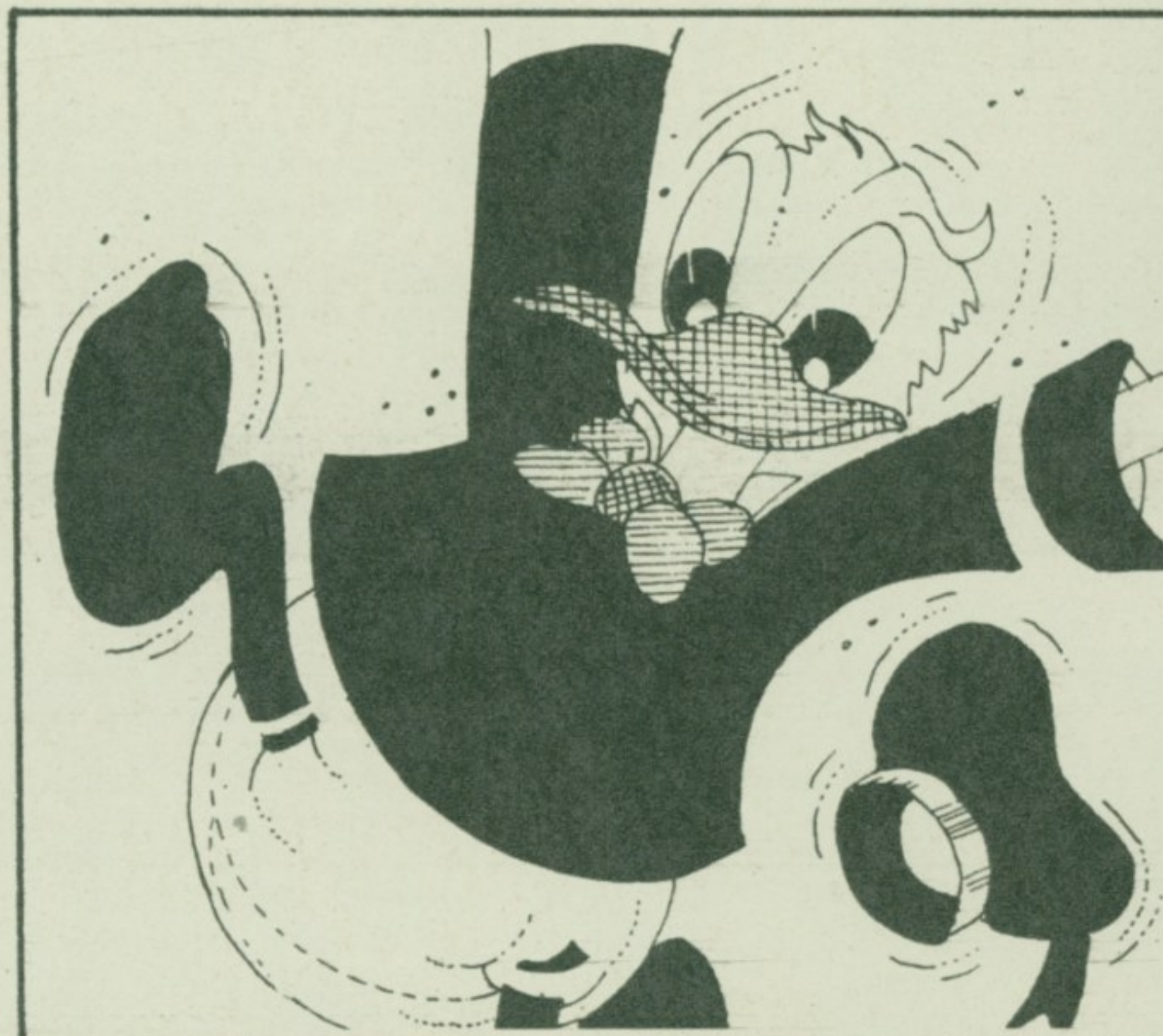
Илустровао: Димитрије Костић

Забавников квиз САМО ЗА ЉУБИТЕЉЕ СТРИПА

СТО МУ ПУЦАЉКИ!

КАДА ЈЕ РОЂЕН СУПЕРМЕН?
ДА ЛИ ЈЕ ФАНТОМ УВЕК
БИО МУШКАРАЦ? ЗАШТО
СЕ БЕТМЕН ПРЕОБЛАЧИ У
СЛЕПОГ МИША? ПРОВЕРИТЕ
СВОЈЕ ЗНАЊЕ ИЗ ОБЛАСТИ
СТРИПА, А АКО НЕШТО НЕ
ЗНАТЕ, ОДГОВОР ЋЕТЕ НАћи
У ДНУ СТРАНЕ

1. Која је држава прва издала поштанску марку с ликом Паје Патка и када?
2. Које године је Паја Патак, односно његов творац Дизни, добио највеће филмско признање „Оскара“?
3. Шта је био Флаш Гордон пре него што је кренуо да лети космосом и дели правду?
4. Ко је први цртач Флаша Гордона и Рипа Кирбија?
5. Од када се додељује „Оскар за цртаче стрипа“ и како се зове статуа која се том приликом додељује?
6. Шта значи име Тарзан?
7. Ко је Нума?
8. Којој генерацији Фантома при-

- пада овај данашњи цртани јунак?
9. Да ли су Фантоми били само мушкарци?
10. Кад се родио Супермен?
11. Зашто се Бетмен преоблачи баш у слепог миша?

12. Ко је цртач, а ко писац Астерикса?
13. Како Коко Бил зове свог коња?
14. Која је Коко Билова узречица?
15. Где је рођен Крто Малтезе и када?

Одговори:

1. Сан Марино, 1971. године
2. 1932. године
3. Нападач у ратној тиму
4. Алекс Рејмонд
5. Од 1946. и зове се „Рејбен“
6. „Бела кожа“
7. Лав из Тарзанове приче
8. 21.
9. Џули, сестра једног од претходних Фантома, обукла је ту неопуштено одређу јер је њен брат био тешко рањен и неко је морао да га замени
10. 28. фебруара 1938.
11. Док је размишљао како да се маскира, у Бетменову собају је улетео слепог миша што је он схватио као некако породичанство
12. Дарпо и Гошини
13. Каскало
14. „Сто му пуцаљки“
15. На Млти, 1887. године

